

San Juan

1 Ja'a Dioshuung, je'e hajxy xyajnáhixóoyyám nebiä Dios jiäya'ayhatiän. Jiíyyám hánajty je'e mänaa hádaa yaabä naaxwiin yhawijy tiøø'xta'aguiän. Jiíyyám hánajty je'e mөөdä Dios; Diósäts je'e. ²Jim hánajty je'e mөөdä Dios mänaa hádaa yaabä naaxwiin yhawijy tiøø'xta'aguiän. ³Jaaya'ay jaduhñ hädiuun cøxiä. Nidiuhñ yhädiuun. ⁴Ja'a Dioshuung, yejpy ja'a jugyhajt je'e. Jaduhñ mäwiin je'e nebiä cujajpä nebiä cudøø'xpän. Xyajpadsøømäm hajxy hagoonstuum. ⁵Coo jøøn yhajajy hagoonstuum, hoy jaduhñ nhíjxäm. Ja'a Dioshuung, jaduhñ mäwfiinäts je'e nebiä jøønän coo xyaghíjxäm neby hajxy hoy nwädíjtämät.

⁶Mänitä Dios jäya'ay tu'ug quiejxy, ja'a xøhajpä Juan. ⁷Paadiä Juan quiejxä, jaduhñä Dioshuung ñägápxät, jaduhñä jäya'ayhajxy nägøxiä miäbögat. ⁸Ja'a Juan, ca'a je'e Dyioshuungä. Nä'a nägapxpä jaduhñ quiejxä. ⁹Tøø ja'a Dioshuung hánajty yaa miejtsnä hádaa yaabä naaxwiin. Je'e ja'a tøyhajt hajxy xmióoyyám nägøxiä maa hajxy yaa ndsánáayyám hádaa yaabä naaxwiin. Cøxiä xyajnáhixóoyyám.

¹⁰Coo yaa miejch hádaa yaabä naaxwiin, cabä miädia'agy

miäböjcäxä, hoy hánajty cøxiä tøø jia hädiuun. ¹¹Jim je'e jia medsøoyy maa ja'a yhamdsoo cajptän, pero cab jim chojcä. ¹²Pero näje'ejaty hajxy chojcy. Pøn jaduhñ tsojc, pøn ja'a miädia'agy mäböjcä, je'edsä cuhdujt hajxy mooyyä coo hajxy yhidät nebiä Dioshuungän. ¹³Cab hajxy xyhuunghájtäm nebiä yaabä teedy hajxy xyhuunghájtäm. Pero coo hajxy nmäböjcämät ja'a Dios ja'a miädia'agy, mänit hajxy jaduhñ xyhuunghájtämät.

¹⁴Ja'a Dioshuung, jäya'ayhajt je'e neby højts chaa njäya'ayhájtäm. Hádaa yaabä naaxwiin je'e chánaayy maa højtshájtäm. Tøø højts nhixy coo je'e miøjjä jiaančhä. Paady miøjjä jiaančhä coo je'e Dyioshuungä. Tiumby je'e ja'a mayhajt homiänaajä. Tømiädiaacp je'e homiänaajä. ¹⁵Jaayá'ayädsä Juan jaduhñ ñägäpx:

—Yø'øya'ayhöch hijty nnägäpxyp, yø'ø høxhaam tøø jiaac méchäbä. Høøch hijty jayøjp tøø nmech. Yø'ødsä møjcuhdujt nä'ägädä mөөd. Høøch, cáböčhä cuhdujt jaduhñ nmөөdä neby yø'øya'ay miөөdän. Jímiäm yø'øya'ay hánajty cooč yaa nmiiñ ngahy.

¹⁶Jaayá'ayäts ja'a mayhajt tuumb ja'a højtsøxphájtäm homiänaajä.

¹⁷Dios ja'a Moisés ja'a cuhdujt jaduhñ mooyy. Højts ja'a Moisés ja'a cuhdujt xmioodiägájsám. Pero xchójcám ja'a Dios hajxy mөөd xmióoyyám ja'a tøyhajt. Paadiä Jesucristo yaa quiejxä. ¹⁸Ni pөñ ja'a Dios quia'a hixyñä. Ja'a yHuung, je'e hajxy xyhawáanäm nebiä Dios jiäya'ayhatiän. Jiaančh tehñ chojpy ja'a Dios ja'a Jesucristo. Tu'ughuunghajp ja'a Jesucristo.

¹⁹Mänitä teedyhajxy näje'e jim quiejxä mөөdä levitashajxy maa Juangän. Ja'a levitashajxy, tsajtöjcueendähajpä hajxy hänäjty tiuunghajpy. Jim hajxy chohndaacy maa ja'a cajpt jaduhñ xiøhatiän Jerusalén. Ja'a judíos wyiindsønhajxy jaduhñ mäguejx. Paadiä teedyhajxy jaduhñ quiejxä coo ja'a Juan hajxy ween nøcxy tiøyhajtmadoy pөñ je'e. ²⁰Coo ja'a Juan jaduhñ miäyajtøowa, yejc je'e ja'a tøyhajt. Caj yhøhndaacy:

—Ca'a yhøøchä je'e ja'a Cristo, ja'a hajxy nhahíjxämbä, ja'a Dios tøø wyiinguéxiäbä coo hajxy xyhanéhämät.

²¹Mänitä jadähooc miäyajtøowägumbä:

—Pөñ miich. Nej, miich Elíashajpä ja'a mináambäjä.

Mänitä Juan yhadsooyy:

—Caj.

Mänitä miäyajtøowägumbä:

—Nej, tögä miich ja'a Diosmädia'agy jecy tøø mhuuc mäwädijpä.

Mänitä Juan yhadsoogumbä:

—Cábämäts.

²²Mänitä miäyajtøowägumbä:

—Pөñ miich. Højts ja'a tøyhajt móoyyác neby højts ja'a nwiindsøn häyaa nhawaandägájsät pөñ miich.

²³Mänitä Juan yhadsooyy:

—Høøch, nyajcapxøøbiøch ja'a Diosmädia'agy mөc pactuum. Panøcx ja'a Diostu'u hajxy nebiä Isaías jecy miänaañän coo hajxy mbanøcxät. Diosmädia'agy ja'a Isaías jecy yajwa'x.

²⁴Ja'a hajxy hänäjty tøø quiexyíjábä maa ja'a Juangän, näje'e hajxy hänäjty pianøcxä ja'a fariseos ja'a miädia'agy hajxy.

²⁵Mänitä Juan miäyajtøowa:

—Tii miich coo mnä'ä mäyajnäbejpä pø cá'adäm miich mGrístäjä, pø cá'adäm miich ja'a jäya'ay ja'a Diosmädia'agy jecy tøø yajwä'xiäbä.

²⁶Mänitä Juan yhadsooyy:

—Høøch, nøøháamhøch nmäyajnäbety. Pero xima jäya'ay tu'ug majiäya'ayhagujc. Cahnä hajxy mhixyhatyñä. ²⁷Jayøjphøch nmejch. Mänit yø'øya'ay høxhaam jiaac mejch. Møjcuhdujt yø'øya'ay miøød quejeech nmøødä.

²⁸Jimä Juan hänäjty miäyajnäbety maa ja'a cajpt hänäjty xiøhatiän Betábara, ja'a Jordángpä mõjnøøhaawiimbä jaduhñ maa ja'a xøø piädsømiän.

²⁹Cujaboom ja'a Juan ja'a Jesús yhiixy. Jimä Jesús hänäjty miänacy maa ja'a Juan hänäjty tiäna'ayän. Mänitä Juan miänaañ:

—Huug hix hajxy, xii jäya'ay tu'ug miänacy. Yø'ø jaduhñ xøhajp ja'a Meeghuung ja'a Dios tøø quiéxiäbä. Yø'øds hajxy je'e xñähho'tu'udáanäm. Yø'øds hajxy je'e xyajnáhwa'ads xyajcuhwa'adsánäm ja'a nbojpä ngädieeyhajtäm. ³⁰Yø'øch hijty nnänøømby ja'a høxhaam tøø jiaac méchäbä. Høøch hijty jayøjp tøø

nmech. Yø'øds je'e ja'a møjcuhdajt møød quejeeč nmøødä. Jímiam yø'øya'ay hānajt mānaač nmiñ nga'ayān. ³¹Cábøch hijty nnajuø'øy pøn jaduhñ tunaamb nébiøch tøø nmädia'aguiän. Pero páadyhöch tøø nmech māyajnābejpä nøøhaam neby hajxy jaduhñ mnajuó'øwät pøn je'e, mijts judíos.

³²Mänitā Juan miänāangumbä: —Tøøčhä Dioshespíritu nhixy coo jim tøø choñ tsajpootyp. Mänitøch nhixy coo hānajt miänacy nebiä palomän. Mänitā ñāaxcādaacy. Mänitā jim yhöxtaacy yø'øya'ay quiuhduum. ³³Cáhnøch hānajt nnajuø'øy pøn je'e. Pero jaayá'ayhöch tøø xquiéxiäbä māyajnābejpä nøøhaam, je'ečh jaduhñ xñāmaayy: “Mhixaambiä Dioshespíritu maa je'e miänacø'owa'añän. Jim jaduhñ miähmø'owa'añ maa tu'jäya'ay quiuhduumän. Jaayá'ayäts ja'a Dioshespíritu jaduhñ yegáannäp.”

³⁴Tøøch njaančh hixy. Tøøch nnāgapxy coo yø'øya'ay jiaančh Dioshuungä. Nyéjpiøch ja'a tøyhajt jaduhñ.

³⁵Cujaboom ja'a Juan hānajt jim tiänāaguiumbä møødä jiamiøød metscä. ³⁶Jimä Jesús hānajt wiädijpä. Coo ja'a Juan ja'a Jesús miøjhee'py, mänitā Juan miänaañ:

—Yø'øds jaduhñ xøhajt ja'a Meeghuung ja'a Dios tøø quiéxiäbä.

³⁷Coo ja'a Juan ja'a jiamiøødhajxy jaduhñ miädooyy, mänitā Jesús hajxy piadu'ubøjcy nämetscä.

³⁸Coo Jesús jiäwøøyy coo hānajt pianøxyii, mänitā wia'wiimbijty. Mänitā yhixy coo hānajt nämetscä pianøxyii. Mänitā miänaañ:

—Tii hajxy mhøxtaaby.

Mänit hajxy yhadsooyy:

—Wiindsøn, maa miich tøø mmejtsta'agy.

³⁹Mänitā Jesús yhadsooyy:

—Jam huug hījäm.

Mänit hajxy hoy jiaančh hixy maa Jesús hānajt tøø mjejtsta'aguiän. Tøø hānajt miänacyxiøøjøñä. Jim hajxy miähmøøñä maa Jesúsän.

⁴⁰Tu'ugä Juan ja'a jiamiøød hānajt xiøhaty Andrés, ja'a Simón Pedro piuhya'ay. Je'eds ja'a Jesús hānajt tøø piadu'ubøcy møødä jiamiøød tu'ug. ⁴¹Mänitiä Andrés ja'a piuhya'ay hoy piaady, ja'a xøhajt Simón. Mänitā Simón ñāmaayy:

—Tøø højts ja'a Mesías nbaady — je'e jaduhñ ñänøømby ja'a Cristo, ja'a Dios tøø wyiinguéxiäbä coo hajxy yaa xyhanéhämät.

⁴²Mänitā Andrés ja'a Simón jim wioonøcxy maa ja'a Jesús hānajtän. Coo ja'a Jesús ja'a Simón yhixy, mänit miänaañ:

—Miičh, Simón miičh mxøhaty. Jonás miičh mdeedyhajpy. Pero Pedro mxøhataannä —je'e jaduhñ ñänøømby tsaa.

⁴³Cujaboom ja'a Jesús hānajt ñøcxa'añ Galilea. Mänitā Felipe hoy piaady. Mänitā Felipe ñāmaayy:

—Jámhöch quipxy møødwädjítäc. Høøčhä nmädia'agy habøjcäc.

⁴⁴Jimä Felipe hānajt choon maa ja'a cajpt hānajt xiøhatiän Betsaida. Jim ja'a Andrés hānajt chohmbä møødä Pedro. ⁴⁵Mänitā Felipe ja'a Natanael hoy piaady. Mänitā Natanael ñāmaayy:

—Tøø højts jaaya'ay nbaady ja'a Moisés tøø ñägäpxiäbä

maa ja'a nocy piädø'quiän, ja'a Diosmädia'agymiäwädijpähajxy tøø ñägäpxiäbä. Jesús jaduħñ xiøhaty. José yhuung je'eduhñ. Jim̄ jaduħñ chooñ Nazaret.

⁴⁶Mänitä Natanael miänaañ:
—Nazaretä. Cabä ndijy hoybäda'ajim̄ Nazaret.

Mänitä Felipe yhadsooyy:
—Jam̄ huug h́jxäm.
⁴⁷Jim̄ä Natanael ja'a Jesús hänäjty ñämech. Coö Jesús ja'a Natanael yhijxy, mänitä Jesús miänaañ:

—Yø'ø judío xii miimbä, hamuumdu'joot ja'a Diosmädia'agy quiudiuñ. Ni mänaa quia'a hõhnda'agy.

⁴⁸Mänitä Natanael ja'a Jesús miäyajtøoyy:
—Maačh miich tøø xyhixy cooçh miich jaduħñ tøø xyhøxcapy.

Mänitä Jesús yhadsooyy:
—Jiiby miich hänäjty mdäna'ay piidspa'c. Cahnä Felipe hänäjty xmiägapxy.

⁴⁹Mänitä Natanael miänaañ:
—Wiindsõñ, Dios miich xyhuunghajp. Mhanehm̄by miich ja'a judiøshajxy.

⁵⁰Mänitä Jesús miänaañ:
—Páadyhøch ja'a nmädia'agy xmiäböjca cooçh jaduħñ nmänaañ cooçh miich jiiby tøø nhixy piidspa'c. Pero mhixaamby cooçh maas hoy-yagjuøõñäjatypä nyajcähxø'øga'añ.

⁵¹Mänitä Jesús miänáangumbä:
—Chaads mijts nnámá'awät, mhixaamby hajxy coo ja'a tsajpootyp yhawa'adsa'añ. Mhixaamby ja'a Diosmoonsä hajxy ja'a tsajpootypä coo hajxy chajpeda'añ coo hajxy

ñaaxcäda'aga'añ maačhä nwiinduumän, høøçh ja'a Diosquexypä.

2 Cumaaxc ja'a pøc hu'ug hänäjty jiada'añii maa ja'a cajpt hänäjty xiøhatiän Caná de Galilea. Jim̄ä Jesús ja'a tiaj wiowwä ²møødä Jesús møødä jiamiøødhajxy. ³Mänitä vino quiøjxy. Mänitä Jesús ñämaayyä ja'a tiaj coog ja'a vino tøø quiøxy. ⁴Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Maam, ca'a mhaaw mbäda'agy. Ca'a myiichä mgüeendä. Høøçh nnajuøøby. Cahnä yhabaadyñä cooçh nmayhajtúnät.

⁵Mänitä Jesús ja'a tiaj miänaañ, ñämaayyä ja'a moonsähajxy:
—Naxy hajxy mdehm̄ miäböğät coo Jesús hajxy xmiägapxy xyhané'emät.

⁶Jim̄ä hamøj tsaanøøgow hänäjty quiärumna'ay tädujca. Tägø'øwaamb jiiby tu'nøøgow mädaaxc-hii'xlitro o mägo'xlitro. Jue'e ja'a judiøshajxy hänäjty wia'añ, cø'øbujnøøhidøhñdy. Jaduħñ hajxy hänäjty quiuhdujthaty. ⁷Mänitä Jesús miänaañ, ñämaayyä ja'a moonsähajxy:

—Cudemø'ow nøø hajxy nøøgowooty. Cøxy yaghuts hajxy.

Mänit hajxy jiaançh yaghujch. ⁸Mänit Jesús miänáangumbä:
—Jee'ppädsøm̄ nøø hajxy weeñtiä. Nøcx ja'a mwiindsõñ hajxy mo'ow.

Mänit hajxy jaduħñ quiudiuñ. ⁹Tøø ja'a nøø hänäjty wia'añguiojy vino. Jesús jaduħñ yajwa'añguioj. Mänitä moonsäwiindsõñ ja'a vino quiøøchooyy. Mänit yhuucmajch. Cab hänäjty ñajuø'øy maa ja'a vino tøø chooñ. Pero ñajuøøby

ja'a moonsähajxy hänajty;
hix, je'e ja'a nøø hajxy hänajty
tøø jiee'ppädsømy. Mänitä
moonsäwiindsøn ja'a jamiø'ød
miøjyaaxy. ¹⁰Mänit nämaayä:

—Jayøjp ja'a hovyino hajxy naxy
nä'ägädä temy. Coø ja'a woybä
wichpähajxy hänajty com tøø
yhu'ugy, mänit hajxy hänajty
jiaac tema'añ ja'a vino ca'a jaty
hoybä. Pero miičh, cahnä hovyino
mdemyñä.

¹¹Coo Jesús ja'a vino
yajwa'añguiojy jim Caná de Galilea,
hijxtahnd jaduhñ yajcähxø'tsohn
coo miøjjä coo jiaančhä. Coø Jesús
ja'a jiamiøødhajxy jaduhñ yhijsy
coo Jesús ja'a vino yajwa'añguiojy,
paadiä Jesús miädia'agy
miäbøjcäxä.

¹²Mänitä Jesúshajxy jiiby
yhädaacy maa ja'a cajpt jaduhñ
xiøhatiän Capernaum, møødä tij,
møødä piuhya'ayhajxy, møødä
jiamiøødhajxy. Coø hajxy jiiby
quiädaacy, mejtsxøø tågøøgxøø
hajxy jiiby yhijsy.

¹³Jadäänäp ja'a pascuaxøø
hänajty jim maa ja'a cajpt
jaduhñ xiøhatiän Jerusalén.
Ja'a judíoshajxy hänajty jim
yagjadäänäp. Mänit Jesús jim ñøcxy
Jerusalén. ¹⁴Coo jim quioo'ty, mänit
jiiby tiøjtägøøyy maa ja'a tsajtøjc
hamøjpän maa ja'a judíos ja'a Dios
hajxy hänajty wyiingudsähgø'øyän.
Jiiby ja'a wajtoo'pähajxy hänajty
møødä meegtoo'pä møødä
palomatoopä. Jaanä jiiipiä
xädø'øñguuiuwijtspähajxy hänajty
yhänaabiä. ¹⁵Coo Jesús jaduhñ
yhijxy, mänitä xaäch wyidsø'cy.
Mänitä ju'xt yhädiuñ. Mänitä

jäya'ayhajxy cøjx yhøxpäbo'oyii
jiiby tsajtøgooty møødä waj
møødä meeg cøxiä. Mänitä Jesús
yajtsitø'cy ja'a xädø'øñguuiuwijtspä
mieexähajxy. Cøjx ja'a
xiädø'øñhajxy yhøxxity. ¹⁶Mänitä
palomatoopähajxy nämaayä:
—iYajpädsøm yø'ø mbaloma hajxy!
iCábøch nDeedy ja'a tiøjc hajxy
xwiáañät halaplaaz!

¹⁷Mänitä jiamiøødhajxy
jiahmiejtsaacy coo jaduhñ
yhity cujaay: “Mjaančh tehñ
cwieendhadäänäbøch hädaa miičh
mdøjc nägø'ø nädecypä, hóyhøch
hajxy cu xjia yajcuyagho'ogø'ow.”

¹⁸Mänitä judíoshajxy miänaañ,
nämaayä Jesús:

—Tii hijxtahnd højts
xyajcähxø'øgäänäp
hoy-yagjuøøñäjatypä pø
mmøød miičh cuhdujt jaduhñ
coo yø'øya'ayhajxy tøø mgøxy
høxpäbo'oy.

¹⁹Mänitä Jesús yhadsooyy:
—Coo hädaa tsajtøjc hajxy
myagjidät, pues cudägøøgxø'øyyøch
nyaghoyøødiägätsät.

²⁰Mänitä judíoshajxy miänaañ:
—Cujuxychägui'xtädujcjumøjt
hädaa tsajtøjc jecy miaayy
y tågøøgxøøyyä miičh
myaghoyøødiägatsa'añ. Cab højts
jaduhñ nmäbøcy.

²¹Pero jue'e Jesús hänajty
ñänøømy “ja'a tsajtøjc”, ja'a
yhamdsoo ni'x ja'a yhamdsoo
copc. ²²Coo Jesús hänajty cujecy
tøø jiaančh juyypiøcy, mänitä
jiamiøødhajxy jiahmiejtsaacy nebiaty
hänajty tøø miäna'añän. Mänitä
Diosmädia'agy hajxy miäbøjnä møødä
Jesús ja'a miädia'agy.

²³Mänaa ja'a Jesús jim yhitiän Jerusalén ja'a pascuaxøøjooty, mänitä cu'ugä Jesús hajxy yhijsy coo ja'a Jesús ja'a hoy-yagjuøøñäjatypä hänäjty yajcähxø'øgy. Mänitä Jesús ja'a miädia'agy miäbøjcäxä nämøj nämäy. ²⁴Pero cabä Jesús hänäjty yajwiinhøøñ, je'eguiøxpä coo hänäjty ñajuø'øy hamdsoohaamby coo ja'a cu'ughajxy hänäjty hamuumdu'joot quia'a mäbøcy. ²⁵Hix, hamdsoohaambiä Jesús hänäjty ñajuø'øy coo hajxy haxøøg nwiinmahñdyháltäm nägøxiä. Cabä Jesús hänäjty pøn miäyajtøy neby hajxy nwiinmahñdyháltäm.

3 ¹⁻²Coo maxiøø hänäjty tøø yhijnä, mänitä copc-hajpä jim tu'ug miejch maa Jesúsän. Nämäy hajxy hänäjty quiopc-haty maa judiøshajxiän. Nicodemo ja'a copc-hajpä hänäjty xiøhaty. Pianøcxäp ja'a fariseos miädia'agyhajxy hänäjty. Tøø hänäjty quioodsø'øy coo jim miejch maa Jesúsän. Mänit Jesús ñämaayyä:

—Wiindsøn, nnajuøøby højts coo miichä Dios tøø xquiexy yajnähixøøbiä. Coo miichä Dios häxøpy xquia'a puhbety, caj miich hoy-yagjuøøñäjatypä häxøpy myajcähxø'øgy.

³Mänit Jesús miänaañ:

—Chaads miich tehñ tiøyhajt nnämä'awät, coo mga'a miindägats mga'a cahdägätsät, cabä Dios xyhané'emät.

⁴Mänit Nicodemo yajtøøyy:

—Pero neby jaduñ mmiindägats mgahdägätsät coo hänäjty tøø mmäjaanä. Neby jiiby

mdägøødiägätsät ja'a mdaj jioodooty coo jiiby jadähooc mmaaxhuunghädät.

⁵Mänit Jesús yhadsooyy:

—Pues caj. Chaads miich tehñ tiøyhajt nnämä'awät, coo mga'a miindägats mga'a cahdägätsät nøøhaam møødä Dios yhEspirituhaam, cabä Dios xyhané'emät. ⁶Coo tøø mmiñ tøø mga'ay nebiä maaxhuungän, Dios je'le xmiooyy ja'a mni'x ja'a mgopc møødä mjuøhñdy. Y jaduñ mäwiiñäts je'e, coo Dioshøspiritu mbadu'ubøgät, nebiä miindägach cahdägachpäñ mmähmø'øwät.

⁷Ca'a myagjuø'øy cooçh jaduñ nnäma'ay coo tsipcøxp mmiindägats mgahdägätsät. ⁸Coo poj jaduñ xiämemy, cab hajxy nnajuøøyyäm maa myinø'øy maa ñøcxø'øy. Homiaajä poj xiämemy. Mmädówäp jaduñ pero caj mhíxät. Jaduñ mäwiiñäts ja'a Dios yhEspiritu coo xjioottägø'ow coo xquioptägø'owät. Coo jaduñ mmäbøgät hamuumdu'joot, jaduñ mjädät nebiä miindägach cahdägachpäñ —nømä Jesús miänaañ.

⁹Mänitä Nicodemo yajtøøgumbä:

—Neby je'eduñ mnänømy.

¹⁰Mänit Jesús yhadsooyy:

—Yajnähixøøbiä miich mduunghajpy maa ja'a judiøshajxiän pero cáhnøch nmädia'agy xwyiinjuøøyyäbä. ¹¹Chaads miich tehñ tiøyhajt nnämä'awät. Nmädiaacyy højts mädyiijaty højts nnajuøøby y nnägaxy højts mädyiijaty højts tøø nhixy. Pero mijts, cab højts mijts nmädia'agy xñä'ägädä

mäbøjcä. ¹²Tøø hajxy nja yajmøødmädia'agy tijaty yaa ja hijp hädaa yaabä naaxwiin, pero cab hajxy mmäböcy. Hoorä, coöch ja'a tsajpootypä hajxy nyajmøødmädiä'agät, ni je'e hajxy mga'a wiinjuó'owät.

¹³Ni pøn jim quia'a hoynä tsajpootyp. Jagóoyyoch jim nidihm ndsoon, høöch ja'a Diosquexypä. Páadyhöch ja'a tøyhajt nmøødä neby jim. ¹⁴Ja'a Moisés, jimä tsahñdyhahädiuunnaxy yujpahy quepyquiøxp jim pactuum. Jaanä jadúhñhöch jäya'ay xyujpa'awaambä, høöch ja'a Diosquexypä. ¹⁵Pønjätyhöch nmädia'agy xmiäböjcäp, cabä yháañmähajxy mänaa quiuhdägoyya'añ. Cøjxta'axiøø hajxy jiugyhada'añ nebiä Dios jiugyhatiän —nømä Jesús miänaañ.

¹⁶Xjiaanč tehñ chojc xjiaanč tehñ pia'häyóowäm ja'a Dios hajxy nägøxiä, mäduhñtiä hajxy yaa nhjítäm hädaa yaabä naaxwiin; paadiä tiu'ughuung ñähdujcy. Coö ja'a mädia'agy hajxy hamuumdu'joot nmäböjcämät ja'a Dioshuungcøxpä, cabä nháañmähajxy mänaa quiuhdägóoyyämät. Jaduhñ hajxy cøjxta'axiøø njugyhájtämät nebiä Dios jiugyhatiän. ¹⁷Paadiä Dios ja'a yHuung yaa tøø quiexy hädaa yaabä naaxwiin coö hajxy jaduhñ ween xñähho'túútäm. Cab hajxy jaduhñ xyajcumädowáañäm.

¹⁸Pønjatiä Dios yHuung ja'a miädia'agy mäböjcäcäp, cab hajxy je'e yajcumädowa'añii. Pønjaty ca'a mäböjp, tøø Dios miäna'añ cooc hajxy yajcumädowa'añii, coogä

Dios ja'a yHuung ja'a miädia'agy quia'a mäböjcäcä. ¹⁹Coö Dios yHuung yaa yhooyy hädaa yaabä naaxwiin, hagoonstuum jäya'ayhajxy hánajty yhity. Paady hajxy hánajty yhity hagoonstuum coö haxøøgwiinmahñdy hajxy hánajty tiuñ. Cabä Dios yHuung miädia'agy hánajty miäböjcäcä. Jaduhñ mäwíinäts je'e nebiä jøønän. Paady jaduhñ nebiä jøønän, jaduhñ jäya'ayhajxy piädsómät hagoonstuum. Pønjaty hagoonstuum mähmø'owaamb, je'eds Dios ñänøømby coö hajxy yajcumädowa'añii.

²⁰Pønjaty haxøøgwiinmahñdy tuumb, cab hajxy chocy maa jiajjiän. Cähxø'øgaamb yhaxøøgwiinmahñdyhajxy je'e, paady hajxy quia'a pädsøma'añ jajtuum. ²¹Pønjaty panøcxaamb ja'a tømiädia'agy, je'eds jaduhñ pädsømaamb jajtuum. Paady hajxy jaduhñ piädsøma'añ, jaduhñ quiähxø'øga'añ coö Dios hajxy tøyhajt jiaanč puhbedyii.

²²Mänitä Jesús hajxy jim ñøcxy Judeanaaxooty møødä jiamioødhajxy. Coö hajxy jim miejch, mänit hajxy tiägøoyy mäyajnäbejpä. Maxiøø hajxy jim yhijty mäyajnäbejpä. ²³Jaanä jimä Juanghajxy hánajty miäyajnäbejpä maa ja'a cajpt hánajty xiøhatiän Enón. Salim cajpt mäwiingón jaduhñ. Comä nøø hánajty jim. Mejtsp jäya'ayhajxy hánajty jim näbejpä. ²⁴Cahnä Juan hánajty chumyii.

²⁵Mänitä Juan ja'a jiamioødhajxy tiägøoyy mädiacpä møødä judiøshajxy nämejtsc nädägøøg.

Je'e hajxy hánajty miädiaacy py neby hajxy nábétät. ²⁶Mänit Juan hoy nãma'ayii:

—Wiindsón, xiiby yø'øya'ay miäyajnábety, ja'a miich hijty jim xmiøødhijpä ja'a Jordánpä mõjnøøhawiimb, ja'a miich tøø mnägápxiäbä coo Dios tøø quiexy. May jäya'ay tøø nãmech maa miäyajnabetiän.

²⁷Mänit Juan miänaañ:

—Coo ja'a Dios jaduhñ tøø miäna'añ, paadiä Jesús miädia'agy pianócxäxä nämay. ²⁸Tøø hajxy mmädoy cooçh nga'a Cristo. Jawyíinhøch Dios xquiejxy. Páadyhøch jawyiin xquiejxy cooçh mädia'agy nyajwá'xät yø'ø Jesúsçøxpä. ²⁹Coo ja'a pøc hu'ug maa jiadyii, ja'a jamiø'ød, je'eds ja'a jaxie'eb møød. Ja'a jamiø'ød ja'a miägu'ughajpä jii hijpä, xoondaacp je'eduhñ coo jamiø'ød quiapxy. Jaanä xoondáacpøch høøçhpä je'eguiøxpä coo Jesús miädia'agy pianócxäxä nämay. ³⁰Tehngahnä hajxy miayø'øwa'añ, ja'a Jesús miädia'agy hajxy panócxäbä. Pero pønjátyhøchä nmädia'agy xpianócxäp, haweenø'øwaamb hajxy je'e.

³¹Xyhanéhäm hajxy je'e nägøxiä, jaaya'ay jim tsohmä tsajpootyp. Yaayyä hajxy ndsánáayyäm hädaa yaabä naaxwiin, y hädaa yaabä naaxwiimbä mädia'agy hajxy nmädiáacäm. Pero jaaya'ay jim tsohmä tsajpootyp, ³²je'eduhñ miädiaacy py nebiaty jim tøø yhi xy tøø miädoyyän tsajpootyp. Pero cabä miädia'agy miäbøjçäxä nämay. ³³Pønjetiä Jesús miädia'agy mabøjçäp, je'eds tøyhajt yejp coo

Dios tiømiädia'agy. ³⁴Jaaya'ay Dios tøø quiéxiäbä, Diosmädia'agy je'eduhñ miädiaacy py.

Hamuumdu'joot Dios ja'a Jesús ja'a Dioshèpíritu miooyy nebiä Jesús jaduhñ miädiaactägätsät. ³⁵Chojpy ja'a Dios ja'a yHuung; paadiä çøxiä wiinä tøø yajcø'ødägø'y. ³⁶Pønä Dios yHuung ja'a miädia'agy mabøjçäp, je'eds çøjxta'axiøø jugyhadaamb nebiä Dios jiu gyhatiän. Ja'a hajxy ca'a mabøjçäp, cab hajxy jaduhñ jiu gyhada'añ nebiä Dios jiu gyhatiän; yajcumädo wáanäp hajxy je'e ja'a Diósäm.

4 ¹⁻³Coo Jesús miädoyhajty tøø miädoyhaty coogä Jesús ja'a jiamíøødhajxy hánajty maas may yajmabøcy y yajnábety quejee Juan, mänit Jesús hajxy wyiimbijty Judea. Galilea hajxy ñøcxtägajch.

⁴Jim hajxy ñaxøoyy Samarianaaxooty. ⁵Mänit hajxy jim miejch maa ja'a cajpt hánajty xiøhatiän Sicar jim Samarianaaxooty, mäwiingón maa José nãdeedyñaaxän. Ja'a tieedy jaduhñ jecy xøhajt Jacob. ⁶⁻⁸Jimä nõøjut mädyii José yajmämähmøoyyä coo Jacob yho'cy. Coo Jesús hajxy jim miejch maa nõøjutän, tøø Jesús hánajty yhanuu'xø'y. Mänit Jesús yhøxtaacy nõøjutpa'a. Tøø hánajty quiujyxiøøjø'y. Mänitä jiamíøødhajxy ñøcxy cajptooty juuguiaabiä. Mänitä to'oxiøjç tu'ug quiädaacy nõøgoombä; Samaria hánajty chooñ. Mänit Jesús to'oxiøjç nãmaayy: —Høøçhä nõø móoyyäc.

⁹Mänit Jesús nāmaayyā:

—Tiičh miičh nøø coo xmiäyujwa'añ. Jue'e miičh mdsooñ Judea. Høøčh, yaačh ndsooñ Samaria.

(Ix, cabä Judéabä jäya'ayhajxy hānajtj miøødnijootpaadyii ja'a Samáriabä jäya'ayhajxy.) ¹⁰Mänit Jesús yhadsooyy:

—Coo häxøpy mnajuø'ø y tii mayhajt Dios tiunaamby maa miičhcøxpän y pønčh høøčh coočh ja'a nøø tøø nja yujwa'añ, mänitøch cu xmiäyujwaañ ja'a nøø ja'a ni mänaa ca'a tøøtpä.

¹¹Mänitä to'oxiøjc yhadsooyy: —Tsäguhm, cøøc hädaa nøøjut. Caj miičh tii mmøødä coo ja'a nøø myajwohmbädsømtät. Maa tyijy miičh ja'a nøø mbäädät, ja'a ni mänaa ca'a tøøtpä. ¹²Nejy, maas mõctäm miičh cuhdajt mmøødä quejee Jacob cuhdajt jegyhajt miøødä, ja'a hajxy hijty nhaphajt ndeedyhajtäm. Je'e hädaa nøøjut xyajmämähmøøyyäm. Yaa jecy ñøøhuucy møødä yhuunghajxy møødä yhanimalhajxy.

¹³Mänit Jesús yhadsooyy: —Coo hädaa nøø hajxy yhu'ugy, najxp tiødsø'øhajxy jaduhñ. Mänit hajxy tiødsø'øbáatägumbä cujaboom cumaaxc. ¹⁴Høøčh, nyéjpiøch ja'a nøø, ja'a ni mänaa ca'a tøøtpä. Coo hajxy yhú'ugät, ni mänaa ja'a tødsø'ø hajxy quia'a paattägajtsänät. Cøjxta'axiøø hajxy jaduhñ jiugyhada'añ nebiä Dios jiugyhatiän.

¹⁵Cahnä to'oxiøjc ja'a mädia'agy hānajtj wyiinjuø'øyñä nebiä Jesús ja'a nøø ñägapxiän. Jue'e Jesús jaduhñ ñänøøm ja'a mayhajt

ja'a Dios jaduhñ tiunaamby maa højtscøxpän. Mänit to'oxiøjc miänaañ:

—Høøčhä nøø móoyyác nébiøch tødsø'ø xquia'a páatnät. Jaduhñhøch yaa miñ nga'a nøøwóhñnät.

¹⁶Mänit Jesús miänaañ: —Nøcx ja'a mnihyhap mõjya'ax; mänit yaa mwoomínät.

¹⁷Mänit to'oxiøjc yhadsooyy: —Cábøch mnihyhap.

Mänit Jesús miänaañ: —Tehm tiøyhajt miičh jaduhñ mmäna'añ coo nihyhap mga'a møødä. ¹⁸Mägoøxcä mnihyhap tøø mmøødtsäna'ay, y yø'ø ya'adiøjc xim mmøødpä, tøyhajt, ca'a myiichä mhamdsoo nihyhap yø'ø.

¹⁹Mänit to'oxiøjc miänaañ: —Tsäguhm, nyo'mädóobiøch jaduhñ coo miičh ja'a Dioshespíritu mmøødä. ²⁰Jim højts nhap ndeedy ja'a Dios hajxy hijty jecy wyiingudsähgø'ø y maa yø'ø tunän. Pero mijts mänaamb coo hajxy jim nwiingudsähgøøyyämät jim Jerusalén.

²¹Mänit Jesús yhadsooyy: —Muuxy, mabójcägøch nmädia'agy. Habaadäännäp je'ejän coo mijts ja'a Diosteedy homiaajä mwiingudsähgø'øwaañnä. Ca'a ñä'ä jiiyyä hjatiä mwiingudsähgø'øwa'añ maa yø'ø tunän ni jim Jerusalén.

²²Hoy Dios hajxy mja wiingudsähgø'ø y, cab hajxy mhixiä. Højts, nhixy højts ja'a Dios. Jaduhñ ja'a Diosmädia'agy miäna'añ coo ja'a judíos jäya'ay tu'ug yajnähwa'ads yajcuhwa'adsa'añ. ²³Pøn ja'a Dios tehñ tiøyhajt wiingudsähgøøñäp, je'eds

hamuumdu'joot wiingudsähgøøby. Jadúhñäts ja'a Dios chocy coo wyiingudsähgø'øwøød hamuumdu'joot. ²⁴Jaduhñä Dios nebiä poj nebiä täxa'ajän. Tsipecøxp hit ja'a Dios hajxy nwiingudsähgøøyyämät.

²⁵Mänit to'oxiøjc miänaañ:

—Ja'a Cristo, ja'a Dios quiexaam̄biä, je'e højts nhahíxäm. Coø je'e quiäda'aga'añ, mänit højts je'e cøxiä xyhawaanāanäm.

²⁶Mänit Jesús miänaañ:

—Høøchäts je'e ja'a Cristo.

²⁷Mänit Jesús jiamiøødhajxy miejch. Coø hajxy yhiixy coø Jesús ja'a to'oxiøjc hänajty miøødmädia'agy, yagjuøøyy hajxy jaduhñ. Pero cab hajxy yajtøøyy tiiguixpā Jesús ja'a to'oxiøjc hänajty coø miøødmädia'agy.

²⁸Mänitä to'oxiøjc jiiby chohñ maa hajxy hänajty miädia'aguiän. Jiibiä miajt nähgueecy, ñøcxy je'e cajptooty, hoy ja'a cu'ughajxy ñäma'ayii:

²⁹—Jam̄ jäya'ay hajxy tu'ug huug híxäm. Tøøch je'e xñajuø'øy nebiátyhöch haxøøgpā tøø nduñ. Jadúhñhöch je'e tøø xyhawaanā. Je'e ndijjiäda'a je'e ja'a Cristo.

³⁰Mänitä cu'ughajxy tiu'ubøjcy cajptooty, ñänøcxy ja'a Jesús hajxy.

³¹Jimā Jesús hänajty ñäma'ayii ja'a jiamiøødhajxy:

—Wiindsøn, cay.

³²Mänit Jesús yhadsooyy:

—Xiich jøø'xypøcy nmøødä. Cab hajxy mnajuø'øy tii je'eduhñ.

³³Mänitä jiamiøødhajxy ñiñämaayyä:

—Nejy, tøø jiøø'xypøquiäda'a yajmëjtsäxä.

³⁴Mänit Jesús miänaañ:

—Cooch jaduhñ nmänaañ cooch jøø'xypøcy nmøødä, je'eçh hänajty jaduhñ nnänøøm̄by cooch njootcujä, cooch ngudiünät nébiøch Dios tøø xyhane'emiän, cooch tiuung nyajmáayyät; je'eçh jaduhñ tøø xquiexy. ³⁵Huug hix̄ yø'øya'ay hajxy xii mänajpä. Xmiäbøgáanäböch nmädia'agy hajxy yø'ø. Jaduhñ mäwíinäts høøchä nmädia'agy nebiä tøømd paquiä miayø'øyän. Tehm̄ quiähxø'p jaduhñ. Cab hajxy jaduhñ mdehm̄ miäná'anät nebiä niippädøjc-hajxy miäna'añän cooc mädaaxpo'o yhabety, mänítäc hajxy je'e yajpädø'øga'añ. ³⁶Pónhöch jäya'ay ja'a nmädia'agy xyajmábøgáanäp, xoonda'agaamb hajxy je'e coø hajxy je'e may miäbøga'añ. Quipxy hajxy miøødxoonda'aga'añ ja'a Diosmädia'agy hajxy jayøbajt yaghawa'xøøchóhñäbä. Ja'a hajxy yajmábøgáanäbä, je'edshajxy cøjxta'axiøø jugyhadaamb nebiä Dios jiugyhatiän. ³⁷Tøyhajt je'eduhñ nebiä jäya'ayhajxy miäna'añän: “Wiingpä je'e niip, y wiingpä je'e yajpädø'p.” ³⁸Tøøch mijts nwiinguexy coø mijts jäya'ay ja'a Diosmädia'agy hajxy myajmábøgät, ja'a hajxy hijty tøø miädoyhátibä. Wiingpä hajxy jayøbajt yajmädoyhajt; mijts høxhaam myajmábøgaam̄by —nøm̄ Jesús miänaañ.

³⁹Ja'a Sicarpä jäya'ayhajxy, nämay hajxy je'eduhñ miäbøjcä ja'a Jesús miädia'agy. Paady hajxy je'eduhñ miäbøjcy coø ja'a to'oxiøjc hänajty jaduhñ tøø ñägapxy cooc yhaxøøgwiinmahñdy cøjx

ñajuóoyyáxä, mөөd cooc cөjx yhawaandóowäxä. Jimä Sicarpä jäya'ayhajxy hänäjty xióonaxy Samarianaaxooty. ⁴⁰Mänit Jesús hoy miänuu'xta'agyii coo jim miähmó'owät maa quiajpthajxiän. Mänit jiaančh mähmөөy. Mejtsxөө je'eduhñ jim yhiyty. ⁴¹Coo Jesús jiaac yajmөөdmädiaacy ja'a jäya'ayhajxy, nämay ja'a miädia'agy jiaac mäbójcäxä. ⁴²Mänitä to'oxiөjс hajxy ñämaayy:

—Hөxtahmьds miičh jim hoy mnägapxiän cajptooty, cab hөjts tu'joot nmäböjcy. Pero coo hөjts jiiby ngädaacy, mänit hөjts je'e xtiehm yhamdsoo möөdmädiaacy. Mänit hөjts nmäböjcy. Mänit hөjts nnajuөөy coo yө'өyá'adiäm Cristohaty. Yө'өds hajxy xyajnähwá'ads xyajcuhwá'adsáanäm nägөxiä mäduhñtiä hajxy yaa ndsänáayyäm hädaa yaabä naaxwiin.

⁴³Nägooyyä mejtsxөө yhabejty, mänit Jesús hajxy tiu'uböjnä, ñөcxnä hajxy jim Galilea. ⁴⁴Hamdsoo Jesús je'eduhñ miänaañ cooc hajxy quia'ä wiingudsähgө'yii maa yhamdsoo cajptän, ja'a Diosmädia'agy hajxy yaghawa'xөөbiä. ⁴⁵Pero coo Jesús jim miejch Galilea maa yhamdsoo cajptän, mänit yajpoo'xä haxi'ig haxón. Paadiä Jesús yajpoo'xä, coo jäya'ayhajxy hänäjty tөө yhixy hoy-yagjuөөñäjatypä, nebiaty Jesús jim tөө tiuñ tөө yajcähxө'ogy Jerusalén ja'a pascuaxөөjooty.

⁴⁶Mänit Jesús jim jadähooc miéjtscumbä Canä de Galilea maa ja'a nөө hänäjty tөө yajwa'añguiojjiän vino. Jimä

gobiernä mioonsä hänäjty tu'ug tөө miech. Tu'ugä yhuung hänäjty tөө pia'ambety jim Capernaum.

⁴⁷Coo ja'a gobiernä mioonsä miädoyhajty coo Jesús hänäjty tөө miech jim Galilea, mänit Jesús hoy miänuu'xta'agyii coo yhuung nөcxy yajmөcpójcäxä. Mөjta'agy yhuung hänäjty. ⁴⁸Mänitä gobiernä mioonsä ñämaayyä:

—Mijts, cahnä hajxy mmäböcyñä, hoy hajxy tөө mja mädoyhaty cooč hoy-yagjuөөñäjatypä tөө nduñ. Mänit hajxy mmäböga'añ coo hajxy mhuuc tehñ yhixa'añ.

⁴⁹Mänitä gobiernä mioonsä miänaañ:

—Tsögäm, jam hadө'өchä; chámhөch nhuung yho'ogaannä.

⁵⁰Mänit Jesús miänaañ:

—Wiimbit jootcujc. Cabä mhuung yho'oga'añ.

Mänit Jesús miädia'agy jiaančh mäböjсäxä. Mänit gobiernä mioonsä jiaančh wiimbijty.

⁵¹Tu'haamhädaacpä ja'a mioonsähajxy jiөjcubaadөөyyä. Mänit yhawáanäxä cooc yhuung hänäjty tөө jiaančh möcpөcy.

⁵²Mänit yajtөөy mäduñäjtä hänäjty tөө miөcpөcy. Mänit ñämaayyä:

—Häxөөy ja'a tioy tiөjch cujyxioөho'ogy.

⁵³Mänit ja'a gobiernä mioonsä jiaančh jahmiejch coo Jesús hänäjty häxөөhajty cujyxioөho'ogy tөө miäna'añ cooc yhuung miөcpөгa'añ. Mänit Jesús ja'a miädia'agy cөjx miäböjсäxä mäduhñtiä hajxy tiu'ugtөjсä.

⁵⁴Miämetsc-hoөcpä Jesús je'eduhñ yajcähxө'cy ja'a

hoy-yagjuøøñajatypä jim Galilea. Mänit je'eduhñ yajcähxø'cy coo hänäjty tøø yhoy Judea.

5 Mänit Jesús ñøcxumbä jim Jerusalén xøøhajpä. Ja'a judíos xiøøhajxy hänäjty jadäänäp. ²Jimä tsiidaact jaduhñ tu'ug xiøhaty Betzata, ja'a hebreohayuuc-haamby. Jimä tsiidaact mäðöyyä maa ja'a meegtöo'taactän. Mägooxc-hit ja'a tøjwiing wäditii jim maa ja'a tsiidaactän. ³Mayyä pa'amjäya'ay hänäjty jim quio'na'ay møødä wiindspä møødä tecymia'adpä møødä tecymiucypä. Jim hajxy hänäjty yhahixy coo ja'a nøø jaduhñ jädsenyó'oyät. ⁴Wiingumänaa ja'a Dios mioonsä tsajpootypä hänäjty tu'ug quiiäda'agy nøøyagjädsenyohbiä maa ja'a tsiidaactän. Pero cab hänäjty quiiähxø'ogy. Nägooyyä ja'a nøø hajxy hänäjty jaduhñ yhixy tiägø'øy jädsenyohbiä, mänitä pa'amjäya'ayhajxy tiägø'øy nøøjooty. Ja'a hänäjty jayøbajt tehñ tiägøøçhohmbä, je'eds hänäjty jaduhñ møcpøjp nidiuhñ. Hoy tyii pa'amä hänäjty jia møødä, yajnaxyp je'e. ⁵Jim jäya'ay hänäjty tu'ug pia'amgo'na'ay. Miähii'xmajmocxtägøøggjumøjtpä hänäjty jim tøø yhity. ⁶Coo Jesús ja'a pa'amjäya'ay jaduhñ yhiixy, mänit Jesús yajtøöyy:

—Nejy, mmøcpøgaambä.

⁷Mänitä pa'amjäya'ay yhadsooyy:
—Cábøch nbøn põñhøch xpiädá'agäp nøøjooty coo ja'a nøø tiägø'øy jädsenyohbiä. Cooch hänäjty jiiby nja tægø'owa'añ, tøø wiingpä hänäjty tiägøøñä.

⁸Mänit Jesús miänaañ:
—Pädø'øg, yajpädø'øg mdo'ogy, yohñä.

⁹Mänitiä pa'amjäya'ay jaduhñ jiaançh møcpøjcy. Mänitä miaabejt jiaançh yajpadø'cy yo'oyø'cy. Poo'xxiøøjooty hänäjty je'e.

¹⁰Mänitä judíoshajxy miänaañ, ñämaayyä ja'a craa ja'a hänäjty tøø yajmøcpøgyiijäbä:

—Poo'xxiøø jäda'a. Cabä cuhdujt jaduhñ myiñ coo yø'ø mdo'ogy jäda'a mgapwädítät.

¹¹Mänit jäya'ay yhadsooyy ja'a hänäjty tøø miøcpøquiäbä:

—Jaayá'ayhøch tøø xyajmøcpøquiäbä, je'eçh jaduhñ xñämaayy cooch ndo'ogy nyajpädø'øgät.

¹²Mänit miäyajtøöwa:
—Pøn jaduhñ tøø xñäma'ay coo mdo'ogy myajpädø'øgät, coo myo'oyø'øgät.

¹³Cabä mähdiojc ñä'a hadsooyy. Hix, jaançh tehñ ñämay jäya'ayhajxy hänäjty jim. Tøø Jesús hänäjty yhiixtägøöyyänä. Paadiä mähdiojc hänäjty quia'a najuø'øy waamb yhadsówät. ¹⁴Mänit cueeñtiä, mänit Jesús yhiixcumbä maa ja'a tsajtøjc hamøjpän. Mänit Jesús miänaañ:

—Huuc mäðow, chaa miiech nnämä'awät, tøø miiech mmøcpøcy. Ca'a tii pojpä cädieey mduñ coo maas haxøøg mjädät.

¹⁵Mänitä mähdiojc hoy ñägäpxy maa ja'a judíoshajxiän cóodäm Jesús je'e, ja'a hänäjty tøø miäyajmøcpøquiäbä. ¹⁶Coo Jesús ja'a hoy-yagjuøøñajatypä yajcähxø'cy ja'a poo'xxiøøjooty, paadiä judíos Jesús hajxy

miädsiphajty; paady hajxy wyiinmaayy nebiä Jesús hajxy yaghó'ogät. ¹⁷Mänit Jesús miänaañ, ñämaayyä ja'a judíoshajxy:

—Cábøch nDeedy mänaa tiuumbädø'øy. Jäda'anäbaadyñä tiuñ. Páadyhøch jaduhñ nbaduumbä, hoy jaduhñ jia poo'xxiøøjootiä.

¹⁸Paady hajxy jia wiinmaayy nebiä Jesús hajxy yaghó'ogät, coo Jesús ja'a hoy-yagjuøøñájatypä yajcähxø'cy ja'a poo'xxiøøjooty, møød coo jaduhñ miänaañ cooc Dios Tieedyhaty, møød coo yajnimiäbaatä nebiä Diosän.

¹⁹Mänit Jesús miänaañ, ñämaayyä ja'a judíoshajxy:

—Chaads mijts tehñ tiøyhajt nnämä'awät, cábøch nhamdsoo tuung nduñ; jadúhñhøch nduñ nébiøch nDeedy jim tiuñän. Nebiátyhøch nDeedy tiuñ, jadúhñhøch nduumbä. ²⁰Xchójpøch nDeedy. Xyajnähixøøbiøch nebiaty je'e tiuñ. Maas hoy-yagjuøøñátyhøch nDeedy xyajnähixøø'owa'añ neby hajxy myagjuø'øwät.

²¹Yagjuypiojpiøch nDeedy ja'a ho'ogyjiäya'ay. Jaaná jadúhñhøch nyagjuypioğaambä, põnjátyhøch nyajnähdíjap. ²²NDéedyhøch, cab je'e põñ yajcumädowa'añ. Høøch je'e tøø xquiuhdujtmø'oy cooçhä jäya'ay nyajcumädówät, ja'a hajxy ca'a mädia'agymiäbøjpä. ²³Páadyhøch jaduhñ tøø xquiuhdujtmø'oy cooçhä jäya'ayhajxy ween xwyiingudsähgø'øy nébiøch nDeedy wyiingudsähgø'øyijän. Pønjátyhøch hajxy xquia'a wiingudsähgøøby, ni nDéedyhøch hajxy xquia'a wiingudsähgøøyyäbä, ja'açh tøø xquiexiäbä.

²⁴Chaads mijts tehñ tiøyhajt nnämä'awät, põnjaty højts nmädia'agy hajxy xmiäbøgåanäp møødthøch nDeedy, tøø ja'a haxøøgpä hajxy quiøxy najtshixøøñä. Je'eds hajxy cøjxta'axiøø jugyhadaamb nebiä Dios jiugyhatiän. Cab hajxy je'e mänaa quiumädowa'añ. ²⁵Ja'a hajxy ca'a mäbøjpä, tøø yhabaady cooçhä nmädia'agy hajxy xmiäbøgaanä. Cooçhä nmädia'agy hajxy jaduhñ xmiäbøjcät, jaduhñ hajxy jiugyhada'añ cøjxta'axiøø nebiä Dios jiugyhatiän.

²⁶Miøødthøch nDeedy cuhdujt coo jäya'ayhajxy ñämä'awät coo hajxy jaduhñ jiugyhádat tsajpootyp cøjxta'axiøø. Je'eçh cuhdujt tøø xmio'oy cooçhä jäya'ayhajxy jaduhñ nnämä'awät coo hajxy jim yhidät cøjxta'axiøø. ²⁷Cooçh je'eduhñ tøø xwyiinguexy, páadyhøch jaduhñ tøø xquiuhdujtmø'oy cooçhä nyajnähdíjät nebiaty jäya'ayhajxy jíädät. ²⁸Ca'a hajxy myagjuø'øy. Habaadaamb je'e cooçhä ho'ogyjiäya'ayhajxy nyaaxpädsøma'añ. Mänitøch nmädia'agy hajxy xmiädowaanä. ²⁹Mänit hajxy nägøxiä quiøxy jutpädsøma'añ mäduhñtiä hajxy hánajty tøø yho'ogy. Ja'açh nmädia'agy hajxy hánajty tøø xmiäbøjcäbä, je'eds hajxy nøcxaamb tsajpootyp. Ja'açh nmädia'agy hajxy hánajty tøø xquia'a mäbøjcäbä, je'eds hajxy ca'awaamb haxøøgtuum.

³⁰Nyajtødiägøøbiøch nébiøch nDeedy xñäma'ayän. Ca'a yhøøçhä nhamdsoo wiinmahñdy nyaghijpy. Ngudiúumbiøch jaduhñ nébiøch

nDeedy xmiägapxy xyhane'emiän. Cooč jaduhñ ngudiñ, páadyhöch ja'a tøyhajt nyecy cooç nyajtödiägø'öy. ³¹Cooč häxøpy hamdsoo nniñägapxyii, mänit hajxy cu mmänaañ coočhä tøyhajt nga'a mädia'agy. ³²Jiichä wiingpä xñägapxy; nnajuøøbiøch coo ja'a tøyhajt je'eduhñ yecy. Dióshøch je'e xñägapx. ³³Tøøch mijts hoy xyajtøy maa Juangän pø Dióshøch tøø xjiaančh quexy. Mänitã Juan ja'a tøyhajt hajxy xmiooyy. ³⁴Pero høøch, ca'a jïäyá'ayhöch tøø xyhawaanã cooč Dios tøø xquiexy. Nyagjahmiéjhpøch mijts nebiã Juan hajxy tøø xyhawaanã cooč Dios tøø xquiexy, neby hajxy jaduhñ mnähwa'ads mguhwá'adsät. ³⁵Yajwa'xyp ja'a Juan ja'a Diosmädia'agy hijty. Xyajnahixøøby hajxy hijty neby hajxy mnähwa'ads mguhwá'adsät. Hoy ja'a miädia'agy hajxy hijty mmädóowä. Pero cabã miädia'agy hajxy hijty mmäbøgaanã. ³⁶Ndüumbiøch nébiøch nDeedy tøø xyhane'emiän. Cooč jaduhñ nduñ, cähxø'p jaduhñ cooč nDeedy tøyhajt tøø xquiexy. Cooč hajxy jaduhñ xyhixy nébiøch nduñän, páquiøch nmädia'agy hajxy xmiäbøjcät, hoy ja'a Juan ja'a miädia'agy hajxy tøø mga'a ja mæbøjcä ja'a høøchcøxpä cooč xñägapxy. ³⁷Ja'a nDéedyhöch, ja'ačh tøø xquiéxiäbã, høøchcøxpä jiiby tøø xyajcujaayii maa Diosmädia'aguian. Pero cab hajxy mnajuø'øy cooč nDeedy ja'a miädia'agy jaduhñ nmädiaacã. Cab hajxy mnajuø'øy cooč jaduhñ nduñ nébiøch nDeedy tiuñän. ³⁸Pero cábøch

mijts nDeedy ja'a miädia'agy tøø xmiäbøjcä, ja'ačh tøø xquiéxiäbã. Coo hajxy häxøpy tøø mmäbøcy, cu xmiäbøjcøch mijts ja'a nmädia'agy. ³⁹Myajmädiaac-ho'py ja'a Diosmädia'agy hajxy, ja'a jecy mähmøøyyäbã cujaay. Paady hajxy jaduhñ myajmädiaac-ho'ogy coo tyijy hajxy jaduhñ mjugyhádat nebiã Dios jiugyhatiän. Chaads mijts hajxy nnämä'awät, cooč nmädia'agy hajxy xyajtúunät, mänit hajxy jaduhñ mjugyhádat. Pero hóyhøch Diosmädia'agy xjia nägapxy, ⁴⁰cábøch mijts ja'a nmädia'agy xmiäbøgaanã. Cooč mijts nmädia'agy hamuumdu'joot xmiäbøjcät, mänit hajxy mæbøcy mjugyhádat nebiã Dios jiugyhatiän.

⁴¹'Cábøch nmøjpäda'agy, hóyhøch jäya'ayhajxy xquia'a ja wiingudsähgø'øy. ⁴²Nnajuøøbiøch coo mijts Dios mga'a tsoy. ⁴³NDéedyhöch tøø xjia hamdsoo quexy. Pero cábøch mijts nmädia'agy xmiäbøgaanã. Coo wiingpä miédsät, je'eds mijts ja'a miädia'agy paquiã mmäbøgáanáp. ⁴⁴Cábøch mijts nmädia'agy hoy xmiäbøgaanã. Jia tsojpy ja'a mjoothajxy jaduhñ coo jäya'ay hajxy xwyiingudsähgø'øwät. Pero cabã mjoothajxy chocy coo Dios hajxy xchögät. ⁴⁵Ca'a yhøøchã mijts jimñ nnäxø'øwø'øwaamby maa Dios wyiinduumän. Ja'a Moisésäts mijts jaduhñ xñäxø'øwø'øwaamb. Mmänaamb hajxy jaduhñ coo tyijy Diosmädia'agy hajxy mmäbøcy, ja'a Moisés jecy quiujáhyyäbã. ⁴⁶Coo mijts cu mjaančh mæbøjcy, cu xmiäbøjcøch nmädia'agy hajxypä. Høøchcøxpä Moisés jaduhñ jecy

quiujahy. ⁴⁷ Pero pø cab hajxy mmäbøga'añ nebiä Moisés jecy quiujahyyän, ni høøçhä nmädia'agy hajxy xquia'a mäbøgåañäbä.

6 Cumejtspo'o cudägøøgp'o

Jesús jim ñøcxy mejyhawiimb.

Mejtsu'u ja'a mejy xiøhaty Galilea

møød Tiberias. ²Nämay Jesús

hänajty pianøcxyii jäya'ayhajxy.

Paady hänajty pianøcxyii coo

hoy-yagjuøøñäjatypä hänajty

tøø yajcähxø'øgy, møød coo

pa'amjäya'ay hänajty tøø

yajmøcpøcy. ³Mänit Jesús

hajxy jim wyiimbejty maa ja'a

tunguhduumän møødä

jiamiøødhajxy. Mänit hajxy

jim yhøxtaacy tunguhduum.

⁴Mäwiingomb ja'a pascuaxøø

hänajty, ja'a judfoshajxy yagjåjtäbä.

⁵Mänit Jesús wyiinheel'ppejty coo

jäya'ay hänajty may pianøcxyii.

Mänit Jesús ja'a Felipe ñämaayy:

—Maa ja'a caayyøøc hajxy

nbáatämät coo yø'øya'ay hajxy

nyajcáayyämät nämay.

⁶Paadiä Jesús jaduhñ miänaañ,

yhuuc nä'ä mädia'agyhixaamby

hänajty waambä Felipe hänajty

yhadsowa'añ. Tøø Jesús hänajty

hamdsoo wyiinmay nebiä

jäya'ayhajxy hänajty yajcaya'añii.

⁷Mänitä Felipe yhadsooyy:

—Ni mejtsmägo'x denariojuy ja'a

tsajcaagy quia'a mäðøyhädät, hoy

hajxy tu'lii'xyjaty cu nja móoyyäm.

⁸Andrés ja'a Jesús ja'a jiamiøød

hänajty tu'ug xiøhaty, ja'a Simón

Pedro piuhya'ay. Mänitä Andrés ja'a

Jesús ñämaayy:

⁹—Chadsä pigäna'c ja'a

cebadatsajcaagy miøødä mägoøxcä,

møødä hacx metscä. Pero

cab jaduhñ miäðøyhädät. Hix,

majiäya'ay yø'øduhñ.

¹⁰Mänit Jesús miänaañ:

—Näma'aw hajxy ween hajxy yhøxta'agy.

Møj jim miøøjiotä. Jim hajxy

yhøxtaacy ja'a mägoøxmilpä

ya'adiøjc-hajxy møødä

to'oxiøjc-hajxy hawiing. ¹¹Mänit

Jesús ja'a tsajcaagy quioondsooyy.

Mänit Jesús Dios jaduhñ ñämaayy:

“Dioscujú'uyäp.” Mänit Jesús ja'a

jiamiøød ja'a tsajcaagy miooyy.

Mänitä jiamiøød ja'a tsajcaagy

hajxy tiägøøyy yajwa'xpä maa

jäya'ayhajxy hänajty yhäña'ayän.

Møødä hacx hajxy yajmäwa'xøøbiä.

Jaduhñtiä jäya'ayhajxy miooyyä

mäduhñtiä hajxy hänajty quiaya'añ.

¹²Coo hajxy quiaabiäðøoyy, mänit

Jesús ja'a jiamiøød ñämaayy:

—Yajpäðø'øg tsajcaagyquiaadiuc

hajxy møødä hacxtsu'tstuc, neby

hajxy jaduhñ nga'a nähguéecämät.

¹³Mänit ja'a tsajcaagyquiaadiuc

hajxy cøjx yajpäðø'øgy møødä

hacxtsu'tstuc. Majmetscach hajxy

yaghujch ja'a tsajcaagyquiaadiuc.

¹⁴Coo jäya'ayhajxy yhiijxy nebiä

Jesús ja'a tsajcaagy hänajty tøø

yajwa'añguiojjiän, mänit hajxy

tiägøøyy mänaambä:

—Pues tehñ tiøyhajt, yø'øds je'e,

ja'a hajxy hijty nhahíxämbä coo

hajxy hijty xñämedsáañäm nebiä

Diosmädia'agy miäna'añän.

¹⁵Coo Jesús ñajuøøyy coo hänajty

nøcxy piäda'aga'añii gobiernä

mädsibø'øbä, mänit jim chohñnä.

Mänit jim ñøcxnä nidiuhñ tunjoot.

¹⁶Coo chuujøøyy, mänitä Jesús

jiamiøødhajxy yhädaacy mejypia'a.

¹⁷Mänit hajxy tiägøøyy barcojooty.

Mänit hajxy tiu'ubøjcy. Jim Capernaum hajxy hänajty ñöcxa'añ mejyhawiimb. Wiingoods hänajty. Cahnä Jesús ja'a jiamiøød hänajty piadyñä. ¹⁸Mänitä poj piädø'cy møc. Mänitä mejy chajcuju cøxp.

¹⁹Mägooxkilómetro tädujkilómetro hajxy hänajty tøø ñöcxy, mänitä Jesús hajxy yhijxy coo ja'a barco hänajty tøø ñajtspaadø'oy. Yohby Jesús hänajty mejywyiing. Mänitä jiamiøødhajxy chähgøøbiøjcy.

²⁰Mänit hajxy ñämaayyä:

—Ca'a hajxy mdsähgø'oy; Jesúshøch høøch.

²¹Mänit hajxy jiootcugøøyy. Mänitä Jesús yajtägøøyyä barcojooty. Mänitiä hajxy jim miejtsnä mejypia'a maa hajxy hänajty ñöcxiän.

²²Cujaboom, jimnä majiäya'ayhajxy hänajty mejyhawiimbnä, maa hajxy hänajty tøø yajcayijän. Ñajuøøby hajxy hänajty coo Jesús hänajty tøø quia'a møødtu'ubøgyii ja'a jiamiøødhajxy quipxy. Hijxä ja'a Jesús jiamiøødhajxy coo hajxy tiu'ubøjcy barcojooty ja'a majiäya'ayhajxy. Jagoo barco hänajty tu'ug; je'e hajxy hänajty tøø yajtu'ubøcy. ²³Mänitä barco hajxy yajmejch wiingpä, ja'a Tiberiastsohmä. Jim hajxy miedsøøyy maa jäya'ayhajxy hänajty tøø chajcaagyquiayän, mänaa Jesús ja'a Dioscujú'uyäp yequiän. ²⁴Coo ja'a majiäya'ayhajxy yhijxy coo Jesúshajxy quia'a jijän, mänit hajxy tiägøøyy barcojooty. Mänit hajxy tiu'ubøjcy Jesúshøxtaabiä. Jim hajxy ñöcxy mejyhawiimb jim Capernaum.

²⁵Coo hajxy jim miejch mejyhawiimb, mänitä Jesús hajxy jim piaaty. Mänit Jesús hajxy ñämaayy:

—Wiindsøn, mänaa mmejch.

²⁶Mänit Jesús miänaañ:

—Chaads mijts tehñ tiøyhajt nnämä'awät, páadyhøch mijts hijty xyhøxta'ay cooçh mijts je'e cu'uxiä nyajcaayy. Cábøch mijts je'e xmiäyajtøwa'añ tiiguiøxpøch ja'a hoy-yagjuøøñäbä coo nyajcähxø'cy.

²⁷Paady hajxy mduñ, jaduhñä cay hu'ugy hajxy mbaady. Pero chaads mijts nnämä'awät jadunajtä coo hajxy mhøxtá'awät neby hajxy mjuyhádát nebiä Dios juygathiän. Høøch mijts cuhdujt nmo'owaamby coo hajxy jaduhñ mjuyhádát. Páadyhøch mijts jaduhñ nmo'owa'añ, cooçhä Dios tøø xquiuhdujtmø'oy, høøch ja'a Diosquexypä.

²⁸Mänit Jesús miäyajtøøwa:

—Neby højts ngudiünät nebiä Dios choquiän.

²⁹Mänit Jesús yhadsooyy:

—Chojpy ja'a Dios cooçh mijts ja'a nmädia'agy xmiäbøjçät, ja'açh tøø xquiéxiäbä.

³⁰Mänitä Jesús

miäyajtøøwägumbä:

—Tii hijxtahñd hoy-yagjuøøñäbä myajcähxø'øgaamby neby højts miich ja'a mmädia'agy jaduhñ nmäbøjçät coo miich ja'a Dios tøø xquiexy. ³¹Ja'a hajxy hijty nhaphájtäm ndeedyhájtäm ja'a jecypia, jimä maná hajxy quiaayy maa hänajty pøn quia'a tsána'ayän. Moisés ja'a maná yajwa'añguioj. Ja'a maná, nebiä tsajcaaguiän je'e. Jiiby jaduhñ myiñ cujaay maa ja'a

Diosmädia'aguiän: “Yajcaayyã jäya'ayhajxy ja'a tsajcaagyhajpä ja'a tsajpootyptsohmbä. Dios jaduhñ quejx.”

³²Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Chaads mijts tehñ tiøyhajt nnämä'awät: Caha Mioisésã mijts ja'a tsajcaagy xyajnäguejx ja'a tsajpootyptsohmbä. Dios, je'eds hajxy je'e xyajnäguejx. Je'eds hajxy je'e xquihdujtm'owaamb coo hajxy jim mdägó'owät tsajpootyp.

³³Ja'a Dios tøø quiéxiäbä, jim tsajpootyp je'e tøø chooñ. Paady je'e yaa tøø quiäda'agy nejy mijts xquihdujtm'owät coo hajxy mjgyhádat nebiä Dios jgyhatiän.

³⁴Mänitä Jesús nãmaayyã:

—Højts yø'ø tsajcaagy móoyyã cøjxta'axiøøbä, ja'a tsajpootyptsohmbä.

Paady hajxy jaduhñ miänaañ coo hajxy quia'a wiinjuøøyy coo Jesús jaduhñ ñiñänøøma hamdsoo coo je'e tøø quiexyii ja'a Dios.

³⁵Mänitä Jesús miänaañ:

—Høøch je'e, ja'a Dios tøø quiéxiäbä. Cuhdujtyéjþoch coo hajxy jim tiägó'owät tsajpootyp þøjátyhöch ja'a nmädia'agy xmiäböjçäp. Cøjxta'axiøø hajxy jim yhidät. ³⁶Pero mijts, cábøch ja'a nmädia'agy hajxy tøø xmiäböjçä, hoy hajxy tøø mja hixy coochä hoy-yagjuøøñäbä tøø nja yajcähxø'øgy. ³⁷Þøjátyhöch ja'a nDeedy jaduhñ xyajcø'øwaanøøby, je'eçhä nmädia'agy xmiäbögåanäp. Nguhþögáambiøch hajxy je'e.

³⁸Páadyhöch tøø ndsooñ tsajpootyp cooch ngudiúnät nébiøch nDeedy xyhane'emiän, ja'açh tøø xquiéxiäbä. Cábøch ja'a nhamdsoo

wiinmahñdy nyaghida'añ.

³⁹Cábøçhä nDeedy miäna'añ coo hajxy haxøøgtuum quiá'awät, ja'açh hajxy tøø xyajcø'øwaanø'øyäbä, coo ja'a xøø jumøjt jaduhñ yhabéjñät. Pero jaduhñ miäna'añ cooch hajxy nyajnøcxät tsajpootyp.

⁴⁰Jadúhñhöch ja'a nDeedy miäna'añ coo hajxy cøjxta'axiøø jgyhádat neby jaaya'ay jgyhatiän, þøjaty jaduhñ najuøøby coochä Dios xyHuunghaty, þøjátyhöch ja'a nmädia'agy xmiäböjçäp. Je'eçh hajxy jim nyajnøcxaamby tsajpootyp coo ja'a xøø jumøjt yhabéjñät.

⁴¹Coo Jesús miädiaacpádøøyy, mänit tiägøøyyä wiingapxéjtäbä ja'a judíoshajxy. Paadiä wyiingapxéjtä coo hñajty tøø miäna'añ coo jim chooñ tsajpootyp.

⁴²Jaduhñ hajxy ñiñãmaayyã:

—Jesús yø'øya'ay xiøhaty; José yhuung yø'ø. Nhixyhájtäm ja'a tiaj tieedy yø'ø. Høhñdaacp yø'øduhñ cooc tyijy jim tøø chooñ tsajpootyp.

⁴³Mänitä Jesús ja'a judíos yhojy:

—Ca'a hajxy mgapxtägoonä.

⁴⁴Þøñhöch ja'a nDeedy yajnähdiþy, je'eçhä nmädia'agy xmiäbögåanäp. Je'eçh nyajnøcxaamby tsajpootyp coo ja'a xøø jumøjt yhabéjñät.

⁴⁵Jiiby jaduhñ myiñ cujaay maa ja'a Diosmädia'aguiän coo Dios jäya'ay nägøxiä yajnähixø'øwa'añ. Þøjátyhöch ja'a nDeedy ja'a miädia'agy tøø xwyiinjuøøyyä tøø xyhabøjçä, jé'edshøch ja'a nmädia'agy tøø xmiäböjçä.

⁴⁶'Cábøch nDeedy mänaa yhixyii jäyá'ayäm; høøch nidiuhñ tøø nhixy. Jímhöch ndsooñ Dioswiinduum. ⁴⁷Chaads

mijts teh̄m tiøyhajt nnámá'awät, pónhøch nmädia'agy xmiäbøjcäp, je'eds jugyhadaamb cøjxta'axiøø nebiä Dios jjugyhatiän.

⁴⁸Høøch hajxy jaduh̄n jim nyajtägø'owaamby. ⁴⁹Ja'a nhaphájtäm ndeedyhájtämhajxy, ho'c hajxy je'e, hoy ja'a maná hajxy jia caayy pactuum. Ja'a maná, mäjaayejc jaduh̄n. Pero paquiä ja'a miäjaahajxy quiøjxy.

⁵⁰⁻⁵¹Høøch, páadyhøch tøø ndsooñ jim tsajpooty nébiøch jäya'ayhajxy jim nyajtägø'owät. Jim hajxy yhida'añ cøjxta'axiøø pønjátyhøch nmädia'agy xmiäbøjcäp. Nnähdugáambiøch ja'a nni'x ja'a ngopc. Nnähho'tu'udáambiøch jäya'ayhajxy nägøxiä.

⁵²Mänitä judíoshajxy yajcapxiøøyy ja'a Jesús ja'a miädia'agy:

—Nejy, xmio'owáanäm yø'øya'ay ñi'x quiopcäda'a coo ndsú'tsämädä.

⁵³Mänitä Jesús ñämaayy ja'a judíoshajxy:

—Chaads mijts teh̄m tiøyhajt nnámá'awät, høøch ja'a Diosquexypä, cooçh mijts ja'a nni'x ja'a ngopc xquia'a tsú'tsät, cooçh mijts ja'a nnø'ty ja'a njoot xquia'a húucät, cab hajxy jim mdägø'owät maa Dioswiinduumän.

⁵⁴Pønjátyhøch ja'a nni'x ja'a ngopc xchú'tsáp, pønjátyhøch ja'a nnø'ty ja'a njoot xyhúucäp, je'eds je'e hidaamb cøjxta'axiøø jim tsajpootyp. ⁵⁵Tsu'tsøc-høch ja'a nni'x ja'a ngopc; huucøc-høch ja'a nnø'ty ja'a njoot. ⁵⁶Pønjátyhøch ja'a nni'x ja'a ngopc xchú'tsáp, pønjátyhøch ja'a nnø'ty ja'a

njoot xyhúucäp, je'eçh jaduh̄n nnänøømby ja'a nmädiá'agyhøch hajxy xmiäbøjcäp. Je'eçh hajxy nguhdujtmø'owaamby coo hajxy yhídät cøjxta'axiøø jim tsajpootyp. Tu'ugmädiá'agyhøch hajxy nmøødhida'añ. ⁵⁷⁻⁵⁸Ja'a nDéedyhøch, ja'açh tøø xquiéxiäbä, je'eçh jaduh̄n tøø xquiuhdujtmø'oy cooçh jäya'ayhajxy jim nyajnøcxät tsajpootyp, pønjátyhøch ja'a nmädia'agy xmiäbøjcäp. Jim hajxy yhida'añ cøjxta'axiøø. Ja'a nhaphájtäm ja'a ndeedyhájtäm, ho'c hajxy je'e jequiän, hoy ja'a maná hajxy jia caayy. Pero pønjátyhøch ja'a nmädia'agy xmiäbøjcäp, cab hajxy quia'awa'añ haxøøgtuum mänaa.

⁵⁹Jaduh̄n Jesús jim miädiaacy Capernaum coo hänäjty yajnähixø'øyy tsajtøgooty maa ja'a judíos ja'a Dios hajxy hänäjty wyiingudsähgø'øyan.

⁶⁰Coo Jesús ja'a jiamioødhajxy jaduh̄n jim miädooyy, mänit hajxy näje'e miänaañ:

—Cab hajxy jaduh̄n nguhbøjcämät; tsip xex yø'ø mädia'agy jaduh̄n.

⁶¹Ñajuøøyy Jesús jaduh̄n nebiaty hajxy hänäjty miädia'aguiän. Mänit hajxy ñämaayyä:

—Nejy, cábøçhä nmädia'agy hajxy xjiøjpøgø'owáañjä. ⁶²Cooçh mijts xyhíxät cooçh hänäjty jim nnøcxy tsajpootyp, mänítøch mijts ja'a nmädia'agy xmiäbøgaanä cooçh jim ndsooñ tsajpootyp, høøch ja'a Diosquexypä. ⁶³Ja'a mjuøhñdyhajxy, je'eds hajxy yaa xyagjugyhajp. Ja'a mni'x ja'a mgopc-hajxy, cab hajxy je'e yaa xyagjugyhaty. Cooçh mijts

ja'a nmädia'agy xmiäbójcät, mänit hajxy mdägó'owät jim tsajpootyp.

⁶⁴Pero cahnä hajxy nägöxiä mmäböcyñä.

Paadiä Jesús jaduhñ miänaañ, ñajuøoby hänajty jaduhñ pönjaty hänajty je'e ca'a mädia'agymiäbögaamb. Ñajuøoby hänajty je'ebä pøn hänajty yegáañp ho'cöc. Jäguemiä Jesús jaduhñ ñajuøoy mänaa ja'a miägu'ughajpähajxy tiägö'yän yajñähixöbiä. ⁶⁵Mänit Jesús miänaangumbä:

—Páadyhöch mijts jaduhñ nnämaay: “Pónhöch ja'a nDeedy yajñadhijpy, je'echä nmädia'agy xmiäbögaañp.”

⁶⁶Coo Jesús jaduhñ miädiaacpäðöoy, mänitä jiamiødhajxy nämay wyiimbijnä. Cabä Jesús hajxy hänajty miøðwäditaañä. ⁶⁷Mänitä Jesús ja'a jiamiøod miäyajtöoy ja'a nämajmetspähajxy:

—Nejy, xpiuhwa'adsáamböch mijtspä.

⁶⁸Mänitä Simón Pedro yhadsooy:

—Wiindsön, caj. Tii höjts miich coo nnä'a puhwá'adsät. Miich höjts je'e xyajñähixöoby neby höjts jim ndägó'owät tsajpootyp.

⁶⁹Nmäböjcäp höjts miichä mmädia'agy. Nñajuøoby höjts coo jim tøø mdsoñ maa Diosän, coo mGristähaty, ja'a höjts hijty nhahijxypä, ja'a Dios hijty quíexaambiä.

⁷⁰Mänitä Jesús yhadsooy:

—Páadyhöch mijts tøø nwiimbij nébiöch hajxy jaduhñ xmiøðwädítät, mijts ja'a nämajmetspä. Pero xii

hajxy tuljäya'ay mmøöda, ja'a mójcu'uwiinmahñdymøödpä.

⁷¹Ja'a Judas jaduhñ nänøöma, ja'a Simón Iscariote yhuung. Ja'a Judas, je'edsä Jesús hänajty yegaamb ho'cöc, hoy ja'a Judas ja'a Jesús hänajty jia møðwädity møöda nämajtu'ugpähajxy.

7 Mänitä Jesús tiägöoy cajthayohbiä jim Galilea. Cab hänajty jim wiäditaañä jim Judea, je'eguiöxpä coo ja'a judíoshajxy hänajty yhöxta'ay nebiä Jesús hajxy yaghó'ogät. ²Jadáañp ja'a judíos xiøøhajxy hänajty coo ja'a ramada hajxy yhädiuñ. Jim hänajty jiada'añii Jerusalén. ³Mänitä Jesús ñämaayyá yhuchhajxy:

—Ca'a yaa mmähmø'y. Nöcx jim Judea. Ween ja'a mmägu'ughajpähajxy jimba yhuug hijxpä nejy miich ja'a hoy-yagjuøöñjatypä myajcähxø'oguiän. ⁴Myajcähxø'py miich hijty maa jäya'ay quia'a mayyän. Pero pø chojpy ja'a mjoot jaduhñ coo ja'a mmädia'agy wiädítät ja'a miichöxpä, mänit hijxwiinduum myajcähxø'ogät majiäya'ayhagujc.

⁵Cabä Jesús ja'a miädia'agy hänajty miäböjcäxä ni ja'a yhamdsoo huchhajxy. Paady hajxy jaduhñ miänaañ. ⁶Mänitä Jesús miänaañ:

—Cahnä yhabaadyñä coöch jäya'ayhajxy nhawáañät pónhöch hööch. Pero mijts, homiänaajä hajxy jim mnöcxät Jerusalén. ⁷Caj mijts cu'ug xmiähahaty. Pero hööch, xmiähahájjöch cu'ug. Páadyhöch hajxy xmiähahaty coöch nñägäpxy coo hajxy

yhaxøøgwädity. ⁸Nøcx mijts xøøhat. Cábøch nnøcxa'añ høøch. Cahnä yhabaadyñä cooč jäya'ayhajxy nhawáañät põnhøch høøch.

⁹Mänit Jesús miädiaacpädøøñä. Mänit jim jiaančh mähmøøñä jim Galilea.

¹⁰Mänit Jesús yhuchhajxy jim ñøcxy xøøhjäpä Jerusalén. Mänit Jesús jim pianøcxy hamee'ch.

¹¹Jimä judíos ja'a Jesús hajxy hánajty yhøxta'ay maa ja'a xøø hánajty jiadyijän. Jaduhñ hajxy hánajty miäna'añ:

—Maada'a tyjy je'e.

¹²Mädiáacäp ja'a Jesús hánajty ja'a majiäya'ayhajxy. Näje'e hajxy hánajty miäna'añ cooc yhojiäya'ayä. Näje'e hajxy hánajty miänaambä cooc tyjy yhaxøøgjäya'ayä, cooc tyjy hánajty wiädity cu'ugwiinhøhmbä.

¹³Pero hamee'ch hajxy hánajty miädia'agy. Hix, chähgøøby hajxy hánajty ja'a judíos wyiindsønñhajxy.

¹⁴Mägujnä xøø hánajty jiadyii, mänit Jesús tiägøøyy tsajtøgooty yajñähixøøbiä. ¹⁵Mänitä judiøshajxy jagjuøøyy, miänaañ hajxy:

—Tii yø'øya'ayäda'a coo jiaančh tehñ jiaty madiu'u y caj yhøxpøquiä.

¹⁶Mänit Jesús yhadsooyy:

—Ca'a yhøøchä nhamdsoo mädia'agy hädaa; nDéedyhøch miädia'agy hädaa jaduhñ, ja'ačh tøø xquiéxiäbä. ¹⁷Pøn jaduhñ cudiunaamb nebiä Dios miäna'añän, je'e najuø'øwaamb coo quia'a yhøøchä nhamdsoo mädia'agy hädaa, coo Diosmädia'agy hädaa. ¹⁸Pøn jioot jaduhñ tsojp coo yajcumáyät, je'edsä

yhamdsoo mädia'agy mädiaacp. Pero chójpiøch njoot coo Dios wyiingudsähgø'øwøøjät, ja'ačh tøø xquiéxiäbä. Nmøødhøch ja'a tøyhajt; cábøch nhøhnda'agy.

¹⁹Tøyhajt coo Moisés ja'a ñocy jecy jejcy, túhmäts. Jiiby jaduhñ miäna'añ ñocyjiooty coo hajxy hoy mjäya'ayhädät. Pero cab hajxy mgudiuñ. Mmänaamb hajxy jaduhñ cooč hajxy xyagho'oga'añ.

²⁰Mänitä cu'ug yhadsooyy: —Nej, mguhmäñøøbiä coo jaduhñ mmäna'añ coo højts miičh nyagho'oga'añ. Pøndsän miičh xyagho'ogaamb.

²¹Mänitä Jesús miänáangumbä: —Tähøoc-høch ja'a hoybä tøø nduñ ja'a poo'xxiøøjooty; mänit hajxy myagjuøøyy nägøxiä. Mmänaamb hajxy jaduhñ coo hajxy tii nga'a túunämät ja'a poo'xxiøøjooty; paady hajxy myagjuøøyy. ²²Moisés ja'a cuhdujt jecy jejcy coo hajxy mnicircuncidarhadøøjät. (Ca'a Mioisésä yajtsohndaac; yhaphjäpä tieedyhjäpähajxy jecy yajtsohndaac.) Paadiä mhuung hajxy mcircuncidarhaty hoy jia poo'xxiøøjootiä. ²³Mgudiumby hajxy jaduhñ nebiä Moisés ja'a cuhdujt jecy jejquiän; pero mjootma'p hajxy coöchä jäya'ay tøø nyajmøcpøcy ja'a poo'xxiøøjooty. ²⁴Cabä jäya'ay hajxy paquiä mwiinmahñdyhíxät nebiä wyiinmahñdy je'e. Coø jejcy mmøødhídät, mänitäs ja'a wyiinmahñdy je'e mhíjxät. Coöchä pa'amjäya'ay tøø nyajmøcpøcy ja'a poo'xxiøøjooty, paady hajxy jaduhñ mmäna'añ cóogøch tyjy ja'a haxøøgwiinmahñdy nmøødä.

Mmänaamb hajxy jaduhñ coo tii nga'a túunämät ja'a poo'xxiøøjooty. Pero Dios mänaamb coo yhahixø'øý coo hajxy ndúunämät.

²⁵Mänitá Jerusaléngpä jáya'ayhajxy näje'e tiägøøyy mänaambä:

—Yø'øds hajxy yhøxtaaby coo hajxy yagho'oga'añ. ²⁶Xiidsä quiapxy majiäya'ayhaguyc, y caj waamb ñäma'ayii. Nej, mänaamb højts nwiindsønñajtämhajxiäda'a coo yø'ø Miesíasä, ja'a hajxy nhahíjxämbä. ²⁷Nnajuøøyyäm hajxy maa yø'øya'ay chooñ. Pero ja'a Mesías, ja'a gobiernähadaambä, cab hánajty yajnajuø'øwa'añ maa hánajty chooñ.

²⁸Jiibiä Jesús hánajty yajnähixø'øý tsajtøgooty. Coo jaduhñ miädooyy waambaty hajxy hánajty miäna'añ, mänitá møc miänaañ:

—Xyhíxyhájpøch hajxy. Mnajuøøby hajxy maaçh ndsooñ. Pero ca'a yhøøçhä hamdsoo tøø nwiinmay cooçh yaa ngädá'agät. Ja'a nDéedyhøch tøø xquiexy. Pero cab hajxy mnajuø'øý. ²⁹Nhíxyhøch je'e. Jímhøch ndsooñ. Je'eçh jaduhñ tøø xquiexy.

³⁰Coo Jesús jaduhñ miänaañ, mänitá jia madsaana. Pero caj ñä'a yajmajch. Cajnä hánajty yhabaadyña coo Jesús yagho'ogøøjät. ³¹Hoy ja'a Jesús hánajty jia madsa'añii, nämay ja'a Jesús ja'a miädia'agy hánajty miäböjçäxä. Mänit hajxy miänaañ:

—Coo ja'a Mesías jaduhñ miédsät, ja'a hajxy nhahíjxämbä, nej, maas hoy-yagjuøøñajaty ja'a Mesíasäda'a

yajçähxø'øga'añ quejee nej yø'øya'ay jaduhñ yajçähxø'øguiän.

³²Mänitá fariseoshajxy jaduhñ miädoyhajty waambaty Jesús hánajty miädia'agyii. Mänitá policíahajxy quiejxä coo Jesús hajxy miädsät. Ja'a fariseoshajxy jaduhñ mäguejx møødá teedywiindsønñhajxy. ³³Mänitá Jesús miänaañ:

—Cábøch mijts jejcy nmøødhidaañä. Nøcxaannäbøch maaçhä ndsohñän. ³⁴Xjja høxta'awáambøch hajxy, pero cábøch hajxy xpiaada'añ. Cab hajxy jim hoy mnøcät maaçh nhida'añän.

³⁵Mänitá judíoshajxy ñiñämaayyä:

—Maa yø'øya'ayäda'a ñøcxa'añ coo hajxy jaduhñ nga'a páatämät. Nej, nøcxaambäda'a jim maa ja'a judíoshajxy wa'xyjaty çhána'ayän maa ja'a hajxy ca'a Israelpähajpän, coo Diosmädia'agy yajnähixø'øwät ja'a hajxy ca'a judíoshajpä. ³⁶Tiida'a tyijy coo miäna'añ cooc hajxy nja høxta'awáañäm, pero cábäc hajxy nbaadääñäm, y cooc hajxy hoy nga'a nøcxämät maa yhida'añän.

³⁷Coo ja'a xøø hánajty miayaañä, ja'a mõjxøøjooty, mänitá Jesús tiänaayyø'cy. Mänitá møc miänaañ: —Pøn tødsøøyyäp, ween yaa myiñ maaçh høøçhän, ween min yhu'ugy mädyíibøch nmo'owaamby.

Jaduhñ Jesús yajnimiäbaatä nebiä mõjnøøgopcän. Mänitá miänáangumbä:

³⁸—Pønjátyhøch ja'a nmädia'agy xmiäböjçäp, je'eçhä nmädia'agy xyajwa'xtägájtšäp, nebiä Diosmädia'agy miäna'añän.

³⁹Jaduhñ Jesús miänaañ, pønjaty ja'a miädia'agy mäbøgáanäp, mänitá Dioshespíritu mio'owa'añii. Cahná Dioshespíritu hánajty quiáda'agyná. Cahná Jesús hánajty yagho'ogyii; cahná hánajty yhoodiägachñá maa ja'a Tieediän.

⁴⁰Coo ja'a cu'ughajxy jaduhñ miädooyy nebiá Jesús hánajty tøø miädia'aguiän, mänit hajxy näje'e miänaañ:

—Tehmñ tiøyhajt ja'a Dios ja'a quiugapxy yø'ø, ja'a Dios hijty quiexaambiä.

⁴¹Näje'e hajxy miänaambä:

—Ja'a Mesías yø'ø, ja'a gobiernähadaambä.

Pero näje'ehajxy miänaambä:

—Pero cabä Mesías jimñ choona'añ Galilea. ⁴²Jaduhñ Diosmädia'agy miäna'añ cooc ja'a Mesías ja'a David yhaphada'añ tieedyhada'añ, y cooc jimñ choona'añ Belén maa ja'a David jecy chänaayyän.

⁴³Coo hajxy hánajty jaduhñ miädia'agy, cab hajxy hánajty tu'ugmädia'agy ñibiaadyii ja'a Jesúscøxpä. ⁴⁴Näje'e ja'a Jesús hajxy hánajty jia madsa'añ, pero caj pønñ ñä'a majch.

⁴⁵Mänitá policíahajxy wyiimbijty maa ja'a teedywiindsønñhajxiän, maa ja'a fariseoshajxiän. Mänitá policíahajxy ñämaayyá:

—Tii hajxy coo mga'a yajmejch.

⁴⁶Mänit hajxy yhadsooyy:

—Cab jaduhñ pønñ mänaa miädia'agy nej yø'øya'ay miädia'aguiän.

⁴⁷Mänitá fariseoshajxy miänaañ:

—Cab jaduhñ yhoyyá coo mijts jaduhñ tøø myajwiinhøhmbä.

⁴⁸Caj yø'øya'ay ja'a miädia'agy

miäbøjcäxä ja'a wiindsønñhajxy møødä fariseoshajxy. ⁴⁹Pero yø'ø cu'ughajxy, cabä jecyquihdujt hajxy jiaty. Ween hajxy chaächpøcy.

⁵⁰Jimä Nicodemo hánajty, ja'a Jesús hánajty tøø ñähóyyäbä. Fariseohajp hánajty je'ebä. Mänitá Nicodemo miänaañ:

⁵¹—Cab højts nguhdujthájtäm jaduhñ myiñäm coo jäya'ay nyajcumädóowämät coo hánajty tøø nga'a mädia'agymiädóowäm jayøjp.

⁵²Mänitá Nicodemo wyiinwohñä ñämaayyá:

—Jaduhñ miich mbamädiaacpä nebiá Galileabä jäya'ayhajxy miädia'aguiän. Huuc tehñ yajmädia'ag ja'a Diosmädia'agy. Cab jaduhñ jiiby maa myiñ coo ja'a Dios ja'a quiugapxy jimñ choona'añ Galilea.

⁵³Mänit hajxy ñøcxnä maa ja'a tiøjc-hajxiän.

8 Mänitá Jesús jimñ ñøcxy maa ja'a tunñ jaduhñ xiøhatiän Olivos. ²Cujaboom jopyjiajjø'øgyñä, mänitá Jesús ñøcxy maa ja'a tsajtøjcän. Mänitá Jesús ja'a cu'ug ñämejtsä. Mänitá Jesús yhäñaaguiädaacy, tiägøoyy yajñähixøøbiä. ³Mänitá to'oxiøjc tu'ug yajmejtsä maa Jesúsän. Ja'a cuhdujtyajñähixøøbiähajxy mäyajmejts møødä fariseoshajxy. Paadiä to'oxiøjc hánajty tøø miächii coo hánajty tøø tiu'uma'ady tøø tiu'udägoy. Mänitá to'oxiøjc jimñ yajñøcxä maa ja'a cu'ughagujcän.

⁴Mänitá cu'ug ja'a Jesús hajxy ñämaayy:

—Wiindsønñ, paady hädaa to'oxiøjc tøø miächii coo tøø piadyii

wiingya'adiøjmøød. ⁵ Jiiby maa ja'a Diosmädia'aguiän, jiiibiä Moisés hajxy xyhanéhämäm coo ja'a to'oxiøjc jaduhmbä hajxy nguhgá'tsämät. Míiichäts, waamb miiich mmánaambä.

⁶ Paady hajxy jaduhñ yajtøøyy, coo hajxy hánajty miädowa'añ øø tu'ugmädia'agy ja'a Jesús hánajty møødä Diosmädia'agy. Yhøxtaaby hajxy hánajty nebiä Jesús hajxy ñähwaambédät coo häxøpy quia'a tu'ugmädia'aguiä. Pero cabä Jesús waamb yhadsooyy. Mänitä Jesús ñäaxcooyy. Mänitä tiägøøyy jahbiä cø'øhaam naaxwiin. ⁷ Mänitä Jesús jaduhñ miäyajtøøwägumbä. Mänit yhänaaguiugøøyy. Mänit miänaañ: —Pønä pojpä cädieey ca'a møød, ween quia'tstsoñ.

⁸ Mänitä Jesús ñäaxcøogumbä. Mänit tiägøøguiumbä jahbiä naaxwiin. ⁹ Coo hajxy jaduhñ miädooyy nebiä Jesús hánajty tøø miäna'añän, mänit hajxy je'e tiu'ubøjnä hanidiuhmjaty. Ja'a mõjpä, je'e jawyiin tehñ tiu'ubøjtsohñ. Niñajuøøyyä hajxy hamdsoo coo ja'a pojpä cädieey hajxy hánajty miøødä, paady hajxy tiu'ubøjcy. Mänämetscä Jesús ja'a to'oxiøjc miøødmähmøøyy. Jimä to'oxiøjc hánajty tiäna'ay Jesús ja'a wyiinduum. ¹⁰ Mänitä Jesús yhänaaguiugøøyy. Mänitä Jesús ja'a to'oxiøjc ñämaayy:

—Maa jaaya'ayhajxy, ja'a hajxy hijty xquiuhga'adsaambä. Nej, caj pøn tøø xñä'a cuhga'aächä.

¹¹ Mänitä to'oxiøjc yhadsooyy: —Wiindsøn, caj.

Mänitä Jesús miänaañ: —Ni høøch jaduhñ nga'a mänaambä coo miiich

myajcuhgá'adsät. Nøcx; cab jaduhñ haxøøg mjatcøøñät.

¹² Mänitä Jesús miänaangumbä: —Jaduhñ mäwfiinhøch nyajnimiäbaadyii nebiä jøønän coöchä jäya'ayhajxy nyajñähixø'øy ja'a tu'u hoybä. Pønjaty ja'a nmädia'agy xpianøcxáanäp, cab jaduhñ wiädita'añ hagoonstuum. Cøjxta'axiøø jim yhida'añ tsajpootyp.

¹³ Mänitä fariseos ja'a Jesús hajxy ñämaayy:

—Hamdsoo miiich mniñänømyii. Pero caj miiich mnä'a tømiädia'agy.

¹⁴ Mänitä Jesús yhadsooyy: —Tømiädiáacpøch, hóyhøch hamdsoo nja niñänømyii. Nnajuøøbiøch maaçh ndsooñ maaçh nnøxy. Pero mijts, cab hajxy mnajuø'øy. ¹⁵ Nä'a nägøobøch mijts xñä'a nähwaambety. Pero høøchä, cábøch jäya'ay nä'a nägoobä nnähwaambety. ¹⁶ Tøyhájhøch nnä'ägädä mädia'agy. Ca'a yhøøchä nhamdsoo mädia'agy hädaa; ja'a nDéedyhøchä miädia'agy hädaa, ja'aäch tøø xquiexiäbä.

¹⁷ Miimb jaduhñ cujaay maa ja'a Diosmädia'aguiän, coo jäya'ayhajxy tiu'ugmädia'aguiä nämetscä, pues tøyhajt hajxy jaduhñ jeypy.

¹⁸ Pues højts, tu'ugmädia'agy højts møødhøch nDeedy coöch je'e tøø xquiexy.

¹⁹ Mänitä fariseoshajxy miänaañ: —Maa mDeedy.

Mänitä Jesús yhadsooyy: —Cábøch mijts xñajuø'øy; ni ja'a nDéedyhøch hajxy xquia'a najuøøyyä. Cooch mijts häxøpy xñajuø'øy, xñajuøøyyäbøch ja'a nDeedy hajxy häxøpy.

²⁰Yajñähixøøguiujc ja'a Jesús jaduhñ miänaañ jii by tsajtøgooty, jii by mäðøyyä maa ja'a cajän maa ja'a xädø'ñ hajxy hänäjty yajñähgäda'aguian. Pero cabä Jesús hänäjty pøn miadsa'añii, hoy hänäjty jia mädia'agy cu'ughagujc. Cahnä hänäjty yhabaady coo je'e miadsøjät.

²¹Mänitä Jesús miänängumbä: —Nøcxáannøbøch høøch. Xjia høxta'awáambøch mijts, pero cábøch hajxy xpiaada'añ. Cab hajxy hoy mnøcxät maaçh nnøcxa'añän. Coo hajxy mho'oga'añ, jii by hajxy mga'awa'añ haxøøgtuum.

²²Mänitä judiøshajxy ñiñämaayyä:

—Nej, hamdsooda'a ñiyagho'oga'añii, coo hajxy jaduhñ nga'a nõcxämät maa ñøcxä'añän.

²³Mänitä Jesús miänaañ:

—Yaa mijts mdsooñ, hädaa yaabä naaxwiin. Pero høøch, tsajpóotypøch ndsooñ, ca'a yaajä.

²⁴Tøøch mijts jaduhñ nnäma'ay, coo hajxy hänäjty tøø mho'ogy, cahnä mbojpa mgädieey hajxy hänäjty xñähwa'açhñä. Cabä mbojpa mgädieey hajxy xñähwa'adsa'añ cooçhä nmädia'agy hajxy xquia'a mäbøjcät pøn høch høøch.

²⁵Mänitä Jesús hajxy miäyajtøoyy:

—Pønäsän miiçh.

Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Tøøch mijts nja hawáañäm pøn høch høøch. ²⁶Madiú'ujøch nnägápxät coo hajxy haxøøg mjäya'ayhaty. Cábøch mijts ja'a nmädia'agy xmiäbøjcä. Nhawáañäm mijts jaduhñ nebiátyhøch jaaya'ay tøø

xñajtscapxøøyyän, ja'açh tøø xquiéxiäbä.

²⁷Pero cab hajxy wyiinjuøøyy coo Jesús ja'a Tieedy jaduhñ ñägapxy.

²⁸Mänitä Jesús miänaañ:

—Cooçh mijts hänäjty tøø xmiøj pahbety, mänit hajxy mnajuø'øwa'añ pøn høch høøch, y cooçhä nhamdsoo cuhdujt nga'a yajtuñ. Pero jaduhñ nhawáañäm nebiátyhøch ja'a nDeedy tøø xyajñähixø'øy. ²⁹Xmiøødwädijpøch je'e, ja'açh tøø xquiéxiäbä.

Cábøch nidiuhñ tøø xñähgue'egy je'leguiøxpä cooçh homiänaajä ngudiuhñ nébiøch tøø xyhane'emiän.

³⁰Coo ja'a Jesús jaduhñ miädiaacy, mänitä miädia'agy miäbøjcäxä nämay.

³¹Mänitä Jesús ñämaayy ja'a judiøshajxy, ja'a Jesús ja'a miädia'agy hajxy hänäjty tøø miäbøjcäbä:

—Cooçh mijts ja'a nmädia'agy xquiudiúunät homiänaajä, mänitøch mijts hamuumdu'joot xmiøødwädítät. ³²Jaduhñdsä tøyhajt hajxy mmøødhädät cooçh ja'a Dios tøø xquiexy. Jaduhñdsä mhaxøøgwiinmahñdy hajxy mnajtshixø'øwät, nebiä møjcu'ugong hajxy jaduhñ xquia'a hané'emät.

³³Mänitä judiøshajxy yhadsooyy:

—Abraham højts hijty nhaphajpy ndeedyhajpy. Cab højts pøn xyhane'emy. Tii jaduhñ coo mmäna'añ coo højts ja'a møjcu'ugong xquia'a hané'emät.

³⁴Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Chaads mijts tehñ tiøyhajt nnämá'awät, pøn jaty ja'a pojpa cädieey jaduhñ møød, møjcu'ugong

jaduhñ hanehmb. ³⁵Ja'a moonsähajxy, cab hajxy jim yhity cøjxta'axiøø maa hajxy quiuduñän. Pero ja'a cumoonsä yhuungä, je'eds jim nä'ägä hijp maa ja'a tiøjcän. ³⁶Høøch, nbuhbédäbøch mijts jaduhñ nebiä mhaxøøgwiinmahñdy hajxy mnajtshixø'øwät, nebiä møjcu'ugong hajxy jaduhñ xquia'a hané'emät. ³⁷Nnajuøøbiøch jaduhñ coo Abraham hajxy hijty mhaphaty mdeedyhaty. Pero xyagho'ogáambøch mijts, je'eguiøxpä coo hajxy tu'joot mga'a tuna'añ nébiøch mijts nja nämä'ayän. ³⁸Nmädiácypioch nébiøch ja'a nDeedy tøø xyajmøødmädia'aguiän. Pero mijts, jaduhñ mijts mjäya'ayhaty nebiä mdeedy yaa jäya'ayhatiän hädaa yaabä naaxwiin, nebiä cu'ug yhane'emiän.

³⁹Mänit hajxy yhadsooyy:
—Abraham højts hijty nhaphajpy ndeedyhajpy.

Mänitä Jesús miänaañ:
—Pø tøyhajt ja'a Abraham hajxy hijty mhaphaty mdeedyhaty, jaduhñ hajxy mjäya'ayhájpat nebiä Abraham jecy jäya'ayhajtjän.

⁴⁰Pero xyagho'ogáambøch mijts, hóyhøch mijts ja'a tøyhajt tøø nja yajmøødmädia'agy, mädyíibøch ja'a Dios tøø xyajmøødmädia'agy. Cábøchä Abraham häxøpy xyagho'oga'añ. Caj mijts mjäya'ayhaty nebiä Abraham jecy jäya'ayhajtjän. ⁴¹Jaduhñ mijts mjäya'ayhaty nebiä mdeedyhajxy jäya'ayhatiän.

Mänitä Jesús ñämaayyä:
—Tøyhajt højts ja'a Abraham hijty nhaphaty ndeedyhaty. Jaduhñ højts

njäya'ayhaty nebiä Abraham jecy jäya'ayhajtjän. Tu'ug højts nDeedy; Dios je'e.

⁴²Mänitä Jesús miänaañ:
—Coo Dios hajxy häxøpy tøyhajt mDeedyhaty, xchøjpøch mijts häxøpy yaabä. Jímhøch tøø ndsooñ maa Diosän; pero yaaçh nhijnä hädaa yaabä naaxwiin. Ca'a yhamdsoo jóothøch yaa tøø ngäda'agy. Diøshøch xquiejx. ⁴³Xiøøbøch yaa nja mädia'agy; cábøch mijts ja'a nmädia'agy xñä'ä cudiunaanä. ⁴⁴Ja'a møjcu'ugong hajxy mdeedyhajpy. Jaduhñ hajxy mjäya'ayhaty nebiä mdeedy jäya'ayhatiän. Mänit je'e tiägøyy jäya'ay-yagho'pä mänaabä naaxwiin yhawijy tiøø'xta'aguiän. Cabä tiømiädia'agy. Cabä hädaa yaabä naaxwiin hoy jäya'ayhaty. Høhñdaacp je'e; jaduhñ ñä'ägä cuhdujthaty. Jaduhñ jäya'ayhajxy yaa yajnahixø'øyii ja'a møjcu'uwiinmahñdy. ⁴⁵Pero høøch, cooçh mijts ja'a tøyhajt nyajmøødmädia'agy, cábøch nmädia'agy hajxy xmiäbøjcä. ⁴⁶Hopiønä ñajuø'øy cooçhä pojpä cädieey nga'a møødä. Jaduhñ hajxy mnajuø'øwät cooçhä tøyhajt nmädia'agy. ⁴⁷Ja'a Dios ja'a yhuungä, miädóowäp je'e ja'a Dios ja'a miädia'agy. Pero mijtsä, caj mijts Dios xyhuunghaty; paadiä Dios miädia'agy hajxy mga'a mädowaanä.

⁴⁸Mänitä Jesús ñämaayyä ja'a judiøshajxy:

—Nej, cab jaduhñ tiøyyä coo jim mdsooñ Samaria, coo møjcu'ugong tøø xyajtägø'øyä.

⁴⁹Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Cábøçhä møjcu'ugong tøø xyajtägø'oy. Nwiinguhdsähgøøbiøch ja'a nDeedy. Pero cábøch mijts xwyiingudsähgø'oy. ⁵⁰Cábøch hamdsoo nmäna'añ cooçh hajxy xwyiingudsähgø'owät. Ja'a nDéedyhøch jaduħn mänaamb. Yajcumädowaamb by je'e pønħøch haxøøg xñänøømb. ⁵¹Chaads mijts tehñ tiøyhajt nnämä'awät, cooçhä nmädia'agy pøn xmiäbøjcät, ni mänaa quia'a hó'ogät.

⁵²Mänitä judiøshajxy yhadsooyy:

—Hoora sí, tøø højts nnajuø'oy coo møjcu'ugong tøø xyajtägø'oy. Tøø ja'a Abraham yho'ogy møødä Dios ja'a quiugapxyhajxy. Pero miich mänaamb coo mmädia'agy pøn xmiäbøjcät, ni mänaa quia'a hó'ogät. ⁵³Nej, maas møc miichä cuħdujt mmøødä quejee ja'a Abraham jecy miøødhajty, ja'a hajxy hijty nhaphájtäm ndeedyhájtämbä. Tøø je'e yho'ogy. Jaduħn ja'a Dios ja'a quiugapxyhajxy tøø yho'pä. Pøn tyijy miich coo jaduħn mniñänømyii.

⁵⁴Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Cab jaduħn yahixø'oy cooçh hamdsoo nniguiumayøøjät. Pero Diøshøch xquiumaaby, ja'a tyijy mijts mDiøshajpy. ⁵⁵Cáhnøch nDeedy hajxy xñajuøøyyä. Pero høøçh, nhixyhøch høøçh. Cooçh nmänä'anät cooçh nga'a hixiä, hønðä'agäbøch jaduħn nej mijts mhønðä'aguiän. Pero nhixyhøch høøçh. Nmäbøjcäbøch ja'a miädia'agy je'e. ⁵⁶Ja'a Abraham, ja'a hajxy jecy nhaphájtäm ja'a ndeedyhájtämbä, xoonðacp je'e hijty cooçh hänajty xyhixa'añ mänájøch hänajty nhida'añän

hädaa yaabä naaxwiin. Tøøçh je'e xjiaançh hixy. Mänit jiaançh xoonðacy.

⁵⁷Mänitä Jesús ñämaayyä ja'a judiøshajxy:

—Je'enä jaduħn mdsaanä. Nej, tøø ja'a Abraham mhixiä.

⁵⁸Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Chaads mijts tehñ tiøyhajt nnämä'awät, jiiyyämøch hänajty; cahnä Abraham hänajty jiinä.

⁵⁹Mänitä tsaajxy

quionø'cy; Jesús hajxy hänajty quiuhga'adsaamb by. Pero tøø ja'a Jesús hänajty ñiguiu'uchii. Mänit piädsøømnä tsajtøgooty.

9 Jimä Jesús hänajty ñaxy.

Mänitä wiindspä tu'ug yhijxy. Jaduħnä mähdiøjc ñä'ägä maaxhuunghajty wiinma'ad.

²Mänitä Jesús ñämaayyä ja'a jiamioødhajxy:

—Wiindsøn, tii yø'øya'ay wyiinäda'a coo mia'adä. Pønä pojpä cädieeyäda'a tøø tiuñ, yø'øya'ayä, tøgä tiaj tieediä.

³Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Ni pøn. Paady yø'øya'ay wyiin mia'adä nebiä Dios ja'a miäjaa jaduħn quiähxø'ogät maa yø'øya'aguiøxpän. ⁴Tsøc Diostuunğ hajxy túunäm, ja'açh tøø xquiëxiäbä, mäduħñtiä jugyhajt hajxy nmøødhájtäm. Coo hajxy nhó'cänät, cab hajxy jaduħn mänaa ndúunänät. ⁵Cooçh yaa nhity hädaa yaabä naaxwiin, nyajcähxø'piøch jäya'ay piojpä quiädieeyhajxy.

⁶Mänitä Jesús ñajtsujøøyy naaxwiin. Mänitä chujy yajmo'ondscojy. Mänitä pyiinø'cy. Mänitä wiindspä yajwiingupiiñøøyy ja'a chujy, ja'a hänajty tøø

mio'ondscójjäbä. ⁷Mänitä Jesús ja'a wiindspä ñämaayy:

—Nøcx niwiiimbujøø maa ja'a tsiidaact jaduñ xiøhatiän Siloé — je'e jaduñ ñänøømbby, Quexy.

Mänitä wiindspä hoy jiaanč niwiiimbujyii. Coö wyiimbijnä, tøø hänäjty wyiindøø'xø'nä. ⁸Mänitä mähdiøjc yhiyxä ja'a miädøjc-hajxy møødä hajxy hijty yhiyxypä coö hänäjty xiädøøñyujwa'añ. Mänitä hajxy miänaañ:

—Nej, caj jie'e yø'øjä, ja'a hijty naxy xädøøñyujwaambä häña'a.

⁹Näje'e hajxy hänäjty miäna'añ:

—Jaanč je'e yø'ø.

Näje'e hajxy hänäjty miäna'añ:

—Ca'a jie'ejä; pero tehñ jiaduñ quiahxø'øgy.

Pero ja'a mähdiøjc, hamdsoo hänäjty ñiänømyii:

—Høøch je'e hijty wiinds.

¹⁰Mänitä miäyajtøøwa:

—Nejy mwiindøø'xø'cy.

¹¹Mänit yhadsooyy:

—Jaaya'ay ja'a Jesúshajpä, jaaya'ay ja'a chujy yajmo'ondscoj. Mänitøch xyajwiingubiinøoyy. Mänitøch xñämaayy coöch nøcx y nniwiiimbujyii maa ja'a tsiidaact jaduñ xiøhatiän Siloé. Mänitøch hoy njaanč niwiiimbujyii.

Mänitøch nwiindøø'xø'cy.

¹²Mänitä miäyajtøøwägumbä:

—Maa jaaya'ayäda'a.

Mänit yhadsooyy:

—Pämáadädä.

¹³Mänitä mähdiøjc yajnøcxä maa ja'a fariseos wyiinduuhajxiän, ja'a hänäjty tøø wyiindøø'xø'øguiäbä.

¹⁴Poo'xxiøøjooty ja'a Jesús

ja'a chujy yajmo'ondscoj, yajwiindøø'xø'cy ja'a

wiindspä. ¹⁵Mänitä mähdiøjc miäyajtøøwägumbä ja'a fariseoshajxy:

—Nejy mwiindøø'xø'cy.

Mänit yhadsooyy:

—Chujy jaaya'ay yajmo'ondscoj; je'ečh je'e xyajwiingubiinøoyy. Mänitøch hoy nniwiiimbujyii. Mänitøch nwiindøø'xø'nä.

¹⁶Mänitä fariseoshajxy näje'e miänaañ:

—Ca'a yø'øya'ay Dyiosquexiä.

Tuumb yø'øduñ poo'xxiøøjooty. Cabä cuhdujt miøødä coö jaduñ tiünät poo'xxiøøjooty.

Pero näje'e hajxy hänäjty miäna'añ:

—Pero nebiä cuboj

cugädieejäya'ay ja'a hoy-yagjuøøñäjatypä jaduñ ñä'ä yajcähxø'øgät.

Cab hajxy hänäjty tu'ugmädia'agy ñibiaadyii. ¹⁷Mänitä mähdiøjc ñämaayy, ja'a hänäjty tøø wyiindøø'xø'øguiäbä:

—Míichäts, waamb

míich mmäna'añ. Nejy yø'øya'ay mnänøømy, ja'a tøø xyaghijxø'øguiäbä.

Mänit yhadsooyy:

—Dios je'e tøø quiexy.

¹⁸Cabä judíoshajxy hänäjty miäbøga'añ coö jaaya'ay hijty wyiindsä, coö jaaya'ay hijty tøø wyiindøø'xø'øgy. Paady hajxy miøjyaaxy jaaya'ay tiaj tieedy.

¹⁹Mänit hajxy miäyajtøøwa:

—Nej, mijts ja'a mhuung yø'ø, ja'a hajxy mnänøømbiä coö hijty wiinds tøø miaaxhuunghatiä. Nebiäda'a tøø yhiyxø'øgy.

²⁰Mänitä tiaj tieedyhajxy yhadsooyy:

—Højts nhuung jaančh yø'ø.
 Wiinds jiaančh maaxhuunghajty.
²¹ Pero cab højts nnajuø'øy nejy
 tøø yhiixø'øgy o pøn jaduhñ tøø
 yaghijxø'øgy. Yø'ø hajxy mäyajtøw.
 Møj yø'øjän. Ween hamdsoo
 ñägäpxy.

²² Paady hajxy jaduhñ miänaañ,
 coo ja'a teedywiindsøn hajxy
 hänajty chähgø'øy. Tøø ja'a
 teedywiindsøn hajxy hänajty
 quiojyquiapxyhaty coo hajxy
 hänajty yajpädsøma'añ tsajtøgooty
 pøn jaduhñ mäna'anaamb cooc
 Jesús Miesíashaty. Nägooyä hajxy
 hänajty yajtøjpädsøma'añ, cab
 hajxy hänajty yajtøjtägø'owaannä
 tsajtøgooty. ²³ Paady jaaya'ay tiaj
 tieedyhajxy miänaañ: “Yø'ø hajxy
 mäyajtøw. Møj yø'øjän.”

²⁴ Mänitä mähdiøjc
 miøjyáaxägumbä, ja'a hänajty tøø
 yhiixø'øguiäbä. Mänitä ñämaayyä:
 —Højts tøyhajt móoyyác.
 Nnajuøøby højts coo Jesús quiuboj
 quiugädieeyä.

²⁵ Mänit yhadsooyy:
 —Cábøch nnajuø'øy pø cuboj pø
 cugädieey je'e. Pero nnajuøøbiøch
 cooçh tøø nhixø'øgy, hóyhøch hijty
 nja wiindsä.

²⁶ Mänit ñämaayyä:

—Nej xyaghijxø'cy.

²⁷ Mänit yhadsooyy:

—Tøøds mijts nja hawáañäm.
 Pero cab hajxy mmäbøjcy. Tii
 hajxy coo mmädozáangombä. Nej,
 mbanøcxáañäp ja'a miädia'agy
 hajxypä.

²⁸ Mänit yhojjä ñämaayyä:

—Miiçh jaduhñ mbanøcxäp
 ja'a miädia'agy. Højtsä, Moisés
 ja'a miädia'agy nbanøcxäp.

²⁹ Nnajuøøby højts coo Dios ja'a
 Moisés miøødmädiaacy jequiän.
 Pero jaaya'ayä, cab højts nnajuø'øy
 maa chooñ.

³⁰ Mänitä mähdiøjc yhadsooyy:

—Hoy-yagjuøøñä jaduhñ. Cab
 hajxy mnajuø'øy maa jaaya'ay
 chooñ, hóyhøch tøø xjia
 yaghijxø'øgy. ³¹ Hoy piønä jaduhñ
 ñajuø'øy coo Dios jaduhñ quia'a
 mädoowa ja'a miädia'agy ja'a
 cuboj ja'a cugädieey. Pero pøn ja'a
 Dios jaduhñ wiingudsähgøøby,
 pøn jaduhñ cudiuumb nebiä Dios
 yhane'emiän, je'e ja'a miädia'agy
 jaduhñ mädoowäxäp ja'a Diósäm.

³² Høxtahmðs ja'a naaxwiin
 yhawijy tiøø'xta'aguiän, ni mänaa
 jaduhñ quia'a yajmädoxyhaty
 coo jäya'ay yaghijxø'øgyii, ja'a
 wiinds tøø miaaxhuunghátiäbä,
 høxtä jäda'anäbaady. ³³ Coo
 jaaya'ay häxøpy quia'a Diosquexiä,
 cab jaaya'ay cu yajcähxø'cy
 hoy-yagjuøøñäbä.

³⁴ Mänitä mähdiøjc yhojjä:

—Nej, xyajnähiixø'owaamb højts
 miichä. Pojpäuum cädieedium
 miich tøø mmaaxhuunghaty.

Mänitä mähdiøjc je'e
 yajpädsøøma tsajtøgooty.

³⁵ Mänitä Jesús miädoxyhajty
 coo ja'a mähdiøjc hänajty tøø
 yajpädsømyii tsajtøgooty. Mänitä
 Jesús ja'a mähdiøjc yhøxtaayy.
 Mänit jiaančh paaty. Mänitä Jesús
 miänaañ:

—Nej, mmäbøjcäp ja'a miädia'agy,
 ja'a Dios tøø quiexiäbä.

³⁶ Mänitä mähdiøjc yhadsooyy:

—Wiindsøn, pøn jaduhñ
 mnänøømby. Høøçh hawáañäc
 nébiøch ja'a miädia'agy nmäbøjcät.

³⁷ Mänitá Jesús miánaañ:

—Tøø je'e mhixy. Høøch je'e.

³⁸ Mänitá mähdiojc miánaañ:

—Wiindsón, mäböjpoch.

Mänitá Jesús wyiinjjicádaacá, wyiingudsáhgoöyyá.

³⁹ Mänitá Jesús miánaañ:

—Páadyhöch yaa tøø ngáda'agy hádaa yaabá naaxwiin neby hajxy jaduhñ yhiyxó'ógát, ja'a hajxy hijpä nebiá wiindspän; møød neby hajxy jaduhñ wyiindsó'owät, ja'a hajxy hijpä nebiá hijxpän.

⁴⁰ Jimä fariseoshajxy hánajty näje'e tiána'ay maa Jesús hánajty mädoöyyän. Coö hajxy jaduhñ miädoöyy nebiá Jesús miánaañän, mänitá Jesús hajxy ñämaayy:

—Nej, mmánaamb miičh jaduhñä coö højts jaduhñ nhijpä nebiá wiindspän.

⁴¹ Mänitá Jesús yhadsooyy:

—Coö hajxy häxøpy mhity nebiá wiindspän, cabä pojpä cádieey hajxy häxøpy mhixyhaty. Pero coö hajxy jaduhñ mmána'añ coö hajxy mhity nebiá hijxpän, paadiä mbojpä ja'a mgädieey hajxy xquia'a nähwa'ačhñä.

10 Mänitá Jesús miánaangombä:

—Chaads mijts tehñ tiøyhajt nnämä'awät: cabä mee'tspähajxy jiiby tiägø'owø'øyy maa ja'a meegcuraahaawän. Wiingtuum hajxy je'e tiägø'owø'øyy maa ja'a curaahaaw quia'a hitiän. ² Pero ja'a cumeeg, je'eds jiiby tägø'owøøby maa ja'a curaahaawän. ³ Yajtägøøby ja'a curaagüendähajpä ja'a cumeeg jiiby curaajooty. Coö hánajty mieegmøjya'axa'añ, mänitá mieeg quioxy xøøguya'axy. Yo'mädooby

ja'a meeg ja'a wyiindsón hajxy. Mänitá cumeeg yhöxwoobädsømy.

⁴ Coö ja'a meeghajxy hánajty tøø piädsømy, mänitá wyiindsón hajxy cøjx piadu'ubøcy. Paady hajxy jaduhñ piadu'ubøcy coö ja'a wyiindsón hajxy yo'mädooy. ⁵ Cabä wiingjäya'ay hajxy pianøcxa'añ. Coö wiingjäya'ay hajxy yo'mädooy, cøjx hajxy chähgø'øbäyø'ogy.

⁶ Ja'a Jesús, yajmäbaadyhaam hánajty miädia'agy; pero cabä miädia'agy hánajty wyiinjuøøyyäxä.

⁷ Mänitá Jesús miánaangumbä:

—Chaads mijts tehñ tøyhajt nnämä'awät: Øøch, jaduhñ mäwíinhøch nebiá curaahaawän maa ja'a meeghajxy tiägø'owø'øyyän.

⁸ Cálnøch hánajty nmech, tøø jäya'ayhajxy hánajty may miech høhndaacpä. Jaduhñ hajxy ñibiäda'agyii nebiá Diosquexypän. Jaduhñ mäwíinäts hajxy miäbaady nebiá meegmee'tspän. Pero cabä miädia'agyhajxy miäböjçäxä.

Jaaya'ayädshajxy jaduhñ ca'a mäböjç, pønjätyhöch nmädia'agy xmiäböjçäp. Jaduhñ mäwíinäts hajxy je'e miäbaatpä nebiá meeg mädia'agymiäböjçpän.

⁹ Ja'a meeghajxy, jii hajxy je'e tiägø'owø'øyy maa ja'a curaahaawän. Høøch, jaduhñ mäwíinhøch nebiá curaahaawän. Pønñhöch ja'a nmädia'agy xmiäböjçäp, je'ečh ngüeendähadaamby.

¹⁰ Ja'a hajxy jäya'awyiinhøhmbä, Diosmädiá'aguiäc tyijy hajxy je'e yajwa'xyp. Yhamdsoo copcooty ja'a mädia'agy hajxy hánajty yajpädsømy. Pero høøch, páadyhöch tøø ngáda'agy hádaa yaabá naaxwiin nebiá jäya'ayhajxy jaduhñ

jim nõcxät tsajpootyp, neby hajxy jaduhñ jim yhidät cøjxta'axiøø.

¹¹Ja'a cumeeg, cwieendähajpy ja'a mieeg je'e. Jaduhñ mäwiinhøch je'e, ngüeendähadaambiøch ja'açh nmädia'agy hajxy xmiäbøjcäbä. Jaaya'ay ja'a meeg jaançh tehñ chojpä, høxtä nähho'tú'udäp ja'a mieeg. ¹²⁻¹³Ja'a moonsähajxy, cabä meeg hajxy tu'joot cwieendähaty. Paady hajxy je'e tu'joot quia'a cueendähaty, coo hajxy je'e quia'a yhamdsoo je'ejä. Mäjuy hajxy je'e jia cuduñ. Coo ja'a pahuc miech meegtsu'tspä, mänitä moonsähajxy piäyø'øgy. Mänitä meeg mähdijc-hajxy ñä'ägä machii. Mänit hajxy chähgø'øbäyø'øgy.

¹⁴⁻¹⁵Pero høøch, jaduhñ mäwiinhøch nebiä jäya'ay meeg hajxy jaançh tehñ chojpän. Xyhixyhájpøch ja'a nDeedy, y nhixyhájpjøch je'ebä. Jaanä jaduhñds je'e, jaanä nhixyhájpjøch pønjátyhøch nmädia'agy hajxy xmiäbøjcäp. Nñähho'tu'udáambiøch hajxy je'e. ¹⁶Jaanä xmiäbøgaanäbøch ja'a nmädia'agy hajxy, ja'a jäya'ayhajxy tsánaabiä wiinghagajpt. Tu'ugmädia'agy hajxy yhida'añ møød hädaa jäya'ayhajxy yaabä. Tu'cuhdújtøch ja'a nmädia'agy hajxy xmiäbøgaanä nägøxiä.

¹⁷Páadyhøch ja'a nDeedy xhocy cooçh jaduhñ nmäna'añ cooçh häna'c ween xyagho'ogy nébiøch jaduhñ njujypiøgät jadähooc.

¹⁸Høøch, hamdsooçh nmäna'añ cooçhä jäya'ay xyagho'ogät. Cooçh häxøpy nga'a mänaambä, cábøçhä jäya'ay häxøpy xyagho'oga'añ. Nmøødhøch cuhdujt cooçh

nhó'ogät; y nmøødhøch cuhdujt cooçh njujypiøgät jadähooc. Páadyhøch ja'a nDeedy tøø xwyiinguexy cooçh nhó'ogät, cooçh njujypiøgät.

¹⁹Coo Jesús jaduhñ miädiaacy, paadiä judíoshajxy tu'ugmädia'agy quia'a nibiaatä. ²⁰Mänit hajxy nämay miänaañ:

—Møjcu'uda'a miøød.

Cuhmäñøøbiäda'a jaduhñ. Tii yø'ø miädia'agy hajxy coo mmädownaanä.

²¹Mänit hajxy näje'e miänaañ:

—Cabä møjcu'umøødpä jaduhñ miädiá'agät. Cabä møjcu'u ja'a wiindspä jaduhñ yaghijxø'ogät.

²²Jájtäbä xøø hñajty jim Jerusalén, ja'a xøhajpä ja'a Dedicación. Tøøchpojooty hñajty. ²³Jiibiä Jesús hñajty wiädity tsajtøgooty, jiiby maa ja'a tøjwiingän, ja'a xøhajpä Salomón. ²⁴Mänitä judíoshajxy jim yhamugøøyy maa Jesús hñajty wiäditiän. Mänitä Jesús ñämaayyä: —Mänaa højts xyhawaanaanä pø tøyhajt mMesíashaty.

²⁵Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Tøøds mijts nja hawaanäm, pero cab hajxy mmäbøjcy. Cooçh jaduhñ ngudiuñ nébiøch ja'a nDeedy tøø xyhane'emiän, cähxø'pøch jaduhñ cooçh nGristohaty. ²⁶Pero, cooçh mijts ja'a nmädia'agy hajxy xquia'a panøcxä, páadyhøch ja'a nmädia'agy hajxy xquia'a mäbøgaanä. ²⁷Nhixyhájpjøch pønñhøch ja'a nmädia'agy xmiäbøjcäp; je'eçh ja'a nmädia'agy xpianøcxäp. ²⁸Nyajnøcxáambiøch hajxy jim tsajpootyp. Jim hajxy yhida'añ cøjxta'axiøø. Cáboch hajxy je'e pøn xpíøjcät. ²⁹Miøødhøch ja'a

nDeedy ja'a mäjaa. Cabä pøn ja'a mäjaa jaduhñ miøødä nébiøch ja'a nDeedy miøødän. Ja'a nDeedyhøch jaduhñ tøø miäna'añ cooçh jaaya'ay ja'a nmädia'agy hajxy xmiäbøjcät. Cábøch ja'a nDeedy jaaya'ayhajxy mänaa piøgáanaxä.
³⁰Høøch móødhøch ja'a nDeedy, tu'ugmädia'agy højts nhity.

³¹Mänitä judíoshajxy tiägøøguiombä tsaagonøpä. Jesús hajxy hänäjty quia'adsaamby.
³²Mänitä Jesús ja'a judíos ñämaayy: —Madiú'ujøch ja'a hoybä tøø ngudiuñ nébiøch ja'a nDeedy tøø xyhane'emiän. Tiiguiøxpøch mijts coo xquia'adsa'añ.

³³Mänit hajxy yhadsooyy: —Paady højts miiçh nga'adsa'añ coo Dios haxøøg mnänømy, coo mnibiäda'agyii nebiä Diosän; ca'a jie'eguiøxpä coo hodiung jaduhñ tøø mduñ.

³⁴Mänitä Jesús yhadsooyy: —Jiiby jaduhñ myiñ maa mijts mguhdujtän coo Dios jaduhñ miänaa:ñ: “Mdioshajp hajxy.”
³⁵Tøyhajt ja'a Diosmädia'agy jaduhñ ñä'ägädä mädia'agy. Jaduhñ miäna'añ cooc hajxy jaduhñ dyioshaty, ja'a jäya'ayhajxy tøø wyiingpøquiäbä ja'a Diosmädia'agy.
³⁶Hoorä, Diøshøch tøø xquiunu'xy tøø xpiäda'agy. Yaaçh tøø xquiexy hädaa yaabä naaxwiin. Cábøch Dios tøø nwiingapxpety cooçh nmänaa:ñ cooçhä Dios xyHuunghaty. Tøyhájthøch jaduhñ xyHuunghaty. ³⁷Cooçh häxøpy nga'a tuñ nébiøch ja'a nDeedy tiuñän, cábøçhä nmädia'agy hajxy häxøpy xmiäbøjcä. ³⁸Pero jaançh túumbøch jaduhñ. Mmäbøgäp hajxy

jaduhñ cooçhä Dios tøø xquiexy, høyhøçhä nmädia'agy hajxy xquia'a ja mäbøjcä. Jaduhñds hajxy mnajuøñät coo højts tu'ugjäya'ay nhity móødhøçhä nDeedy.

³⁹Mänitä Jesús jia madsáanägumbä. Pero cabä ñä'ä yajmajch.

⁴⁰Mänitä miøjnøønájxcumbä ja'a Jordángpä møjnøøbä maa ja'a Juan miäyajnabejtsøhñän. ⁴¹Mänitä Jesús hajxy ñämejch nämay. Mänit hajxy miänaa:ñ:

—Cabä Juan ja'a hoy-yagjuøñäbäjäty ñä'ä yajcähxø'cy. Pero tøyhajt jaduhñ cøxiä nebiä Juan yø'øya'ay tøø ñägäpxiän.

⁴²Mänitä Jesús ja'a miädia'agy hajxy jim miäbøjcä nämay.

11 Tu'ug jäya'ay hänäjty xiøhaty Lázaro. Tøø hänäjty pia'ambety. Jim hänäjty çhäna'ay Betania møødä piuhdo'oxyhajxy, ja'a María møødä Marta. ²Cahnä hänäjty yhabaady mänaa María ja'a Jesús ja'a perfume hänäjty yajtecytia'xø'øwa'añ, mänaa María ja'a Jesús hänäjty tiecymie'exa'añ ja'a quiuhwaayhaam. ³Coo Lázaro hänäjty tøø pia'ambety, mänitä piuhdo'oxy ja'a capxy hajxy quiejxy maa Jesúsän coogä Lázaro tøø pia'ambety. Jesús ja'a miägu'ughajpä hänäjty je'e. ⁴Coo Jesús ja'a mädia'agy jaduhñ miädooyy, mänit miänaa:ñ:

—Cabä mähdijc tiehñ yho'oga'añ. Paady tøø pia'ambety neby jaduhñ quiähxø'øgät coo Dios miøjjä jiaançhä, neby jaduhñ quiähxø'øgät cooçh nmøjjä njaançhä. Diøshøch xyHuunghajp.

⁵Hoy ja'a Jesús hánajty jia jaančh teh̄m̄ miøðnijootpaadyii ja'a Lázaro hajxy, ⁶mejtsxøø jim̄ jiaag hijty maa hánajty nã'ägã hitiã. ⁷Mänitã Jesús ja'a jiamiøøð nãmaayy:

—Jam̄ds hajxy jadãhooc Judea.

⁸Mänitã Jesús hajxy nãmaayy:

—Wiindsøn̄, cahnã jieğø'øy mänaa ja'a judiøshajxy xjia cuhga'adsa'añã. Tii jim̄ coo mnøcxtãgatsa'añ.

⁹⁻¹⁰Mänitã Jesús yhadsooyy:

—Ja'a Diostuung hajxy tuumbã, coo ja'a tiuunghajxy je'e quia'a mayñã, cahnã hajxy je'e yho'oga'añ. Jaduh̄n̄ mäwíinãts hajxy je'e nebiã xøømbã tiu'uyo'oyã. Cab hajxy je'e quiuhnepy. Hoy hajxy je'e yhixy.

¹¹Mänitã miãnáangombã:

—Tøø højts nmägu'ughajpä Lázaro miaahó'cãm. Nøcxãambøch cham̄ nyuxa'añ.

¹²Mänitã jiamiøøðhajxy miãnaañ:

—Pero, wiindsøn̄, pø nã'ã maaho'c jaduh̄n̄, møcpøjtãgatsaambãda'a jaduh̄n̄, cabã.

¹³Coo Jesús jaduh̄n̄ miãnaañ cooc Lázaro miaaho'cy, jaduh̄n̄ hánajty miãna'anaañ cooc tøø yho'ogy. Pero cabã jiamiøøðhajxy jaduh̄n̄ wyiinjuøøyy coo Lázaro tøø yho'ogy. Jaduh̄n̄ hajxy wyiinjuøøyy coo tøø miaaho'ogy. ¹⁴Mänitã Jesús howyiinjuøøñã tieh̄m̄ nãgapxnã:

—Tøø ja'a Lázaro yho'ogy.

¹⁵Xoondãacpøch jaduh̄n̄ cooçh hánajty nga'a jim̄ã. Coo hajxy jaduh̄n̄ mhixa'añ nébiøch nduna'añã, mänitøch mijts ja'a nmãdia'agy xmiaas mabøgaanã. Pãadyhøch jaduh̄n̄ nxoonda'agy. Jam̄ds hajxy jim̄ maa Lázaran.

¹⁶Tu'ugã Jesús ja'a jiamiøøð hánajty xiøhaty Tomás, ja'a hajxy hánajty nãnøømbiã hametsc-huung. Mänitã Tomás nãmaayy ja'a jiamiøøðhajxy:

—Jam̄xã Jesús hajxy møøðhó'cãm.

¹⁷Coo hajxy jim̄ miejch Betania, mänitã Jesús yhawãanãxã coo ja'a Lázaro hánajty jiiby tøø yhity mädaaxxøø jutjooty maa cabãsaantã. ¹⁸Mãwiingøn̄ Betania hánajty jim̄ Jerusalén. Jaduh̄nda'a jãguema, mejtskilómetro ja cupcãda'a.

¹⁹Nãmay ja'a judiøshajxy hánajty tøø nãmech ja'a Marta møødã María. Capxmøcpøgãanãp hajxy hánajty coo ja'a piuhya'ayhajxy hánajty tøø yho'ogy. ²⁰Coo ja'a Marta jaduh̄n̄ miãdoyhajty coo Jesús hánajty miãwiingøn̄, mänit hoy jiojubaadø'øy. Pero María, jiiby miãhmøøyy maa ja'a tiøgootyhajxiã. ²¹Mänitã Marta ja'a Jesús nãmaayy:

—Wiindsøn̄, coo häxøpy myaajã, cábøçhã nbuhya'ay häxøpy tøø yho'ogy. ²²Nnajuøøbiøch jaduh̄n̄, hoytyijã Dios mmäyujwã'anãt, xmió'owãp je'e.

²³Mänitã Jesús ja'a Marta nãmaayy:

—Jujypioğaambã mbuhya'ay.

²⁴Mänitã Marta miãnaañ:

—Nnajuøøbiøch coo jiuujypioğa'añ coo ja'a naaxwiimbã hánajty wyiimbida'añ, coo hajxy nãgøxiã njujypioğãanãm.

²⁵⁻²⁶Mänitã Jesús miãnaañ:

—Nyagjujypioğãambiøch hajxy je'e pønãtyhøch ja'a nmãdia'agy xmiãbøjçãp. Nyajnøcxãambiøch hajxy je'e jim̄ tsajpootyp, hoy

hajxy hānajtj jia jujcyñā, hoy hajxy hānajtj tøø jia ho'ogy. Nejy, mmäbøjpy jaduhñā.

²⁷Mänitā Marta miānaañ:

—Wiindsøn, nmäbøjpiøch coo miich ja'a Dios xyHuunghaty, coo mMesíashaty, coo miich ja'a Dios tøø xquiexy hädaa yaabā naaxwiin.

²⁸Mänitā Marta ja'a piuhdo'oxy hamee'ch hoy ñāma'ay:

—Tøø ja'a nWiindsøn hājätäm miéjtsäm. Miičh xyajtøøb.

²⁹Coo ja'a María miädooyy, mänitiä tiānaayyø'cy. Mänitā María ja'a Jesús ñānøxcy. ³⁰Jimä Jesús hānajtj tøø miähmø'øy maa ja'a Marta hānajtj hoy tøø miøødmädia'aguiän. Cahnä Jesús hānajtj quiajptägø'øy. ³¹Ja'a judíoshajxy hānajtj jiiby maa ja'a María tiøgootyhajxiän, coo hajxy yhiyx coo María tiānaayyø'cy, coo tiøjpadšøømy, mänitā María hajxy piadøjpadšøømy. Jim tyijy María hānajtj ñøxcy cabāsaantā jøøbiä xuu'tspä.

³²Coo ja'a María jim miejch maa ja'a Jesús hānajtj tøø miähmø'øyän, mänitā Jesús yhiyx. Mänitā María ja'a Jesús wyiinjiicādaacy. Mänitā María miānaañ:

—Wiindsøn, coo miich häxøpy myaajā, cábøchā nbuhyā'ay häxøpy tøø yho'ogy.

³³Coo Jesús jaduhñ yhiyx coo María hānajtj jiø'øy møødä judíoshajxy, ja'a hānajtj tøø piamečhíjābā, mänitā Jesús jiootmabiøjcy. ³⁴Mänit miānaañ:

—Maa hajxy tøø myajnaaxtägø'øy.

Mänitā Jesús ñāmaayyā:

—Wiindsøn, jam nyajñāhixø'øy.

³⁵Mänitā Jesús jiøøyy. ³⁶Mänitā judíoshajxy miānaañ:

—Høxtahmðs jiø'øy coo Lázaro hijty jiaančh tehñ miøødnijiootpaadyii.

³⁷Mänit hajxy näje'e miānaañ:

—Tisän yø'øya'ay ja'a Lázaro coo quia'a yajmøcpøjcy. Tøø yø'øya'ay ja'a wiindspä yaghijxø'ogy, túhmäts.

³⁸Mänitā Jesús jiootmabiøjcombä. Mänit jim ñøxcy maa ja'a naaxjutän maa ja'a Lázaro hānajtj tøø ñāaxtägø'øyän. Jimä tsaa ja'a jut hānajtj yhadäguéc-haty. ³⁹Mänitā Jesús ñāmaayy ja'a hajxy hānajtj jim tänaabiä juthaguum:

—Hadäguejtu'ud yøø jut hajxy.

Jimä cuhäyohnd hānajtj tiānaabiä, ja'a Martahajpä. Mänitā Marta ja'a Jesús ñāmaayy:

—Wiindsøn, pero mädaaxxøø jiiby tøø yhity jutjooty.

Haxøøgxuu'päda'a yø'øjän.

⁴⁰Mänitā Jesús ja'a Marta ñāmaayy:

—Tøøch miičh nhawāanām, coo mmäbøgät, mänit mhíxät coo Dios miøjjä jiaančhā.

⁴¹Mänitā jut hajxy jiaančh yhadäguejtuuty. Mänitā Jesús chajhee'py. Mänit miānaañ:

—Teedy, Dioscujú'uyäp cooçh miičh ja'a nmädia'agy tøø xmiädoowa. ⁴²Nnajuøøbiøch jaduhñ cooçh miičh ja'a nmädia'agy hoymiānaajā xmiädoowa. Páadyhøch miičh tøø nnāma'ay “Dioscujú'uyäp” neby hajxy miäbøgät cooçh miičh tøø xquiexy, yø'øya'ayhajxy xii tänaabiä.

⁴³Mänitā Jesús møc yaaxy:

—iLázaro, pädsømäts!

⁴⁴Mänitá Lázaro jiaančh pädsøømy, ja'a hānajty tøø yhó'oguiäbä. Nähbity nähmoch piädsøømy. Mänitá Jesús nāmaayy ja'a hajxy hānajty jim tanaabiä:

—Nāhbijtu'ud yø'ø hajxy. Ween ñøcxy maa ja'a tiøjcän.

Mänitá Lázaro hajxy jiaančh nähbijtuuty. Mänit ñøcxy maa ja'a tiøjcän.

⁴⁵Mänitá Jesús ja'a miädia'agy miäbøjcäxä nämay ja'a judíoshajxy, ja'a María hajxy hānajty tøø miøødhítiäbä maa ja'a tiøjc-hajxiän, ja'a hajxy hānajty tøø yhíxiäbä coo ja'a Jesús ja'a ho'ogyjiäya'ay yagjujypiøjcy. ⁴⁶Pero cab judíos hajxy näje'le miäbøjcy. Paady ja'a fariseos hajxy hoy yhawaanä nebiä Jesús hānajty tøø tiuñ. ⁴⁷Mänitá teedywiindsøñhajxy yhamugøøyy møødä fariseoshajxy møødä tuungmøødpähajxy. Mänit hajxy ñiñāmaayyä:

—Neby hajxy nwiinmahñdyhajtämät. Madiu'u jaaya'ay ja'a hoy-yagjuøñäbäjaty tøø yajcähxø'øgy. ⁴⁸Coo hajxy nga'a mājtsämät, mänitá miädia'agy miäbøgáanäxä nägøxiä. Minaambä romano jäya'ayhajxy ja'a møjcuhdujtmøødpä. Mänitá ndsajtøjc hajxy xyajma'adāanäm. Mänitá nguhdujt hajxy xpiøgāanäm.

⁴⁹Caifás ja'a teedywiindsøñ hānajty xiøhaty ja'a møjcuhdujtmøødpä. Mänit miānaañ:

—Cab hajxy tii mjaty mnajuø'øy.

⁵⁰Cab hajxy mwiinjuø'øy coo maas hoy hit jaduhñ coo ja'a cu'ug tu'jäya'ay xñāho'túutämät.

Cab hajxy jaduhñ nägøxiä nguhdägøøyyämät.

⁵¹Ca'a Quiaifás ja'a yhamdsoo wiinmahñdy jaduhñ. Pero coo hānajty tiuñ teedywiindsøñ møjcuhdujtmøødpä, paadiä Dios ja'a Caifás jaduhñ yajnägapxy coo ja'a Jesús ja'a judíos hānajty ñāhho'tu'uda'añ, ⁵²møød hajxy nägøxiä, ja'a Dios hānajty tøø wyiimbíyyäbä, ja'a wiinghagajptjatypä. ⁵³Mänitá møjcuhdujtmøødpähajxy quiojyquiapxyhajty coo Jesús hajxy hānajty yagho'oga'añ.

⁵⁴Paadiä Jesús hānajty jim quia'a wäditaannä mayjiäya'ayhagujc maa ja'a Israelpähajxiän. Mänitá Jesúshajxy jim chohñ jim Judea, ñøcxy hajxy jim maa ja'a cajpt jaduhñ xiøhatiän Efraín. Jimä Jesúshajxy miähmøøyy møødä jiamioødhajxy. Mäwiingöñ ja'a cajpt hānajty tø'ødsnähgäp.

⁵⁵Habaadāannäp ja'a pascuaxøø hānajty, ja'a judíoshajxy yagjajtäbä. Nämay hajxy jim ñøcxy xøøhajpä jim Jerusalén, ja'a hajxy jim tsohmä maa ja'a cajpthuungän. Cahnä xøø hānajty jim chohñda'agy coo hajxy jim quioo'ty. Jayøjp hajxy hānajty yhuuc tsi'iwa'añ. Jaduhñäc tyijy hajxy hānajty ñāhwa'adsa'añ ja'a piojpä quiädieey. ⁵⁶Jiibiä Israelpäjäya'ay ja'a Jesús hajxy hānajty yajcopcø'øy tsajtøgooty. Jiiby hajxy hānajty ñimiäyajtøyii: —Nej, cabä Jesúsäda'a miedsa'añ xøøhájpäjä.

⁵⁷Tøø ja'a teedywiindsøñhajxy hānajty yhane'emy møødä fariseoshajxy, coo Jesús pøñ yhixät,

mänit hajxy ñägápxät, nebiä Jesús hajxy jaduhñ miádsät.

12 Ja tädujxøø ja'a pascuaxøø hánajty quia'a habaady. Mänitá Jesús jim ñøcxy Betania, maa Lázaro hánajty chána'ayän, ja'a Jesús hánajty tøø yagjuyjpiøquiäbä coo hánajty tøø yho'ogy. ²Námayyá jáya'ayhajxy jiiby yhamugøøyy tsugaabiä ja'a Jesúsøxpä. Ja'a Marta hánajty texyhabøgøøby. Jiibiä Lázaro ja'a Jesús hánajty miøødtuugay tøgooty. ³Mänitá María ja'a perfume quionmejch cuplitro. Haagä nardopøjy ja'a perfume hánajty ja'a tsojwatypä. Mänitá María ja'a Jesús yajtecytia'xøøyy ja'a perfume. Mänitá María ja'a Jesús tiecymieexy quihwaayhaam. Mänitá perfume tiägøøyy pu'xø'pä tøgooty. ⁴Jiibiä Judas hánajty, ja'a Simón Iscariote yhuung. Jesús ja'a jiamiøød hánajty je'ebä. Je'edsä Jesús hánajty yegaamb coo hánajty yajcø'ødägø'øwa'añii maa ja'a soldadohajxiän. Mänitá Judas miänaañ:

⁵—Maas hoy hijty coo yø'ø perfume cu ndóocäm nebiä häyoobädøjc ja'a xädø'øñ cu nnä'ä móoyyäm.

⁶Pero cabä Judas ja'a häyoobädøjc hánajty ñä'ägädä näxuuch. Je'e ja'a xädø'øñ hánajty yajconwädjítäp. Pero hamdsoo hánajty wyi'i yajpádsømy. Paady jaduhñ miänaañ coo ja'a perfume hajxy cu tioo'cy nebiä xädø'øñ jaduhñ miéedsät.

⁷Mänitá Jesús ja'a Judas ñämaayy: —Ween yø'ø to'oxiøjc yhity. Ca'a waamb mnäma'ay. Ween yø'ø perfume yaghity høxtä cóonøch

nhó'ogät. Mänitøch yø'ø perfume xyajnáhjáaxät. ⁸Hoymiänaajä mijts ja'a häyoobädøjc xmiøødhida'añ. Pero høøch, cábøch mijts hajxy jejcy nmøødhida'añ.

⁹Námayyá Israelpä jáya'ayhajxy miädoyhajty coogä Jesús hánajty jim tøø mieh Betania. Mänitá Jesús hajxy hoy yhixy møødä Lázaro, ja'a Jesús hánajty tøø yagjuyjpiøquiäbä. ¹⁰⁻¹¹Coo Jesús ja'a Lázaro hánajty tøø yagjuyjpiøcy, paadiä Israelpä jáya'ay ja'a Jesús hajxy hánajty tøø piadu'ubøcy námay. Y paadiä Jesús ja'a miädia'agy hajxy hánajty tøø miäbøjcäxä námay. Coo ja'a teedywiindsøn ja'a miädia'agyhajxy hánajty quia'a jaty panøcxäxä, paady hajxy quiojyquiapxytiuuñ coo ja'a Lázaro hajxy ween yagho'ogy nebiä Jesús hajxy hánajty yagho'oga'añän.

¹²Námayyá jáya'ayhajxy hánajty jim tøø mieh Jerusalén pascuaxøøhajpä. Cujaboom hajxy miädoyhajty coo ja'a Jesús hánajty miedsa'añ cajptooty. ¹³Mänitá xi'iwhaay hajxy hoy piuxy. Mänitá Jesús hajxy hoy jjøjcubaadø'øy xi'iwhaaguiaip. Yáaxäp ja'a Jesús hajxy hánajty ñänøcxy:

—iViva Jesús! Tsøc yø'øya'ay hajxy wiingudsähgøøyyäm, yø'ø Dios tøø quiéxiäbä. Paadiä Dios tøø quiexy coo hajxy ngobiernähjätämät, højts ja'a Israelpäjáya'ayhajtäm.

¹⁴Mänitá Jesús ja'a burrohuung tu'ug piaaty. Mänit yajpejty. Jaduhñ jiiby myiñ cujaay maa ja'a Diosmädia'aguian:

¹⁵Ca'a hajxy mdsähgø'øy, mijts jim tsánaabiä Jerusalén. Huug hix hajxy, xiidsä mgobiernähajxy piety burrohuungnähgøxp.

¹⁶Cabä Jesús ja'a jiamioødhajxy hñajty ñajuø'oy pøn jaduhñ ñänøømby coo miedsa'añ burrohuungnähgøxp, ja'a Dios quixaambiä. Pero cujegy, coo Jesús hñajty tøø jiuypiojnä, coo hñajty tøø ñøcxnä tsajpootyp, mänitä jiamioødhajxy jiahmiejstaacnä coo jaduhñ jiaančh miñ cujaay ja'a Jesúscøxpä y coo Jesús hajxy hñajty tøø piuhbety.

¹⁷Mädiaacp hajxy hñajty neby hajxy hñajty jim tøø yhixy mänaa Jesús ja'a Lázaro jiiby yhøxyaaxpädsømiän tsaajutjooty. Ja'a hajxy hñajty tøø quia'a yhäxiäbä, je'eds hajxy hñajty miøødmädiaacpyp. ¹⁸Coo jaduhñ yajmädoyhajty nebiä Jesús ja'a Lázaro hñajty tøø yagjuypioquiän, paadiä Jesús hajxy hñajty nøcxy jiojcubaadø'oy mayjiäya'ay.

¹⁹Mänitä fariseoshajxy ñiñämaayyä:

—Nejy yø'øya'ay ndúunämät coo jaduhñ piawädityii nägøxiä.

²⁰Tøø ja'a ca'a Israelpähajpähajxy hñajty näje'e quioo'pä xøøhajpä. Dioswiingudsähgøøbiä hajxy hñajty tøø quioody. ²¹Mänitä Felipe hajxy hoy ñämech. Betsaida Felipe hñajty chooñ jim Galileanaaxooty. Mänitä Felipe ñämaayyä:

—Tsäguhñ, maa ja'a Jesús. Je'eds højts nja møødmädia'agaan.

²²Mänitä Felipe ja'a Andrés hoy yhawaanä coogä Jesús hajxy hñajty hoy tøø jia møødmädia'aga'añ. Mänitä Felipe ja'a Jesús hajxy hoy yhawaandägajtsä møødä Andrés.

²³Mänitä Jesús miänaañ:

—Tøø yhabaady cooçh nhø'ogät. Páadyhöch Dios tøø xquiexy.

²⁴Chaads mijts tehñ tiøyhajt nnämä'awät, coo jäya'ay ja'a trigo hajxy ñi'iby, mänitä tøømd tyictspädsømy yhaabiädsømy. Coo jaduhñ tyictspädsømtät yhaabiädsømtät, mänit hoy tiägøøñä yee'pä. Mayø'øb ja'a trigo jaduhñ. Pero coo quia'a tictspädsømtät quia'a haabiädsømtät, jaduhyyä piú'udsät. Cabä miúxät. Cabä trigo miayø'owät. ²⁵Pønjätyhöchä nmädia'agy xquia'a mäbøgáanäp, cab hajxy jim ñøcxät tsajpootyp. Páadyhöchä nmädia'agy hajxy xquia'a mäbøgaanä coo hajxy chähgø'oy coo hajxy yagho'oga'añii. Pønjätyhöchä nmädia'agy xmiäbøjcäp, je'eds hajxy jim nøcxaamb tsajpootyp, hoy hajxy jia yagho'ogyii ja'a høøchcøxpä. ²⁶Pø xWyiindsønhadáambøch hajxy je'e, wéenhøchä nmädia'agy hajxy xpianøcxä. Nwøwhídäbøch hajxy je'e. NDéedyhöch päda'agaamb coo hajxy wyiingudsähgø'owøød wiingjäya'aybä.

²⁷Jootmayhájpøch chamñ. Cab jaduhñ yhäxixø'oy cooçh nDeedy nnämä'awät ween xyajtso'ogy cooçh hñajty yaa nho'oga'añ hädaa yaabä naaxwiin. Páadyhöch yaa tøø ngäda'agy cooçh yaa nhø'ogät. ²⁸Teedy, yajcähxø'og ja'a mmäjaa.

Mänitä Dios jim yhadsooyy tsajpootyp:

—Tøøçh tähooc nyajcähxø'ogy. Nyajcähxø'ogáambiøch jadähooc.

²⁹Ja'a hajxy hñajty jim tänaabiä nämay maa ja'a Jesús ja'a wyiinduumän, jia mädoow hajxy,

pero cab hajxy wyiinjuøøyy. Näje'e hajxy miänaañ cooc tyjy hänee yaaxy. Näje'e hajxy miänaañ cooc tyjy ja'a Dios ja'a mioonsä jim tsajpootyp tu'ug quiapxy. ³⁰Mänitä Jesús miänaañ:

—Ca'a yhøøhcøxpä ja'a Dios jaduhñ miänaañ. Paady jaduhñ miänaañ nej mijts mnajuó'owät cooch jaduhñ xmiägapxy.

³¹Cooch nhó'ogät, cábøch ja'a møjcu'ugong nyajmäjäda'aga'añ, jaaya'ay hanehmbä hädaa yaabä naaxwiin. Dios jaduhñ mänaamb coo hajxy ween yajcumädoy, ja'a høøchä nmädia'agy hajxy xquia'a mäbøjcäbä. ³²Høøch, cooch nyajmøjpahbédät cruzcøxp, mänithøchä nmädia'agy hajxy xmiäbøgaanä, ja'a hajxy tsänaabiä wiinduhmyhagajpt.

³³Paadiä Jesús jaduhñ miänaañ, neby hajxy ñajuó'owät neby hänajty yagho'oga'añii. ³⁴Mänitä Jesús ñämaayyä:

—Jiiby jaduhñ myiñ maa højts nguhdujtän coo jaaya'ay hänajty yhane'ema'añ mayjiomøjt, ja'a Dios quixaambiä, ja'a højts nhahixypä. Pero miich jaduhñ mänaamb coo tsipcøxp ja'a Diosquexypä yajmøjpahbeda'añ cruzcøxp. Pøn miich jaduhñ mnänøømby ja'a Diosquexypä.

³⁵⁻³⁶Mänitä Jesús miänaañ:

—Cábøch mijts hajxy jecy nmøødhida'añ. Jaduhñ mäwíinhøch mijts ngudøø'xy nebiä jøønän. Mäbøjcägøch ja'a nmädia'agy hajxy, mäduhñtiøch hädaa yaabä naaxwiin nhídät, nébyhøch mijts jaduhñ hoy xpianøcxät, neby hajxy mga'a hídät hagoonstuum. Pøn

hajxy jaduhñ hijp hagoonstuum, tågodium hajxy ñä'ägädä hity. Høøch, nøcxáannäbøch. Cábøch ja'a nmädia'agy hajxy xmiädowáanänä.

Coo ja'a Jesús jaduhñ miädiaacpädøøyy, mänitä tiu'ubøjnä. Mänit ñiguiu'tsä.

³⁷Cabä Jesús ja'a miädia'agy hänajty miäbøgaanäxä, hoy hänajty madiu'u hoy-yagjuøøñäjaty tøø jia yajcähxø'ogy. ³⁸Paady hajxy hänajty quia'a mäbøga'añ nebiä profeta Isaías ja'a miädia'agy jaduhñ tiøjiädät, nebiä jecy quiujahyyän:

Dios, cab højts ja'a nmädia'agy pøn tøø xmiäbøjcä.

Tøø ja'a mmäjaa mja yajcähxø'ogy, pero cab hajxy tøø xmiøjpäda'agy.

³⁹Cabä Jesús ja'a miädia'agy miäbøgaanäxä nebiä Isaías wiingtuum quiujahyyän:

⁴⁰Tøø ja'a Dios miäna'añ:

Tøøchä quiopc-hajxy nyajxejxä nébyhøchä nmädia'agy hajxy xquia'a wiinjuøøyyät, nebiä yhaxøøgwiiimahñdy hajxy quia'a najtshixø'owät. Cábøch ja'a piojpä quiädieey hajxy nyajnhwáatsät.

⁴¹Jaduhñä Isaías jecy quiujahy nebiä Isaías ja'a Jesús hänajty tøø yhiñän tsajpootyp. Cahnä Jesús hänajty yaa quiäda'agy hädaa yaabä naaxwiin.

⁴²Stémpräm ja'a Israelpä jäya'ay ja'a Jesús ja'a miädia'agy hajxy miäbøjcä, møødä copc-hajpähajxy nämay. Pero hamee'ch hajxy miäbøjcy. Cabä Jesús hajxy hänajty quiapxpaady mayjiäya'ayhagujc. Tsähgøøby hajxy hänajty coo

hajxy yajpádsómøød maa ja'a chajtøjc-hajxiän ja'a fariseoshajxy. ⁴³Ja'a judíoshajxy, cab hajxy chocy coo hajxy quiimayøød ja'a Dios. Je'e hajxy chojpy coo hajxy ween wyingudsähgø'oyii ja'a cu'ug.

⁴⁴Mänitá Jesús møc miänaañ:

—Pønhøch ja'a nmädia'agy xmiäbøjcäp, jaaná xmiäbøjcäbøchä nDeedy ja'a miädia'agy hajxypä, ja'a'ch yaa tøø xquiéxiäbä hädaa yaabä naaxwiin. ⁴⁵Pønhøch jaduhñ xyhijxp, jaaná xyhíjxäbøchä nDeedy hajxypä. ⁴⁶Páadyhøch yaa tøø ngäda'agy hädaa yaabä naaxwiin, neby hajxy quia'a mähmø'owät hagoodstuum pønjátyhøch nmädia'agy hajxy xmiäbøjcäp. Jaduhñ mäwíinhøch ngudøø'xy nebiä jøønän neby hajxy hoy yhíxät. ⁴⁷Ca'a yhøøchä hajxy nyajcumädowaamby, ja'a nmädiá'agyhøch hajxy xquia'a mäbøjcäbä, hoy hajxy jaduhñ tøø jia mädoxyaty. Páadyhøch yaa tøø ngäda'agy hädaa yaabä naaxwiin, nébyhøch ja'a jäya'ayhajxy jaduhñ nnähho'tú'udät. Ca'a yhøøchä hajxy je'e nyajcumädowaamby. ⁴⁸Pønhøchä nmädia'agy hajxy xquia'a mäbøjcäp, mänit hajxy quiimädowa'añ coo ja'a naaxwiimbä hänajty wyiimbida'añ. Paady hajxy quiimädowa'añ, coo'chä nmädia'agy hajxy hänajty tøø xquia'a mäbøjcä. ⁴⁹Ca'a yhøøchä nhamdsoo mädia'agy jaduhñ tøø nyaghity. Ja'a nDéedyhøch, ja'a'ch tøø xquiéxiäbä, je'e'ch jaduhñ tøø xyhane'emy nebiátyhøch nmädiá'agät. ⁵⁰Høøchä, nmøødhøch ja'a tøyhajt jaduhñ coo hajxy jim yhida'añ tsajpootyp

cøjxta'axiøø, pønjátyhøch ja'a nDeedy ja'a miädia'agy mäbøjcäp. Nmädiáacypiøch nébyhøchä nDeedy tøø xyhane'emiän.

13 Mänitá pascuaxøø hänajty tiehm yhadsoo'øy. Tøø ja'a Jesús hänajty ñajuø'øy coo hänajty tøø yhabaady coo hänajty yaa choonaanä hädaa yaabä naaxwiin, coo hänajty jim ñøcxaanä maa ja'a Tieediän. Chojpy ja'a Jesús ja'a jiamíøød hänajty hamuumdu'joot hädaa yaabä naaxwiin.

²Coo ja'a Jesúshajxy hänajty chuugaya'añ, tøø Judas hänajty wyiinmahñdyhaty, ja'a Simón Iscariote yhuung, coo Jesús hänajty yajcø'øwaanø'øwa'añii maa ja'a soldadohajxiän. Ja'a møjcu'ugong ja'a Judas jaduhñ yajwiinmahñdiagooyy. ³Ñajuøøbiä Jesús hänajty nebiaty ja'a cuhdujt hänajty tøø mio'oyii ja'a Tieedy. Ñajuøøby hänajty coo hänajty jim tøø choon maa ja'a Tieediän, coo hänajty jim ñøcxáangombä jadähooc. ⁴Coo hajxy hänajty tøø chuugaabiädøøñä, mänitá Jesús tiänaayyø'cy. Mänitá wyit chijy. Mänitá cuhbe'en tu'ug yajnimioxmäguitøøyyä. ⁵Mänitá nøø quiudemøøyy palanganajooty. Mänitá Jesús tiägøøyy tecypiujpä ja'a jiamíøød. Coo tiecypiujpäðøøyy, mänit tiecymiéxcombä.

⁶Coo ja'a Jesús ja'a Simón Pedro hänajty tiecypiuja'añ, mänitá Simón Pedro miänaañ:

—Nej, xtiecypiujáambøch høøchpäjä.

⁷Mänitá Jesús yhadsoo'øy: —Mii'ch, caj miich mnajuø'øy tiiguiøxpøch miich coo ndecypiujujy.

Mänit jaduḡn mnajuø'owa'añ cooçh jaduḡn njádät nhabétät.

⁸Mänitä Pedro miänaañ:

—Cab jaduḡn yhahixø'oy cooçh miich jaduḡn xtieczyiújät.

Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Pø cájtäm miich

myajtecyiujaja'añ, cájtämøch miich hoy xjiamiødhadaannä.

⁹Mänitä Simón Pedro miänaañ:

—Bueno, Wiindsón, cóxiøch jaduḡn xpiújät móødhøçhä ndecy, móødhøçhä ngøø, móødhøçhä ngopc.

¹⁰Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Pøn tøø çh'i'y, wa'ads ja'a ñi'x ja'a quiopc je'e. Jagoo ja'a tiocy piújät. Mijts, mwa'ads mijts hajxy, pero cab hajxy nägøxiä mwa'adsä.

¹¹Ñajuøøbiä Jesús hänäjty pøn hänäjty yajcø'owaanø'owáañäp. Paady jaduḡn miänaañ coo tu'l'jaya'ay hänäjty quia'a wa'adsä.

¹²Coo ja'a Jesús çøjx

tiocypiujpädø'oy ja'a jiamiøødhajxy, mänitä Jesús wyitpägøøñä. Mänit yhøxtaecnä. Mänit miänaañ:

—Chójpjøçhä njoot jaduḡn coo hajxy mnajuø'owät tiiguiøxpøch mijts coo tøø ndecypiujy.

¹³Hoy jaduḡn cooçh mijts jaduḡn xñäma'ay: “Wiindsón.” Tøyhájthøch mijts hajxy jaduḡn xWyiindsønhaty.

¹⁴Tøøçh mijts hajxy ndecypiujy, hóyhøch Wiindsón nja tuñ. Jaaná jaduḡn mijtpä, mnidiecypiujøøb hajxy hamiñ haxøpy. ¹⁵Mbahíxäp hajxy jaduḡn nebiátyhøch mijts tøø nduñ. ¹⁶Chaads mijts tehḡ tiøyhajt nnámá'awät, cabä moonsä cuhdujt møc miøødä quejee ja'a wyiindsón. Jaaná jaduḡn je'ebä ja'a tøø quiexyiijäbä, cabä cuhdujt

je'e møc miøødäbä quejee ja'a tøø miäguéxiäbä. ¹⁷Cooçhä nmädia'agy hajxy xwyiinjuøyyät, coo hajxy jaduḡn mgudiúnät, jootcuç hajxy jaduḡn mhídät.

¹⁸Cábøch mijts nägøxiä nnägapxy. Nnajuøøbiøch pønjátyhøch tøø nwiimbiy. Pero tøjiajpä Diosmädia'agy maa jaduḡn miäna'añän: “Ja'a craaçh tu'ugmucy xmiøødcaabiä, tøøçh je'e xmiädsibø'oy.” ¹⁹Jäguémjøch mijts chaa nhawáañäm cooçh haxøøg njada'añ nhabeta'añ. Cooçh jaduḡn njaançh jádät njaançh habétät, mänit hajxy mhuuc mäbøgät cooçhä Dios tøyhajt tøø xjiaançh quexy. ²⁰Chaads mijts tehḡ tiøyhajt nnámá'awät, pøn hajxy mägu'ugpøgaamb ja'açh nguexaambiä, møød høøçh jaduḡn xmiägu'ugpøgaambä. Jaaná jaduḡnds je'ebä, pøn høch je'e xmiägu'ugpøgaamb, møødä Dios jaduḡn miägu'ugpøgaambä, ja'açh tøø xquiéxiäbä.

²¹Coo ja'a Jesús miädiaacpädøøñä, mänit jiootmadiägøøñä. Mänit miänaañ:

—Chaads mijts tehḡ tiøyhajt nnámá'awät cooçh mijts ja'a mjamiøød tu'ug xyega'añ ho'cøøc.

²²Mänitä jiamiøødhajxy ñiwyiinhee'ppejtä. Cab hajxy hänäjty ñajuø'oy pøn ja'a Jesús hänäjty jaduḡn ñänøømby. ²³Jimä Jesús ja'a jiamiøød hänäjty yhäña'ay tiehḡ ñähmøjc. Jaançh tehḡ yhoy ja'a Jesús hänäjty miøødnijiootpaadyii.

²⁴Mänitä Simón Pedro ja'a craa miäwø'xy. Mänit hamee'ch ñämaayy:

—Huuc mäyajtøw pøn jaduḡn ñänøømby.

²⁵Mänitá craa ja'a Jesús tiaatsmägowøøyy. Mänit miäyajtøøyy:

—Pøn jaduhñ mnänøømby.

²⁶Mänitá Jesús yhadsooy: —Nbama'tsnaxáambiøch hádaa tsajcaagyhaguijt. Mänitøch ja'a craa nmo'owa'añ, ja'ačh xyegaambä ho'cøøc.

Mänitá Jesús ja'a tsajcaagyhaguijt jiaančh pama'tsnajxy. Mänitá Judas yajcø'øgonøøyy, ja'a Simón Iscariote yhuung. ²⁷Tuunä Judas ja'a tsajcaagy ñä'a coondsooy, mänitiä miøjcu'ujoočtägøøyyä. Mänitá Jesús ja'a Judas ñämaayy:

—Tsógäm. Nøcx jatcø'øw nejt mjatcø'øwa'añän.

²⁸Ja'a hajxy hänäjty jim caabiä, cab hajxy hänäjty ñajuø'oy tiiguixpä Jesús jaduhñ coo miänaañ. ²⁹Näje'e hajxy hänäjty wyiinmahñdyhaty coo tyijy ja'a Jesús ja'a Judas hänäjty quiexy juubiä mädyijaty tyijy hänäjty yajtunaamby xøøjooty. Näje'e hajxy hänäjty wyiinmahñdyhajpä coo tyijy Jesús ja'a Judas ja'a häyoobäya'ay hänäjty yajmo'owa'añ xädø'øñ. Paady hajxy hänäjty wyiinmahñdyhaty, coo ja'a Judas ja'a xädø'øñ hänäjty yajwijtswädityii. ³⁰Tuunä Judas ja'a tsajcaagy ñä'a coondsooy, mänitiä tiøjpädsøømy. Tøø hänäjty quioodsøøñä.

³¹Coo ja'a Judas tiøjpädsøømy, mänitá Jesús miänaañ:

—Tøø yhabaady cooč ngähxø'øga'añ cooč nmøjjä njaančhä. Høøčhøxpä Dios jaduhñ quiahxø'øga'añ coo miøjjä jiaančhä. Dióshøch tøø xwyiinguexy.

³²Nyajcähxø'øgáambiøch ja'a Dios coo miøjjä jiaančhä. Mobädájþøch ja'a Dios xyajcähxø'øgaambä cooč nmøjjä njaančhä.

³³Mägu'ughajpädøjc, cábøch mijts jejcy nmøødhida'añ. Xjia høxta'awáambiøch mijts, pero cábøch hajxy xpiaada'añ. Chaads mijts hajxy nnámá'awät nébyhøčhä Israelpä jäya'ayhajxy tøø nnäma'ayän: Cab hajxy jim hoy mnøcxät maačh nhida'añän.

³⁴Chaads mijts hajxy ja'a hawiinjemyguiuhdujt nmó'owät coo hajxy hamiñ haxøpy mničhogøød nébyhøch mijts ndsoquiän.

³⁵Coo hajxy mničhogøød mnibia'häyowøød, cähxø'øgäp jaduhñ cooč mijts ja'a nmädia'agy xjiaančh panøcxä. Xyhíxäp ja'a jäya'ayhajxy jii nägøxiä.

³⁶Mänitá Simón Pedro ja'a Jesús miäyajtøøyy:

—Wiindsøn, maa mnøcxa'añ.

Mänitá Jesús yhadsooy:

—Cábøch miich jadunajtä hoy xpianøcxät maačh nnøcxa'añän. Miich, høxhaam miich mnøcxät.

³⁷Mänitá Pedro ja'a Jesús miäyajtøøgumbä:

—Tiičh miichäda'a jadunajtä hoy coo nga'a panøcxät.

Nnähhø'tú'udäbøch miich häyaa.

³⁸Mänitá Jesús yhadsooy:

—Jaančhä; cabä ndijy miichäda'a xñähhø'tú'udät. Chaads miich jadunajtä nnámá'awät, cahnä tseej hänäjty ya'axyñä, tøø miich hänäjty tægøøghooc mnijjogapxyii cooč tyijy miich hänäjty xquia'a hixiä.

14 Mänitá Jesús miänaañ:

—Ca'a hajxy mwi'i tiajt mwi'i miay. Mäbøjcä ja'a

Dios ja'a miädia'agy hajxy, y mabójcägöch ja'a nmädia'agy hajxypä. ²Jim tsajpootyp maačhä nDeediän, mayyä tsäna'awöhhndy jim. Coö häxöpy quia'a töyyä, cab hajxy cu nhawáanäm.

Nöcxáamböch ja'a tsäna'awöhhndy nbäda'aga'añ nahix hahixøø maa mijts mhídat. ³Coočh jim nnöcxá'añ, cádaactägatsáamböch jadähóocägumbä. Mänitöch mijts jim ngöxy woonöcxá'añ maačh nhida'añän. Näguipxy hajxy jim nhidáanäm. ⁴Mnajuøøby hajxy maačh nnöcxá'añ. Jaduhñ hajxy mnajuøøbiä neby hajxy jim mnöcxät.

⁵Mänitä Tomás ja'a Jesús ñämaayy:

—Wiindsön, pero cab højts nnajuøøy maa miičh mnöcxá'añ. Neby højts jaduhñ jim nnä'a nöcxät.

⁶Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Jaduhñ mäwiinhöch hööčh nebiä tu'ujän. Hööchcöxpä hajxy jim mgooda'añ pönjátyhöch ja'a nmädia'agy xmiäbójcäp. Hööchcöxpä hajxy jim mhida'añ cöjxta'axiøø. Paady hajxy jim mhida'añ coöčhä töyhajt nyajcähxøøgy ja'a Dioscöxpä.

⁷Pönjátyhöch je'e xyhixyhajp, jaaná xyhixyhájtäböch ja'a nDeedy je'ebä. Tøø hajxy mhixy.

⁸Pero cab hajxy wyiinjuøøyy waambä Jesús jaduhñ jia mänaañ. Mänitä Felipe ja'a Jesús ñämaayy:

—Wiindsön, ween højts ja'a mDeedy xyhuuc yaghixät. Mänit højts jootcujc nmähmøøwät.

⁹Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Felipe, tii jaduhñ coö mmäna'añ. Tøöch miičh jejcy xpiawädity.

Xyhixyhájpöch miičh jaduhñ. Pönčh xyhijxp, jaaná xyhíxäböch ja'a nDeedy je'ebä. Tiičh miičh jaduhñ coö xñäma'ay coöch mijts ja'a nDeedy nyaghixät. ¹⁰Nej, cab jaduhñ mmäbøquía coöčhä nDeedy tu'ugmädia'agy nmøødhity. Ja'a nDéedyhöch miädia'agy, je'ečh jaduhñ nmädiácäp; ca'a yhööčhä nhamdsoo mädia'agy nmädiacöpy. Ja'a nDéedyhöch ja'a mäjaa jaduhñ xmiöoby; je'ečh ja'a tiuung jaduhñ ndúunäp. ¹¹Mabójcägöch ja'a nmädia'agy hajxy coöčhä nDeedy jaduhñ tu'ugmädia'agy nmøødhity. Hoy hajxy mwiiinjuøøy mga'a ja wiinjuøøy, mmäbögäp hit hajxy jaduhñ. Páadyhöch hit hajxy ja'a nmädia'agy xmiäbójcät, coöch hoy-yagjuøøñäjatypä nyajcähxøøgy. ¹²Chaads mijts tehñ tiöyhajt nnämäaguiombä, pönhöch ja'a nmädia'agy xmiäbójcäp, jaaná yajcähxøøgaamby je'ebä ja'a hoy-yagjuøøñäjaty. Maas hoy-yagjuøøñäjatypä je'e yajcähxøøga'añ quejeech nyajcähxøøgy. Paady jaduhñ yajcähxøøga'añ coöčh jim nnöcxá'añ maačhä nDeediän. ¹³⁻¹⁴Coo hajxy mmäbögät coöch ja'a cuhdujt töyhajt nmøødä, coö hajxy hänäjty tii myujwa'ana'añ, ngudiúnäböch jaduhñ neby jaduhñ quiahxøøgät coöčhä nDeedy je'eduhñ miøjjä jiaančhä.

¹⁵Pø xchójpöch mijts, mänitöch mijts ja'a nmädia'agy xquiudiúnät nebiätöhöch mijts tøø nmägäpxy tøø nhane'emiän. ¹⁶Nnämäabiöch ja'a nDeedy coö mijts ja'a jootcapxmöcpöjpä wiingpä xyajnäguéxät, ja'a tömiädiacpä.

Ja'a Dioshespíritu je'e. Cøjxta'axiøø hajxy jaduhñ xmiøødhida'añ. ¹⁷Pøjaty ja'a Diosmädia'agy ca'a mäbøjp, cabä Dioshespíritu hajxy choga'añ. Cab hajxy mänaa yhixyhada'añ. Pero mijts, mobädajpä hajxy je'e mhixyhada'añ. Xmiøødhidáannäp hajxy je'e. Jiiby hajxy mmøødhada'añ mjoodootyhajxy. ¹⁸Cábøch mijts je'e nnähguel'ega'añ nidiuhm nämetsc. Cädaactägatsáambøch yaa jadähooç maa mijtsän. ¹⁹Mejtsxøø tägøøgxøøch ja'a jäya'ayhajxy xjiaag hixa'añ. Cábøch hajxy hänäjty yaa xyhixaannä cooçh yaa ndsoonaannä. Cooçh cøjxta'axiøø nhida'añ, paady mijts cøjxta'axiøø mhidaambä. ²⁰Mobädajpä hajxy jaduhñ mnajuø'owa'añ cooçhä nDeedy tu'ugmädia'agy nmøødhity. Jaanä tu'ugmädia'agy hajxy jaduhñ nhidáannämbä. ²¹Pøjatyhøch ja'a nmädia'agy xquiuidiúunäp nébiøch tøø nmägapxy tøø nhane'emiän, xchøjpøch je'e. Jaanä ndsojpy højts je'ebä møødhøch ja'a nDeedy. Nyaghixáambøch ja'a nwiinmahñdy hajxy.

²²Jii Jesús ja'a jiamøød hänäjty tu'ug xiøhaty Judas. Pero ca'a je'e yhIscariote. Mänitä Judas ja'a Jesús miäyajtøoyy:

—Wiindsón, tii højts ja'a mwiinmahñdy coo xyaghixa'añ, pero cabä cu'ughajxy myaghixa'añ.

²³Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Pønhøch xchojpy, xquiuidiúunäbøch ja'a nmädia'agy je'e. Y chøjpiøçhä nDeedy je'ebä. Tu'ugmädia'agy højts nmøødhida'añ møødhøch ja'a nDeedy. ²⁴Pønhøch jaduhñ

xquia'a tsojpy, cábøçhä nmädia'agy xyajtuunä. Ca'a yhøøçhä nhamdsoo mädia'agy hädaa, hädaa hajxy nyajmøødmädiaacypiä. Ja'a nDeedyhøch miädia'agy hädaa, ja'açh tøø xquiéxiäbä.

²⁵Mijts, nyajmøødmädiacypiøch mijts jaduhñ mäduhñtiä hajxy yaa nmøødhitiän. ²⁶Nägøoyyøch nnøcxaannä ndu'ubøgaannä, mänitøch ja'a nDeedy yhEspíritu quiexa'añ maa mijtsän. Je'eçh jaduhñ nguwitshadaamby. Mijts jaduhñ xjiootcapxmøcpøgaamb. Cøxaamb hajxy

xyajnähixø'owa'añ. Cøxaamb hajxy xyagjahmiejtsta'aga'añ nebiätyhøch mijts yaa tøø nyajmøødx'i'igy tøø nyajmøødmädia'agy.

²⁷Jootcújc-høch mijts nyajmähmø'owa'añ. Cab mijtsä cu'ug xyagjootcugø'owät nébiøch mijts jootcuje tøø nyaghitiän. Ca'a hajxy tii mnädajy mnämay. Ca'a hajxy mdsähgø'oy mdsähdiuñ.

²⁸Tøøch mijts nhawáanäm cooçh nnøcxa'añ ndu'ubøga'añ. Pero cädaactägatsáambøch jadähooç. Pø xchøjpøch mijts tøyhajt, mxoondá'agäp hajxy coo nhawáanäm cooçh jim nnøcxa'añ maaçhä nDeediän. Miaas møødä mäjaa je'e quejeeçh nmøødä. ²⁹Tøøch mijts jäguemiä nhawáanäm nébiøch yaa njada'añ hädaa yaabä naaxwiin y cooçh jim nnøcxaannä maaçhä nDeediän. Cooçh jaduhñ njädät, cooçh jim nnøcçät, mänit hajxy mhuuc tehñ miäböçgät.

³⁰Tu'habáquiøch mijts nhuuc jaac møødmädia'agyñä. Medsaambä møjcu'ugong, ja'a yaa

cu'ughanehmbä; pero cabä cuhdujt miøødä maačh høøčhcøxpän.

³¹Ngudiunáannäbøch nébiøch ja'a nDeedy tøø xmiägäpaxy tøø xyhane'emiän. Páadyhøch jaduhñ ngudiuna'añ neby jaduhñ quiähxø'øgät coočhä nDeedy tøyhajt njaančh tsoy. Tänaayyø'øg hajxy. Jam hajxiän.

15 ¹Høøčh, jaduhñ mäwíinhøch høøčh nebiä tsaatyptequiän ja'a tøyhajt pä. Ja'a nDéedyhøch, jaduhñ je'e nebiä cudsaaatpcamän. ²Ja'a nDéedyhøch, xhøxpújxäbøch ja'a nhaads mädyii ca'a tømbejp; pero mädyiids jaduhñ tømbejp, je'eds jaduhñ weenjaty yhøxpujxyp, nebiä maas majiaty tiøømbédät.

³Coo hajxy jaduhñ tøø mmäbøcy nebiátyhøch mijts je'e tøø nyajnáhixø'øyän, jadúhñhøch ja'a nDeedy mijts tøø xyajnáhwa'ačh ja'a mhaxøøgwiinmahñdyhajxy. Jaduhñ mäwíinäts je'e nebiä tsaatyp hajxy jijpuxiän.

⁴Tehngájñøch ja'a nmädia'agy hajxy xpianøcxät; tehngájñøch mijts nbuhbeda'añ. Ja'a tsaatyphaads, cab je'e tiøømbeda'añ coo ja'a yhøjxä tiecy hánajty quia'a hity. Jaduhñ mäwíinäts mijtspä, pø cábøch ja'a nmädia'agy hajxy tehngajná xpianøcxaanä, cab hajxy hoy mwädítät.

⁵Høøčh, jaduhñ mäwíinhøch høøčh nebiä tsaatyptequiän. Høøčh mijts jaduhñ nhaadshajpy. Coočhä nmädia'agy hajxy tehngajná xpianøcxät, mänit hajxy hoy mwädítät. Nbuhbédäbøch mijts jaduhñ. Coočh mijts nga'a puhbédät, cab hajxy tii hoy mduna'añ.

⁶Pøñhøčhä nmädia'agy xquia'a panøcxäp, jaduhñ mäwíinäts je'e nebiä tsaatyphaads hajxy yhøxpuxiän. Coo jaduhñ tiø'øčh, mänit hajxy yajpädø'ogy; mänit hajxy ño'ogy.

⁷Coočhä nmädia'agy hajxy tehngajná xpianøcxät, coo hajxy mga'a jahdiägóyyät nebiátyhøch mijts tøø nyajnáhixø'øy, ngudiunäbøch jaduhñ mädyiibäjaty mijts xmiäyujwa'anaamb. ⁸Coo hajxy hoy mwädítät, cähxø'øgäp jaduhñ coočhä nmädia'agy hajxy tøyhajt xpianøcxä. Jaanä cähxø'øgaamb jaduhmbä coočhä nDeedy je'e miøjjä jiaančhä.

⁹⁻¹⁰Nébiøčhä nDeedy xchoquiän, jadúhñhøch mijts ndsojpä. Coočhä nmädia'agy hajxy xyajtúunät, ngumáyäbøch mijts jaduhñ; hoy miänájøch mijts ndsógät. Jadúhñhøčhä nDeedy xchocy coočhä miädia'agy nyajtúunäbä.

¹¹Páadyhøch mijts jaduhñ nyajmøødx'i'igy nyajmøødmädia'agy coo hajxy tehngajná mxoondá'agät nébiøch nxoonða'aguiän.

¹²Míjtshøch jaduhñ nmägäpaxy nhanehmbay coo hajxy hamiñ haxøpy mničhogøød mnibia'häyowøød nébiøch mijts ndsoquiän. ¹³Pøñ jaduhñ jaančh tehñ chójcäp, coo hánajty yagho'oga'añii, nähho'tu'udøøb je'e ja'a miägu'ughajpä. ¹⁴Coo hajxy mgudiünät nebiátyhøch mijts tøø nmägäpaxy tøø nhane'emy, xmiägu'ughájñøch mijts hánajty jaduhñ. ¹⁵Cábøch mijts nnäma'awaanä “moonsä.” Ja'a moonsä, cabä ñajuø'øy tii ja'a wyiindsøñ tiuumby. Pero mijts, tøø

mijts ngøxy hawáanäm nebiátyhøch ja'a nDeedy je'e tøø xyhawaanä. Páadyhøch mijts nnäma'awaanä "mägu'ughajpä." ¹⁶Ca'a yhøøch mijts je'e tøø xwyiimbiy; høøch mijts je'e tøø nwiimbiy. Tøøch mijts jaduñ nwiinguexy coo hajxy hoy mwädítät, coo Diosmädia'agy hajxy myajwá'xät, neby hajxy jaduñ mmayø'øwät. Weenä Diosmädia'agy hajxy tehngajnä pianøcxpä; ween hajxy hoy wiädijpä. Jadúñhøch mijts nDeedy xmió'owät tijaty mijts hánajty mdsogaamby, cooçhä nmädia'agy hajxy hánajty xmiäbøjcä. ¹⁷Chámhøch mijts jadähooc nmägapxy nhane'emy coo hajxy mniçhogøød mnibia'häyowøød hamiñ haxøpy.

¹⁸Mijts, xmiähanhadaamb ja'a tsaan ja'a cu'ug hajxy. Moorä høøch hajxy tøø xmiähanhajpä. ¹⁹Xmiähanhadaamb mijts je'e, ja'a hajxy haxøøgwädijpä. Paady mijts xmiähanhada'añ coo mijts ja'a haxøøgpä tøø mgøxy najtshixøøñä. Tøø mijts ja'a mbojpä mgädieey nyajnáhwáatsäm. Coo mijts häxøpy tøø mga'a najtshixø'øy ja'a haxøøgpä, cu xmiägu'ughajty jäya'ay hajxy may. ²⁰Huuc jahmiets hajxy nejy mijts tøø nnäma'ayän, cabä moonsähajxy quiuhdujtmøød quejee wyiindsønhajxy. Cooçhä jäya'ayhajxy näje'e xmiädsiphaty, paady mijts hajxy xmiädsiphadaambä. Y cooçhä nmädia'agy hajxy näje'e xmiäbøjcä, paady mijts ja'a mmädia'agy hajxy xmiäbøgáanäbä. ²¹Høøchcøxpä mijts ja'a cu'ug xmiädsiphada'añ, je'eguiøxpä cooçhä nDeedy hajxy xquia'a hixyhajtä, ja'açh tøø xquiéxiäbä.

²²Tøøch jäya'ay ja'a nmädia'agy hajxy hoy nyajmädoyhaty. Cooçhä nmädia'agy hajxy tøø xquia'a mäbøjcä, paady hajxy quiumädowa'añ. Cooçhä nmädia'agy hajxy häxøpy tøø xquia'a mädoyhajtä, cab hajxy häxøpy quiumädowa'añ. ²³Pøñhøch xmiähanhajp, jadúñhøchä nDeedy xmiähanhajtäbä. ²⁴Tøøchä hoy-yagjuøñäjatypä nyajcähxø'øgy. Caj pøn jaduñ yajcähxø'øgy hädaa yaabä naaxwiimbä. Hoy jäya'ayhajxy tøø jia hixy tøø jia mädoy, xmiähanhajp højts møødhøchä nDeedy. Paady hajxy je'e quiumädowa'añ. Cooçhä hoy-yagjuøñäjatypä häxøpy tøø nga'a yajcähxø'øgy, cab hajxy häxøpy quiumädowa'añ. ²⁵Cooçhä jäya'ayhajxy xmiähanhaty, tøjiajp jaduñ nebiä Diosmädia'agy myiñän, neby hajxy jecy quiujahyyän: "Pues, nä'a nägøobøch hajxy xmiähanhaty."

²⁶'Nguexáambiøch ja'a Dioshespíritu, ja'a mijts xjiootcapxmøcøgaambä, ja'a tømíadiaacpä. Jim jaduñ choona'añ maachä nDeediän. Coo quiäda'aga'añ, mänítøch je'e xñägapxa'añ. ²⁷Jadúñhøch mijts xñägapxaambä, nebiátyhøch mijts yaa tøø nmøødwädity. Høxtáhmdsøçhä jäya'ayhajxy nyajnáhixøøçhoönän, quípxyhøch mijts nmøødtägøøyy wädijpä høxtä jäda'anäbaadyñä.

16 Páadyhøch mijts cham nyajmøødxi'igy nyajmøødmadia'agy, cooçh mijts ja'a nmädia'agy ni mänaa xquia'a najtshixøøyyät, hoy mijts jäya'ay

mäduhñtiä xjia mädsiphaty xjia mähanhaty. ²Xyajpädsømaamb mijts je'e tsajtøgooty. Høxtä habaadaamb jaduhñ coo mijts xyagho'oga'añ je'eguiøxpä cooc tyijy ja'a Diosmädia'agy hajxy quiudiuñ. ³Paady mijts je'e xmiädsiphada'añ coo højts je'e xquia'a hixiä mōødhøchä nDeedy. ⁴Coo hajxy jaduhñ mjádät mhabétät, mänit hajxy jaduhñ mjahmiédsät coo hajxy nhawáañäm. Paady cham nhawáañäm.

'Cooch mijts hijty quipxy nmøødwädity, paady hajxy hijty nga'a hawáañäm. ⁵Nøcxáañbøch jim maaçhä nDeediän, ja'açh tøø xquiéxiäbä. Jímhøch nhidaannä. Pero cábøch mijts xmiäyajtøø maaçh nnøcxa'añ. ⁶Mjootmayhajt mijts jaduhñ cooch mijts jaduhñ tøø nyajmøødmädia'agy. ⁷Chaads mijts tehñ tøyhajt nnämä'awät, hoyø'øwaamb jaduhñ mijtsøxpä cooch nnøcxa'añ. Nguexáambiøch pøn mijts xjootcapxmøcpøgaamb. Cooch nga'a nøcxät, cab jaduhñ quiädá'agät maa mijtsän. ⁸⁻⁹Tsipøxp jaduhñ ñä'ägä cäda'aga'añ. Mänitä jäya'ayhajxy yajwiinjuø'owa'añii coo pojpä cädieey hajxy tøyhajt jiaançh møødá. Paady hajxy miøødä, coochä nmädia'agy hajxy tøø xquia'a mabøjcä. Paady hajxy yajcumädowa'añii ja'a Diósäm. ¹⁰Jaduhñ hajxy yajwiinjuø'owáañäbä cooch ja'a pojpä cädieey nga'a møødá. Nøcxáambøch jim maaçhä nDeediän; cábøch mijts yaa xyhixaannä. ¹¹Jaduhñ hajxy yajwiinjuø'owáañäbä coo hajxy

yajcumädowa'añii ja'a Diósäm, pønjaty ja'a møjcu'ugong ja'a miädia'agy panøcxäp, ja'a yaa hanehmbä hädaa yaabä naaxwiin. Tøø ja'a Dios miäna'añ coo ja'a møjcu'ugong quiumädowa'añ.

¹²Madiu'u mijts nja hawaanáañäm, pero cab hajxy mwiiñjuø'owät. ¹³Coo ja'a Dioshèspíritu hánajty quiäda'aga'añ, mänit mijts ja'a tøyhajt xquiøxy yajwiinjuø'owa'añ. Ca'a yhamdsoo mädia'agy je'e miädia'agaamb. Piamädia'agaamb jaduhñ nebiaty je'e tøø miädoy. Je'e mijts xyajmädoyhadaamb tijaty jadaañ tunáañäp. ¹⁴Xñägapxáambøch je'e cooch nmøjjä njaançhä. Mijts xyajmädoyhadaamb nebiátyhøch je'e tøø nnäma'ayän. ¹⁵Coo højts nhity tu'ugmädia'agy mōødhøchä nDeedy, páadyhøch mijts cham nnäma'ay coo mijts ja'a Dioshèspíritu xyajmädoyhada'añ nebiátyhøch je'e tøø nnäma'ay.

¹⁶'Mobädájpech jim nnøcxaannä maaçhä nDeediän. Pero cábøch njega'añ; mänítøch mijts hánajty xyhijxtägatsa'añ.

¹⁷Mänitä Jesús ja'a jiamioødhajxy näje'e ñiñämaayyä:

—Pätiidä yø'øya'ay jaduhñ coo ñä'ä mäna'añ cooc mobädajpä ñøcxaannä; cábäc jaduhñ jiega'añ. Mänítäc nhixáañägombä. Pätiidä coo ñä'ä mäna'añ cooc ñøcxa'añ maa ja'a Tieediän. ¹⁸Pätiidä coo ñä'ä mäna'añ “mobädajpä.” Päwaambtä jaduhñ jia mäna'ana'añ.

¹⁹Ñajuøøbiä Jesús hánajty coo hánajty miäyajtøwa'añii. Mänit miänaañ:

—Xmiäyajtøwáambøch mijts tijátyhøch jaduhñ tøø nja mädia'agy,

túhñámäts. ²⁰Chaads mijts tehñ tiøyhajt nnámá'awät, mjø'øwaamb mXuudsaañb mijts ja'a høøçhcøxpä. Pero yø'ø cu'ughajxy, jaançh tehñ xioonnda'agaamb hajxy. Pero cab hajxy jejcy mjootmayhada'añ. Paquiä hajxy mjootcugø'øwáangombä. ²¹Coo ja'a to'oxiøjc ja'a xiøøbio'ohajxy piedyii, mänitä jioothajxy piädø'øgø'øgy. Nägooyä ja'a yhuunghajxy je'e miejtsnä, hagädaacp ja'a jioothajxy je'e. Cab hajxy je'e jiahmiejtsnä coo ja'a jioothajxy hñajty tøø piädø'øgy. Xoondaacnöp hajxy coo yhuunghajxy hoy ween tøø myiñ tøø quia'ay. ²²Jaduhñ mäwiinäts hajxy mjootmayhaty nebiä to'oxiøjc ja'a jioothajxy piädø'øguiän. Pero nägooyä højts nniyhjxägumbä, mänit mijts mXoonnda'aga'añ. Caj mijts pøn xyagjootmayhadaannä.

²³Cábøch mijts hñajty tii xmiäyujwa'anaannä. Chaads mijts tehñ tiøyhajt nnámá'awät, cooçh mijts nDeedy hñajty tijaty xmiäyujwa'anaannä, xmio'owaamb mijts je'e ja'a høøçhcøxpä. ²⁴Cahnä hajxy tii mhuuc yujwa'añ ja'a høøçhcøxpä. Coo hajxy tijaty myujwá'anät, xñä'ägä mo'owaamb hajxy je'e. Jaduhñ hajxy hoy jootcujc mhídät.

²⁵Yajmäbaadyháamhøch mijts tøø nmøødmädia'agy. Habáatnöp jaduhñ cooçh nga'a mädia'agaannä yajmäbaadyhaam. Howyiinjuøøñøch ja'a nDeedy nmädia'agaannä. ²⁶⁻²⁷Mänitøch mijts ja'a nDeedy hoy tyiijä xmiäyujwa'anaannä ja'a høøçhcøxpä. Mänit hajxy xmio'owa'añ. NDéedyhøch mijts xyhamdsoo

mäyujwa'anáanöp je'eguiøxpä cooçh mijts nDeedy xjiaançh tehñ chocy. Paady mijts xchocy cooçh mijts xchojpä, cooçh mijts ja'a nmädia'agy hajxy tøø xmiäbøjcä cooçh jim tøø ndsooñ maaçhä nDeediän. Hamdsoo hajxy mmäyujwa'ana'añ; cábøch waamb nmäna'ana'añ. ²⁸Høøçh, jimhøch tøø ndsooñ maaçhä nDeediän. Yaaçh tøø ngäda'agy hädaa yaabä naaxwiin. Pero tsoonáambøch yaa jadähøocägumbä. Nøcxtägatsáambøch jimägumbä maaçhä nDeediän.

²⁹Mänitä Jesús ja'a jiamiøødhajxy miänaañ, ñämaayä Jesús: —Hoorä sí, howyiinjuøøñä miiçh mmädiaacnä. ³⁰Tøø højts nnajuø'øy. Cab højts miiçh tii nmäyajtøwaannä. Nmäbøjnöp højts jaduhñ cóodäm miiçh jim mjaançh tsooñ maa Diosän.

³¹Mänitä Jesús yhadsooy: —Mjaançh mäbøjpiäda'a tyijy hajxiä. ³²Habáatnöp jaduhñ coo mijts ja'a cu'ug xquiøxy päboowia'xa'añ. Mänit hajxy jim mnøcxaannä maa mdøjc-hajxiän. Nidiühmhøch hajxy yaa xñähgue'egaannä. Pero cábøch nidiuhñ tøyhajt nhida'añ. Ja'a nDéedyhøch jaduhñ xmiøødhidaamb. ³³Páadyhøch mijts jaduhñ cham nyajwiinxiic nyajwiingapxø'øy coo mijts ween jootcujc mhjñät cooçhä nmädia'agy hajxy xmiäbøjcät. Mbaadaambiä tsaachpa peenä hajxy hädaa yaabä naaxwiin. Pero ca'a hajxy tii mdajy mmay; cábøçhä mõjcu'ugong nyajmäjädä'aga'añ.

17 Nägooyä Jesús miädiaacpäðøyy, mänit

yuuhee'py tsajpootyp. Mänit miänaañ:

—Teedy, tøø yhabaatnä. Huuc yajcähxø'og cooçh nmøjjä cooçh njaançhä. Jaduhñhøch nyajcähxø'øgaambä coo miich mmøjjä coo miich mjaançhä. ²Tøøch miich cuhdujt jaduñ xmiø'oy cooçhä jäya'ayhajxy nägøxiä nguuhdujtmó'owät coo hajxy jim jaduñ ween yhity maa miichän cøjxta'axiøø, pønjätyhøch miich tøø xyajcø'øwaanø'øy. ³Jaduñ hajxy jim cøjxta'axiøø yhida'añ maa miichän, coo højts ja'a nmädia'agy jaduñ xmiäbøjcämät coo miich nidiuhm mDioshaty, coo miich mdømiädia'agy, cooçh miich yaa tøø xquiexy hädaa yaabä naaxwiin.

⁴Høøch, ngudiúumbiøch hädaa yaabä naaxwiin nébiøch miich tøø xyhane'emiän. Nyajcähxø'piøch jaduñ coo miich ja'a mäjaa tøyhajt mmøødä. ⁵Teedy, høøchä nmäjaa yajcähxø'cäc jim maa miichä mwiinduumän nébiøchä mäjaa hijty jim nmøødän mänaabä hädaa yaabä naaxwiin yhawijy tiøø'xta'aguiän.

⁶Pønjaty miich yaa tøø mwiimbiy hädaa yaabä naaxwiin, je'eçh hajxy jayøjp nyajmädoyhajt coo miich nidiuhm mDioshaty, coo miich mdømiädia'agy. Miichä mgø'øjooty hajxy je'e hijty. Pero jadähóoc-høch miich je'e tøø xyajcø'øwaanøøguiumbä. Tøø ja'a mmädia'agy hajxy je'e xmiäbøjcä xquiuidiunaä.

⁷Najuøøñäp hajxy cooçh miich jaduñ tøø xmiø'oy mäduhñtiøch nmøødä. ⁸Tøøch hajxy ngøxy yajnähiø'øy nebiätýhøch miich tøø xyajnähiøøbiän. Najuøøñäp hajxy

cooçh jim tøyhajt ndsooñ maa miichän. Tøøchä nmädia'agy hajxy jaduñ xmiäbøjcä cooçh miich tøø xquiexy.

⁹Teedy, tunä mayhajt. Cueendähat hädaa jäya'ayhajxy, hädájøch miich tøø xyajcø'øwaanø'øyäbä. Ca'a jie'emøødøch jaduñ nnänømy ja'a mmädia'agy hajxy tøø xquia'a mäbøjcäbä. ¹⁰Højts hädaa jäya'ay nje'ehajmújcäm; páadyhøch miich nnäma'ay coo mgüeendähädät. Hädaa jäya'aguiøxpä jaduñ quiähxø'øga'añ coo højts nmøjhajtäm coo højts njaançhajtäm.

¹¹Cábøch yaa nhidaannä hädaa yaabä naaxwiin. Nøcxáannäbøch jim maa miichän. Pero yaaçhä njamiøødhajxy miähmø'owa'añ. Cueendähat hajxy neby hajxy jaduñ yhidät tu'ugmädia'agy neby højts nhijtäm tu'ugmädia'agy. Miichä mmäjaagøxpä mgüeendähädät. Míichhøch hajxy tøø xyajcø'øwaanø'øy. Jaançh tehñ wia'ads miichä mjoot miichä mwiinmahñdy.

¹²Høxtä jäda'anábáadyñøch hajxy ngüeendähaty miichä mmäjaagøxpä. Caj miichä mmädia'agy hajxy nägøxiä tøø xñajtshixøøyyä. Jagooyyä tu'jäya'ay ja'a mmädia'agy tøø xñajtshixøøyyä, ja'a hijty nä'ägä tu'udägoyyaambä. Paady jaduñ tiu'udägooyy nebiä mmädia'agy jaduñ tiøjiädät nebiä cujaaybä miähmøøyyän.

¹³Høøch, nøcxáannäbøch jim maa miichän. Páadyhøch miich jaduñ cham nyajmøødmädia'agy hädaa jäya'ay wyiinduumhajxy

neby hajxy jaduhñ xioondáacpät nébiøch nxoonda'aguiän. ¹⁴Tøøch miichä mmädia'agy hädaa jäya'ayhajxy nyajmøødmädia'agy. Paady hajxy yaa miähanhadyii hädaa yaabä naaxwiin, coo hajxy haxøøgtuum quia'a wädiñä. Høøch hajxy xpiahijxp cooch haxøøgtuum nga'a wädity. ¹⁵Chaads miich nnämä'awät coo miich hädaa jäya'ayhajxy mgüendähädät maa ja'a møjcu'ugongän. Cábøch jaduhñ nmäna'añ coo hajxy yaa choonät hädaa yaabä naaxwiin. ¹⁶Hoy hajxy jaduhñ wiädity nébiøch nwäditian. ¹⁷Cunuu'x hädaa jäya'ayhajxy ja'a miichä mhomiädia'agyhaam nebiä mmädia'agy hajxy tehngajnä xpianøcxät xquiudiúunät. Mäduhñtiä miichä mmädia'aguiä, tøyhajt je'e. ¹⁸Høøch, hädaa yaabä naaxwíinhøch miich tøø xquiexy nébiøch miich ja'a jäya'ay ja'a mmädia'agy hajxy nyajmädoyhädät. Jadúhñhøch yø'øya'ayhajxy nwiinguexaambä nebiä mmädia'agy hajxy xyaghawa'xøøyyät. ¹⁹Nnähho'tu'udáambiøch hädaa jäya'ayhajxy nejy miichä mmädia'agy hajxy tehngajnä xpianøcxät xquiudiúunät. ²⁰⁻²¹Jadúhñhøch nmánaambä coo jäya'ayhajxy ween yhity tu'ugmädia'agy nägøxiä mäduhñtiøch ja'a nmädia'agy hajxy xmiäbøgaanä majatyhagájpthøchä njamiøød ja'a nmädia'agy hajxy xyajwa'xaanä. Ween hajxy xmiøødhíjtäm tu'ugmädia'agy neby højts nhíjtäm tu'ugmädia'agy. Jaduhñdsä jäya'ayhajxy miäbøga'añ cooch miich tøyhajt tøø xjiaanč quexy. ²²Tøøch

hajxy nguhdujtmø'oy coo hajxy yhídät tu'ugmädia'agy, nébiøch miich tøø xquiuhdujtmø'oyän coo nhíjtämät tu'ugmädia'agy. ²³Tu'ugmädiá'agyhøch hajxy xmiøødhity nébiøch miich nmøødhitiän tu'ugmädia'agy. Nägøxiä hajxy jaduhñ yhídät tu'ugmädia'agy, ja'a nmädiá'agyhøch hajxy tøø xmiäbøjcäbä. Jaduhñdsä jäya'ayhajxy ñajuø'øwa'añ nägøxiä cooch miich tøø xquiexy, coo miich hajxy jaduhñ mdsocy nébiøch miich xchoquiän.

²⁴Teedy, mänáambøch jaduhñ cooch hajxy jim ween xmiøødhity maač nhida'añän, ja'ač miich tøø xyajcø'øwaanø'øyabä. Jadúhñhøch nmánaambä coo ja'a mäjaa hajxy ween yhixy, ja'ač miich tøø xmió'oyabä. Xjiaanč tehñ chójpøch miich hānajty mānaabä hädaa yaabä naaxwiin yhawijy tiøø'xta'aguiän. Høxtä jäda'anäbāadyñøch miich xchocyñä. ²⁵Teedy, tøyhajt miich mnä'ägädä mädia'agy. Ja'a cu'ughajxy, cab hajxy wyiinjuø'øy coo miich mdømiädia'agy. Pero høøch, nhíxyhøch miich. Hädaa njamiøødhøch hajxy chaa tānaabiä, ñajuøøby hajxy je'e cooch miich tøø xquiexy. ²⁶Tøøch hajxy je'e nyajmøødmädia'agy coo miich nidiuhñ mDioshaty, coo miich mdømiädia'agy. Tehngájñøch jaduhñ nyajmøødmädia'aga'añ neby hajxy jaduhñ ñiçhogøød ñibia'häyowøød nébiøch miich xchoquiän. Wéenhøch hajxy tu'ugmädia'agy xmiøødhity.

Mänitä Jesús miädiaacpādøøyy.

18 Coo Jesús miädiaacpädøøyy, mänitä Jesúshajxy chohñ cajptooty møødä jiamiøødhajxy. Mänitä woc hajxy yajnajxy, ja'a hánajty xøhjäpä Cedron. Mänit hajxy tiägøøyy olivocamjooty. ²Ja'a Judas, yhixy hánajty je'e jiiby olivocamjooty. Mayhooc ja'a Jesúshajxy hánajty jiiby tøø yhamugø'øy. Ja'a Judas ja'a Jesús hánajty yegaamb. Ja'a Jesús ja'a miädsiphajxy hánajty yajcø'ødägø'øwáanäp. ³Mänitä Judas ja'a soldadohajxy hoy wioy. Møødä policíahajxy hoy wioy maa ja'a teedywiindsøn'hajxiän, maa ja'a fariseoshajxiän. Mänitä Jesús jiiby nãgädaacä olivocamjooty, ja'a Judashajxy møødä soldado møødä policia. Tøø hánajty quioodsøñä. Møødä jìøøn møødä quiuhmd hajxy quiädaacy. ⁴Ja'a Jesús, ñajuøøby hánajty je'e nebiaty hánajty je'e tiuna'añii. Mänitä Jesús hoy jìøjcuyo'oyø'øy ja'a Judashajxy. Mänit miäyajtøøyy:

—Pøn hajxy mhøxtaaby.

⁵Mänit hajxy yhadsooyy:

—Jesús Nazaretpä højts nhøxtaaby.

Mänitä Jesús miänaañ:

—Høøch jaduñ xøhjäp.

⁶Coo ja'a soldadohajxy jaduñ miädooyy, mänit hajxy jaduhyä yhøxtägø'øwa'cy. Jaduhyä hajxy cøjx quiäday. ⁷Mänit Jesús miäyajtøøgumbä:

—Pøn hajxy mhøxtaaby.

Mänitä Judashajxy yhadsoogumbä:

—Ja'a Jesús Nazaretpä højts

nhøxtaaby.

⁸Mänit Jesús miänaañ:

—Tøøds mijts nja hawáanäm.

Høøchämäts je'e. Pø høøçhtiäm

mijts xyhøxtaaby, wéenhøchä njamiøødhajxy wyiimbity.

⁹Paadiä Jesús jaduñ miänaañ neby jaduñ tiøjiädät nebiä Teedy hánajty tøø ñäma'ayän: “Pøn høch miiçh tøø xyajcø'øwaañø'øy, cábøch pøn xpiøgaanä. Cab hajxy nej jiada'añ.” ¹⁰Mänitä Simón Pedro ja'a espada jiädujpädsøømy. Mänitä teedywiindsøn ja'a mioonsä tiaatsc ñä'ä pújxäxä, ja'a hahoodiaatsc. Malco hánajty xiøhaty. ¹¹Mänitä Jesús ja'a Pedro yhojy:

—Cuyuugø'ow yø'ø mhespada. Tsipcøxpøch nho'oga'añ nébiøchä nDeedy tøø xñäma'ayän.

¹²Mänitä Jesús miajtsä quiø'øxojtsä. Ja'a soldadohajxy jaduñ jatcøøyy møødä wyiindsøn'hajxy møødä policíahajxy, ja'a judíoshajxy hánajty tøø quiéxiäbä. ¹³Mänitä Jesús yajnøcxä maa ja'a Anás ja'a tiøjcän. Ja'a Anás ja'a Caifás hánajty miø'ødhajpy. Teedywiindsøn ja'a Caifás hánajty tiuumby. ¹⁴Ja'a Caifás, je'e ja'a judíoshajxy hánajty tøø ñäma'ay cooc yhahixø'øy jaduñ coo tu'ljäya'ay ja'a cu'ug ñähho'tú'udät.

¹⁵Høxhaam ja'a Simón Pedro ja'a Jesús hajxy hánajty pianøcxy nämetscä. Ja'a Jesús ja'a jiamiøødhajxy nämetscä. Ja'a Simón Pedro miägu'ughjäpä, yhixy ja'a teedywiindsøn hánajty je'e. Mänit Jesús piädägøøyyä ja'a Simón Pedro miägu'ughjäpä maa ja'a teedywiindsøn tiøghawa'adsän. ¹⁶Ja'a Pedro, jim je'e miähmøøyy tøghawa'adshaguum. Mänitä Pedro miägu'ughjäpä piädsøømy. Mänitä to'oxymoonsä miägapy ja'a tøjcueendähjäpä. Mänitä Pedro

quiuwowóoyyábä tǝghawa'ads
ja'a yhamdsoo mägu'ughajpä.

¹⁷Mänitá to'oxymoonsä ja'a Pedro
miäyajtǝoyy:

—Miičh yǝ'ǝya'ay mmǝǝdwädijpy,
túhñämäts.

Mänitá Pedro yhadsooyy:

—Ca'a yhǝǝčhä.

¹⁸Jimä policíahajxy hánajty
jiǝǝmba'axamy mǝǝdá
moonsähajxy. Tǝǝchc hánajty.
Paady hajxy hánajty tǝǝ
jiǝǝnyajmǝjjǝ'ǝy. Jimä Pedro
hánajty jiǝǝmba'axaambä.

¹⁹Mänitá Jesús miäyajtǝǝwa
ja'a jiamiǝǝdcǝxpä mǝǝdá
miädia'agyquiǝxpä. Ja'a
teedywiindsǝñ jaduñ yajtǝǝw.

²⁰Mänitá Jesús yhadsooyy:

—Jimhǝch hijty tǝǝ nmädia'agy
majiäya'ayhagujc. Jimhǝch hijty
nmäyajnähixǝ'ǝy Diostǝgooty mǝǝǝ
tsajtǝgooty maa ja'a judíoshajxy
naxy yhamugǝ'ǝyän. Cábǝch jim
mänaa pactuum tǝǝ nmädia'agy.

²¹Tiičh miičh coo xmiäyajtǝy.

Yǝ'ǝya'ayhajxy mmäyajtǝwäp
yǝ'ǝ nmädiá'agyhǝch hajxy tǝǝ
xmiädóowäbä. Yǝ'ǝhajxy je'e
najuǝǝby nebiätyhǝch jim tǝǝ
nmädia'aguiän.

²²Tuunä Jesús jaduñ ñä'ä
hadsooyy, mänit yhala'abǝ'cä.
Policía jaduñ tu'ug jatcǝoyy.
Mänitá policía Jesús ñämaayy:

—Cab jaduñ yhooyä coo ja'a
teedywiindsǝñ jaduñ mhadsówät.

²³Mänitá Jesús miänaañ:

—Pǝ tǝǝčh ngapxtägoy, yec ja'a
tǝyhajt yaa. Pǝ caj, cab jaduñ
yhoyyä coočh miičh nä'ä nägoobä
xnä'ä hala'abǝ'ǝgät.

²⁴Mänitá Anás ja'a Jesús quiejxy
cǝ'ǝxoch maa ja'a Caifás ja'a
wyiinduuman. Caifás hánajty
teedywiindsǝñ tuumb.

²⁵Ja'a Simón Pedro, jim hánajty
jiǝǝmba'axamy. Mänit miäyajtǝǝwa:
—Miičh yǝ'ǝya'ay mmǝǝdwädijpy,
túhñämäts.

Mänitá Pedro ñiguiugapxä:

—Ca'a yhǝǝčhä.

²⁶Mänitá Pedro
miäyajtǝǝwägumbä:

—Tǝǝčh miičh jiiby nhixy
olivocamjooty mǝǝǝ yǝ'ǝya'ay,
túhñämäts.

Ja'a teedywiindsǝñ ja'a mioonsä
jaduhñ mäyajtǝǝw, jaaya'ayä jiuju
miägu'ug ja'a tiaatsc hánajty tǝǝ
ñä'ä pújxäxä ja'a Pedro. ²⁷Mänitá
Pedro ñiguiugápaxägumbä. Tuunä
jaduhñ ñä'ä mänaañ, mänitá tseej
yaaxy.

²⁸Mänitá Jesús yajnǝcxä maa
ja'a gobernador tiǝjcan. Pilato
hánajty tuumb gobernador.
Jobǝ'ǝwaamb hánajty. Coo hajxy jim
quioo'ty, cabä teedywiindsǝñhajxy
ñä'ä tǝjtägǝoyy. Cabä Israelpä
quihdujthajxy hánajty jaduñ
myiñ coo hajxy jiiby tiǝjtägǝ'ǝwät
maa ja'a tiǝjc-hajxiän, ja'a
hajxy ca'a Israelpähajpä, ja'a
pascuaxǝǝjooty. Coo hajxy
jiiby tiǝjtägǝ'ǝwät, cädiéeyäp
hajxy jaduñ. Coo hajxy jaduñ
quiädiéeyät, cab hajxy miägáyät
ja'a pascuaxǝǝjooty. Paady hajxy
jiiby quia'a tägǝoyy Pilato tiǝgooty.
²⁹Coo Pilato miädooyy coo hajxy
hánajty tǝǝ quioody, mänit hajxy
ñädǝjpädsǝǝma. Mänitá Pilato
miänaañ:

—Tii mijts yø'øya'ay
myajcuxø'øwø'owaamby.

³⁰Mänit hajxy yhadsooyy:

—Coo hädaa jäya'ay häxøpy tøø
quia'a cädieey, cab højts miich
häxøpy tøø nyajnägoody.

³¹Mänitä Pilato miänaängumbä:

—Yajwiimbit yø'øya'ay hajxy. Nøcx
mijts mädia'agymiadow nej mijts ja'a
mguhdujt myiñän pø tøø quiädieey.

Mänitä judíoshajxy yhadsooyy:

—Ja mäná'anäp højts jaduhñ coo
yagho'ogøød; pero højts, cab højts
ja'a cuhdujt jaduhñ nmøødä coo
højts jäya'ay nyaghó'ogät.

³²Paady hajxy jaduhñ yhadsooyy,

ween ja'a Pilato jaduhñ ñägäpxy
pø tøø Jesús tøyhajt jiaanč
cädieey. Tøjiajt jaduhñ nebiä
Jesús hänäjty tøø miäna'añän
coo hänäjty yega'añii maa ja'a
ca'a Israelpähajxiän, coo hänäjty
yagho'oga'añii cruzcøp. ³³Mänitä
Pilato tiøjtägøøyy. Mänitä Jesús
quiuyaaxøøyyä tøgooty. Mänit
miäyajtøøwa:

—Nej, miichä judíoshajxy
xguobiernähajpä.

³⁴Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Pøn jaduhñ xñämaayy. Tøgä
miichä mhamdsoo copcooty mnä'a
yajcojjiä.

³⁵Mänitä Pilato jadähooc
yhadsóogumbä:

—Tiich nyajnajuó'øb. Ca'a
yhøøchä Israelpäjäya'ay. Miichä
mhamdsoo mägunäaxhøch
miich tøø xyajnägoody møødä
teedywiindsøn'hajxy. Tii jaduhñ tøø
mgädieey.

³⁶Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Høøch, cáboch yaa nduñ
gobiernä hädaa yaabä naaxwiin.

Cooč häxøpy nduñ, tøøchä
nmoonsähajxy häxøpy xñäwa'añ.
Cábøchä judíoshajxy häxøpy tøø
xñä'a mach. Cáboch yaa nduñ
gobiernä.

³⁷Mänitä Pilato miänaañ:

—Mduumbäda'a gobiernä.

Mänitä Jesús miänaañ:

—Jexioo, túumbøch jaduhñ.

Høøch, nmädiácypioch ja'a tøyhajt
hädaa yaabä naaxwiin. Páadyhøch
yaa tøø nmiñ tøø nga'ay. Pønjaty
ja'a tōmiadia'agy mabøjp, je'ečhä
nmädia'agy xmiäböjcap.

³⁸Mänitä Pilato miänaañ:

—Pätiidä miich jaduhñ
mnänøømby ja'a tøyhajt.

Mänitä Pilato tiøjpädsøømgumbä.

Mänitä judíoshajxy ñämaayyä:

—Høøch, cáboch yø'øya'ay tøø
nhamdsoo hixy tøø nhamdsoo
paady pø tøø quiädieey. ³⁹Jii mijtsä
mguhdujt jaduhñ cooč mijts
ja'a jäya'ay tu'ug nhøxmäjtsämät
ja'a pascuaxøøjooty. Nej,
mmänaamb hajxy jaduhñä coo ja'a
mgobiernähajxy nhøxmäjtsämät.

⁴⁰Mänit hajxy møc yhadsooyy:

—iCa'a yø'øya'ay mhøxmach!
iHøxmats ja'a craa Barrabáshajpä!

Paadiä Barrabás hänäjty
chumyčhäna'ay coo hänäjty tøø
mieeč tøø pioty. Mänitä Pilato
tiøjtägøøñä.

19 Mänitä Pilato ja'a Jesús
yajwojpä. ²Mänitä soldado
ja'a wädsatscorona hajxy yhädiuñ.
Mänitä Jesús ja'a quiuhduum
piädäacäxä. Mänitä Jesús ja'a
hucywyit yajnähgäjenøøyyä nebiä
gobiernähajxy hänäjty wyithatiän.
Paadiä Jesús jaduhñ tiuñä, neby
hajxy hänäjty ñä'a wi'i ñäxi'iga'añ

ñä'a wi'i ñäya'axa'añ. Paady hajxy hänäjty ñä'a wi'i ñäxi'iga'añ coo ja'a Pilato hänäjty tøø miäna'añ coogä Jesús hänäjty guiobiernähaty.

³Mänitä Jesús miäwiingoonä.

Mänit ñäxiicä:

—iA poco miičh tuumb gobiernäjä!

Mänitä Jesús tiägøøyyä coxhó'cäbä.

⁴Mänitä Pilato tiøjpädsøømgumbä.

Mänitä judíoshajxy ñämaayyä:

—Nyajtøjpädsøømämbiøch yø'øya'ay nebiä tøyhajt hajxy jaduñ mmøødhädät cooçh tøø nhixy tøø nbaady coo tøø quia'a cädieey.

⁵Mänitä Jesús piadøjpädsøømy hucywyitmøød, coronamøød.

Mänitä Pilato ñämaayy ja'a Israelpäjäya'ayhajxy:

—Xiids yø'øya'ay tøø tiøjpädsøømy.

⁶Coo Jesús jaduñ yhiixä ja'a teedywiindsøn'hajxy møødä policiahajxy, mänit hajxy ñäyaaxøøyy:

—iMøjpahbétäts hajxy cruzcøxp! iMøjpahbétäts hajxy!

Mänitä Pilato miänaañ:

—Hamdsoo hajxy mmøjpahbédät. Høøch, cábøch jaduñ nmäna'añ coo tøø quiädieey.

⁷Mänitä Israelpäya'ayhajxy yhadsooyy:

—Jaduñ højts nguhdujt myiñ coo yø'øya'ay ween yagho'ogyii je'eguiøxpä coo tøø miäna'añ coogä Dios Tieedyhaty.

⁸Coo Pilato jaduñ miädooyy, mänitä chähgøøbiøjcy. ⁹Mänitä Pilato ja'a Jesús miøødtøjtägøøñä. Mänitä miäyajtøøyy:

—Maa miičh mjaančh tsooñ.

Pero cabä Jesús waamb miänaañ.

¹⁰Mänitä Pilato miänängumbä:

—Nej, cábøch xñä'ägä hadsowa'añä. Nej, caj miičh mnajuø'øya cooçh cuhdujt nmøødä cooçh miičh nhøxmádsät, ó cooçh miičh nyajmøjpahbedøød.

¹¹Mänit Jesús yhadsooyy:

—Coo Dios miičh cuhdujt häxøpy tøø xquia'a mo'oy, caj miičh ja'a cuhdujt häxøpy mmøødä maaçh høøchcøxpän. Paady miičh ja'a pojpa caj mjaty møødä quejee ja'a teedywiindsøn, ja'a høøch yaa tøø xyajméchäbä maa miičh mwiinduumän.

¹²Mänit Pilato jia

wiinmahñdyhajty nebiä Jesús yhøxmádsät. Pero mänitä Israelpäya'ayhajxy ñäyaaxøøguiumbä:

—iPø mmägu'ughajpy miičh ja'a gobiernä César, caj miičh yø'ø craa mhøxmádsät! Pøn jaduñ wi'i ñibiädäcäp nebiä gobiernän, je'edsä gobiernä César møøtnimiädsiphájtäp.

¹³Coo Pilato jaduñ

miädooyy, mänitä Jesús miøødtøjpädsøømägumbä. Mänitä Pilato yhøxtaacy häñaabiejtcøxp maa hajxy hänäjty xiøhdaacthatiän. Jue'e hänäjty jim xiøhaty Gabata, hebreohayuuc-haamby. Je'eduhñ ñänøømby “maa ja'a tsaa quiøøñä'ayän.” ¹⁴Tøø hänäjty quiujyxiøjø'øy. Hadsuujø'øwaambä pascuaxøø hänäjty. Mänitä Pilato ñämaayy ja'a Israelpäya'ayhajxy: —iXiidsä mgobiernähajxy!

¹⁵Mänit hajxy ñäyaaxøøguiumbä: —iWeen yho'ogy! iWeen yho'ogy! iNøcx hajxy møjpahbet!

Mänit Pilato miänaaṅ:

—Nej, mmäna'anäp mijts jaduhṅä coo mijts ja'a mgobiernä nmøjpahbéjtämät.

Mänit teedywiindsøṅhajxy yhadsooy:

—César højts ngobiernähajpy. Ca'a wyiinghäna'cä.

¹⁶Mänitä Pilato Jesús yajcø'ødägøøyy maa ja'a Israelpähajxiän, coo Jesús miøjpahbedøød.

¹⁷Mänitä Jesús jim yajnøcxä maa jaduhṅ xiøhatiän “Maa ja'a Ho'ogyjiäya'aguiopcän.” Gólgota jim xiøhaty hebreohayuuc-haamby. Yhamdsoo cruz je'le yajquejyquiaphajtä. ¹⁸Jimä Jesús hoy miøjpahbedyii. Metscä jäya'ay jim miøjpahbéjtäbä Jesús ja'a nähmøjc. Cujc ja'a Jesús quiuba'awøøyyä. ¹⁹Mänitä Pilato yagjahyyä pu'uyhuungcøxp: “Jesús Nazaretpä, ja'a Israelpäjäya'ay ja'a guobiernähajxy.”

Mänitä pu'uyhuung yajyujpahwa cruzcuhduum.

²⁰Tägøøghayuuc-haamby jaduhṅ yagjahyyä, møødä hebreo, møødä griego, møødä latín. Cajptmäwiingón Jesús miøjpahbejtä. Paadiä judíoshajxy nämay yajmädiaacy nebiä Pilato hänajty tøø yajyuugjaayiyän cruzcøxp. Mänitä teedywiindsøn ja'a Pilato hajxy ñämaayy:

²¹—Cab hijty jaduhṅ yhahixø'øy coo jaduhṅ cu mjahy: “Ja'a Israelpäjäya'ay ja'a guobiernähajxy.” Jaduhṅ cu mjahy: “Nä'a nibiädäacäp jaduhṅ nebiä Israelpäjäya'ay ja'a guobiernähajxiän.”

²²Mänitä Pilato yhadsooy: —Tøøch jaduhṅ njaay; cáboch nyajtägatsa'añ.

²³Coo Jesús hänajty tøø miøjpahbedyii, mänitä soldado ja'a Jesús ja'a wyit hajxy yajpädø'cä. Nämädaaxc ja'a soldadohajxy hänajty. Mänitä wit hajxy yajwa'xy cødu'ug. Jii Jesús ja'a yoñwit hänajty tu'ug. Tu'ugwit hänajty tøø quiojy; cab hänajty maa xiuyyä.

²⁴Mänitä soldadohajxy ñiñämaayyä:

—Cab jaduhṅ yhooyä coo hädaa wit hajxy nhagøødsøøyyämät. Tsøg hajxy häyø'cäm. Pøn hädaa wit jaduhṅ cuhäyø'øgäp, je'le jaduhṅ je'ehädäp.

Mänitä soldadohajxy jaduhṅ jiaanč häyø'cy. Jaduhṅdsä Diosmädia'agy tiøjiajty maa jaduhṅ cujaay myiñän: “Xyajwá'xøch ja'a nwit hajxy; xquihäyø'cøch ja'a nwit hajxy jaduhṅ.”

²⁵Jimä Jesús ja'a tiaj hänajty tiäna'ay maa hänajty mädøyyä tøø miøjpahbedyijän, chaadsä tiaj ja'a piuhdo'oxy, chaadsä María ja'a Cleofas ja'a tio'oxiøjc, chaadsä María Magdalena. Jimä Jesús ja'a miägu'ughajpä hänajty tu'ug tiäna'ay maa ja'a Jesús tiaj mädøyyän, ja'a Jesús hänajty jiaanč tehṁ chojpiä. ²⁶Coo hajxy yhixä ja'a Jesús, mänitä Jesús ja'a tiaj ñämaayy:

—Maam, hädaads mhunghädäp.

²⁷Mänitä Jesús ja'a miägu'ughajpä ñämaayy:

—Hädaads mdajhädäp, ja'a høøchä ndaj.

Mänit jiaanč tajnäbøjcy.

²⁸Mänitä Jesús miänaaṅ:

—Tødsóøyyäböch.

Tøjiajt ja'a Diosmädia'agy jaduhñ. Najuoöbiä Jesús hänäjty coo hänäjty tøø yhabejnä. ²⁹Jimä texy hänäjty tu'ug quiuöña'ay vinoxunmøød. Mänitä xo'od hajxy quiugonøøyy vinojooty. Cøjx je'e chomø'øy. Mänitä paxy hajxy yagjøjwøønøøyy ja'a xo'od. Mänitä Jesús ja'a xo'od hajxy yaghayuugøøyy. ³⁰Coo Jesús ja'a vino miuu'cy, mänitä miänaañ:

—Tøøds jaduhñ miaañä.

Mänitä quiopc yagjänaañnä. Mänit yho'nä.

³¹Mänaa ja'a Jesús yho'oguiän, ja'a pascuaxøø hänäjty tehñ yhadsuujøøby. Cujaboom ja'a mõjpascuaxøø hänäjty jiada'añii, poo'xxiøøjooty. Jaduhñdsä judíošhajxy hänäjty quiuhdujthaty, cabä ho'ogyjiäya'ay hajxy hänäjty jim yajmähmø'øy cruzcøxp ja'a poo'xxiøøjooty. Mänitä Israelpä ja'a Pilato hajxy hoy ñäma'ay coo soldado quiéxät weenä Jesús ja'a tiecyhajxy nøcxy tiójjäxä neby hajxy paquiä yho'ogät. Nägooyä hajxy jaduhñ yho'ogät, mänit hajxy yajmänacøød cruzcøxp. ³²⁻³³Mänitä Pilato ja'a soldado jiaanč quejxy. Coo ja'a soldadohajxy jim miejch, mänit hajxy yhijxy coo ja'a Jesús hänäjty tøø yho'ogy. Cabä tiecy hajxy je'e ñä'a tøjjä. Mänitä ñähmøjcpähajxy tiecytiøjjä nämetsä. Cahnä hajxy hänäjty yho'ogy.

³⁴Mänitä Jesús quiaächmägumøøyyä cuhmdhaam. Soldado jaduhñ tu'ug jatcøøyy. Mänitä nõ'ty piädsøømy chaadsä nõø. ³⁵Høøch, tøyhájthøch jaduhñ

tøø nhixy. Páadyhøch mijts jaduhñ nyajmädohyaty neby hajxy jaduhñ mmäbögat. ³⁶⁻³⁷Jecy hajxy jaduhñ quiujahy Diosmädia'agyjooty ja'a Jesúscøxpä: “Cabä piajc tiójáañäxä.” Jaduhñ hajxy quiujahbiä ja'a Jesúscøxpä: “Wyiinhee'ppedaamby hajxy, ja'a hajxy hänäjty tøø quiúmiäbä.” Coo ja'a Jesús ja'a tiecy jaduhñ quia'a jaanč tójjäxä, coo jaduhñ jiaanč cuuma, tøjiajt ja'a Diosmädia'agy jaduhñ.

³⁸Tu'ugä jäya'ay hänäjty jim chooñ Arimatea. José hänäjty xiøhaty. Hamee'ch ja'a Jesús hänäjty miøødnimiägu'ughadyii. Chähgøøbiä José ja'a judíos hänäjty. Paadiä Jesús hänäjty hijxwiinduum quia'a møødwädityii. Mänitä José ja'a cuhdujt hoy yajpädsømy maa ja'a Pilatän coo ja'a Jesús yajmänaca'añ cruzcøxp. Mänitä Pilato ja'a cuhdujt jiaanč yejcy. Mänitä José ja'a Jesús yajmänajcy cruzcøxp. ³⁹Mänitä Nicodemo ja'a perfume miämejch hii'xmajc kilo. Mäyäbicø'øy miämejch møødä mirra møødä áloes. Tøø hänäjty jiegø'øy coo ja'a Nicodemo hänäjty tøø yhuug hoobiä coods maa ja'a Jesúsän. ⁴⁰Mänitä José ja'a Jesús hajxy ñähbijty møødä Nicodemo. Jiibiä perfume hajxy yajmänähbidøøyy. Jaduhñdsä judíošhajxy hänäjty quiuhdujthaty. Perfumemänähbidø'øy ja'a ho'ogyjiäya'ay hajxy hänäjty yajnaaxtägø'øy. ⁴¹Jimä olivocam hänäjty tu'ug mäwiingón maa ja'a Jesús hänäjty tøø miøjpahbedyijän. Jiibiä tsaajut hänäjty tu'ug olivocamjooty wiinmøjtuum. Naamba'ay ja'a tsaajut hänäjty.

Cahnä ho'ogyjiäya'ay hänajty jii by piädaactsooniinä. ⁴²Ja'a judiöshajxy, tsuu ja'a pioo'xxiøø hajxy hänajty yajtsohnda'agy. Cab hajxy hänajty quiuhdujthaty coo hajxy tii tiünät ja'a poo'xxiøøjooty. Ja ween ja'a poo'xxiøø hänajty quia'a habaady, paadiä Joséhajxy quia'a näbaadøøyyä coo hajxy hoy jäguem cu yajnaaxtägøøyy. Paady hajxy jimä nä'ä pädaacy tsaajutjooty ja'a olivocamjootypä.

20 Cumaaxc, näxøø hänajty je'le. Mänitä Maríá Magdalenahajxy jim ñøcxy maa ja'a tsaajutän, maa ja'a Jesús hänajty tøø ñaaxtägø'øyän. Cahnä hänajty hoy jiajjø'ogyñä. Coodsjuøøbyñä hänajty. Mänit hajxy yhijsy coo ja'a tsaa jim tøø jiwawa'äch juthaguuy. ²Coo ja'a Maríá yhijsy coo ja'a tsaa quia'a jimän juthaguuy, mänit wyiimbijty päyø'øguiä. Mänitä Simón Pedrohajxy piaatä chaadsä Jesús ja'a miägu'ughajpä, ja'a Jesús hänajty jiaanč tehñ chojpiä. Mänitä Maríá miänaañ:

—Tøø ja'a nWiindsøñhajtäm hajxy xyajpadsøømä tsaajutjooty. Cab højts nnajuø'øy pämaadä hajxy tøø piäda'agy.

³Coo ja'a Pedrohajxy jaduñ miädooyy, mänit hajxy jim ñøcxy päyø'øguiä maa ja'a tsaajutän. Mänitä Maríá jadähooc pianøxcumbä. ⁴Mänitä Pedro yhöxpäyø'cä. Jayøjp ja'a Pedro jiamiøød jim miejch maa ja'a tsaajutän. ⁵Mänit jii by quiuwoodsøøyy tsaajutjooty. Mänitä wit yhijsy coo jii by yhohxna'ay jutjooty. Pero cab jii by tiehñ tiägøøyy. Nä'ä cuhixøøyy

jaduñ. ⁶Mänitä Simón Pedro høxhaam jiaac mejch. Tu'uda'aquiiä jii by tiägøøyy tsaajutjooty. Jaduñä wit yhijsy coo jii by yhohxna'ay. ⁷Mänitä paayyä yhijsy, ja'a Jesús hajxy hänajty tøø yajcuhmäguftiäbä. Hawiing hänajty jim ñe'na'ay.

⁸Mänitä Pedro jiamiøød piadägøøbiä, ja'a hänajty jayøjp tøø miéchäbä. Mänitä paayyä yhijsy coo hawiing ñe'na'ay. Paady jaduñ miäbøjcy coo ja'a Jesús hänajty tøø jiuypioøcy. ⁹Cahnä Diosmädia'agy hajxy hänajty hoy wyiinjuø'øyñä ja'a jecypiä maa jaduñ myiñän coo ja'a Jesús hänajty jiuypioøga'añ coo hänajty tøø yho'ogy. ¹⁰Mänitä Pedrohajxy wyiimbijnä, ñøcxnä hajxy maa ja'a tiøjc-hajxiän.

¹¹Tøø ja'a Maríá hänajty piaméjtscombä høxhaam maa ja'a tsaajutän. Coo ja'a Pedrohajxy wyiimbijnä, mähmøøyy ja'a Maríá jim nidiuhñ. Wi'i jioøby hänajty. Mänit jii by quiuwoodsøøguiumbä tsaajutjooty. ¹²Mänitä Diosmoonsä metsc yhijsy, ja'a tsajpootyptsohmbä. Haagä nähboobwit hajxy hänajty. Jii by hajxy hänajty yhäña'ay maa ja'a Jesús hänajty tøø wyijtsna'ayän. Tu'jäya'ay hänajty yhäña'ay maa ja'a Jesús ja'a quiopc hänajty tøø quioonna'ayän. Y tu'jäya'ay hänajty yhäña'ay maa ja'a Jesús ja'a tiecy hänajty tøø quiajpna'ayän. ¹³Mänitä Maríá miäyajtøøwa:

—Muuxy, tii coo mwi'i jio'øy.

Mänitä Maríá yhadsooyy:

—Tøøchä nWiindsøñ hajxy xyajpadsøømä. Pämaadä hajxy tøø piäda'agy.

¹⁴⁻¹⁵Tuunä Maríá jaduñ nä'ä hadsooyy, mänitä wia'wiimbijty.

Mänitá Jesús yhi^jxy. Jim hánajty tiána'ay; pero cab jadhun̄ yhøxcajpy. Olivocam̄güeendáhajpä je'e yhajoodhajt. Mänitá Jesús miánaa^{n̄}:
—Muuxy, tii coo mwi'i jiø'øy. Pøn̄ mhøxtaaby.

Mänitá María yhadsooyy:
—Tsäguhm̄, pø miičh tøø myajpádsømy, høøch hawáanäc maa tøø mbáda'agy nébiøch häyaa nøcxy nyajpádø'øgy.

¹⁶Mänitá Jesús yhadsooyy:
—iMaría!

Tuunä María jadhun̄ nã'ä nãmaayyã, mänitá wyiinhee'ppejty. Mänitá yhøxcajpy coo je'e Jiesúsã. Mänitá jadhun̄ miánaa^{n̄} hebreohayuuc-haamby:

—iRaboni! —je'e jadhun̄ nãnøømby “Wiindsøn̄.”

¹⁷Mänitá María ja'a Jesús jia mats jia mänenãa^{n̄}. Mänitá Jesús miánaa^{n̄}:

—Ca'ačh xmiach. Cáhnoch jim̄ nhoyñã maačhã nDeediän. Nøcxhøčhã njamiøødhajxy hawáanäc cooçh jim̄ nnøcxa'añ maačhã nDeediän, maačhã nDiosän. Jaanä je'e mijts mDeedyhajpä mDioshajpä.

¹⁸Mänitá María ja'a Jesús ja'a jiamiøødhajxy hoy jiaančh nãma'ay:
—Tøøch je'e nhixy, ja'a hajxy nWiindsøn̄hájta^mbã.

Mänit hajxy çøjx yhawáanäxã nebiaty ja'a María hánajty tøø nãma'ayii.

¹⁹Coo quioodsøøñã, mänitá Jesús ja'a jiamiøødhajxy ñiyhagøøyyänã. Hix, chähgøøby ja'a judíos hajxy je'e hánajty; paady hajxy ñiyhagøøyyã. Mänitá Jesús jiiby

ñägüehxtøø'xy hagu^jc hawa'ads.

Mänitá Jesús miánaa^{n̄}:

—Mäguieppe hajxy. Ca'a hajxy tii mdajy mmay.

²⁰Mänitá Jesús yajcähxø'cy ja'a quiø'øjoot møødã quiaačhac maa hánajty tøø jiotiän. Coø hajxy yhi^jxy, mänit hajxy ñajuøøyy coo je'e Jiesúsã. Mänit hajxy xioondaacy. ²¹Mänitá Jesús miánaa^{n̄}:

—Ca'a hajxy tii mdajy mmay. Nébiøčhã nDeedy tøø xwyiingüexiän, jaanä jadúhnhøch mijts nwiingüexaam^bbã.

²²Mänitá Jesús nãbäxuyj ja'a jiamiøødhajxy. Mänitá miánaa^{n̄}:

—Wiingpøc ja'a Dioshespíritu hajxy. ²³Høøch mijts ja'a mäjaa nmo'owaamby. Pøn^jaty mijts mhawáanäp coo Dios ja'a piojpã quiädieeyhajxy tøø yajnähwa'ačh, pues tøyhajt jadhun̄ coo Dios tøø yajnähwa'ačh. Pøn^jaty mijts mhawáanäp coo Dios tøø quia'a yajnähwa'ačh, pues tøyhajt jadhun̄ coo Dios tøø quia'a yajnähwa'ačh.

²⁴Majmetscjäya'ay ja'a Jesús hánajty tøø miøødwädity. Tu'ug hánajty xiøhaty Tomás, ja'a hajxy hánajty nãnøøm^bbiã “Hametsc-huung.” Mänaa ja'a Jesús ñägüehxtøø'xtsooñã jayøbajt, cabã Tomás hánajty jim̄. ²⁵Mänitá Tomás nãmaayyã ja'a jiamiøødhajxy:
—Tøø højts nhixy, ja'a hajxy nWiindsøn̄hájta^mbã.

Mänitá Tomás miánaa^{n̄}:

—Mänitøch nmäbøgät cooçh ndehm̄ yhixät pø jaančh jot ja'a quiø'ø, cooçhã ngø'ø jiiby nhuuc teh^m piädá'agät maa ja'a

quiaächmøjc juutän. Pø cabä, caböch jaduhñ nnä'ägä mábögät.

²⁶Cuctuujxøø, jiibiä Jesús ja'a jiamiøødhajxy hänäjty tøgóotiägumbä. Jiibiä Tomás hänäjtypä. Tøø ja'a tøjc hajxy hänäjty yhagøøguiumbä. Mänitä Jesús jiiby ñäguehxtøø'xcumbä haguyc hawa'ads. Mänitä miänaañ: —Mäguieppe hajxy. Ca'a hajxy tii mdajy mmay.

²⁷Mänitä Tomás ñämaayy: —Tehm quiudsiiwø'øw yø'ø mgø'ø yaaby ngø'øjóotyhøch maa ja'a clavoahaawän. Híjxägøch hádaa ngø'ø. Päda'ag yø'ø mgø'ø yaaby ngaaächmøjc-høch. Miičh, caj miičh hijty mmäbøcy. Chaačh miičh nnämä'awät coo mmäbögät.

²⁸Mänitä Tomás yhadsooyy: —Miičhhøch nWiindsøn'hajpy, nDioshajpy.

²⁹Mänitä Jesús miänaañ: —Coočh miičh tøø xyhixy, paady jaduhñ mmäbøcy. Jootucj hajxy je'e, ja'a hajxy tøø miäbøquiäbä, hóyhøch hajxy je'e tøø xquia'a ja hixy.

³⁰Madiu'u ja'a Jesús ja'a hoy-yagjuøøñäjätypä yajcähxø'cy ja'a jiamiøødä wyiinduuhajxy. Cab yam cøxiä quiujaayä hádaa librocøxp. Cujwa'xy je'e yam quiujaayä. ³¹Paady yam quiujaayä neby hajxy jaduhñ mmäbögät coo Jesús ja'a Dios Tiededyhaty, coo Jesús je'e Miesiashaty, coo ja'a Dios jaduhñ tøø quiexy. Coo ja'a Jesús ja'a miädia'agy hajxy mmäbøjcät, mhídäp hajxy jim tsajpootyp cøjxta'axiøø.

21 Jadähooc ja'a Jesús yhíjxägumbä ja'a

jiamiøødhajxy jim mejypia'a ja'a xøhajpä Tiberias. ²Jimä Simón Pedrohajxy hänäjty møødä Tomás, ja'a hajxy hänäjty ñänøømbiä “Hametsc-huung”, møødä Natanael ja'a Canä de Galilea tsohmbä, møødä Zebedeo yhuunghajxy, møød hajxy jaac nämetspä. Haagä Jesús ja'a jiamiøødhajxy jaduhñ. ³Mänitä Simón Pedro miänaañ:

—Nøcxy nhuuc jaac hacxmach.

Mänitä jiamiøødhajxy miänaañ:

—Ween hajxy nnøcxäm.

Mänit hajxy jiaančh nøcxy mejypia'a. Mänit hajxy biarcotägøøyy. Mänit hajxy hoy jia hacxmadsa'añ. Tu'tsuhm hajxy jaduhñ jia wädijty. Pero cab hajxy tii ñä'ägä paaty. ⁴Coo jjobøøyy, jimä Jesús hänäjty tiäna'ay pu'uwiing. Pero cabä Jesús yhøxcajpä ja'a jiamiøødhajxy.

⁵Mänitä Jesús miänaañ:

—Mägu'ughajpädøjc, nej, cab hajxy tii tøø mnä'ägä paadiä.

Mänit hajxy yhadsooyy:

—Joom mägu'ughajpä, cab højts tii tøø nnä'ägä paady.

⁶Mänitä Jesús miänaañ:

—Päda'ag yø'ø mdsayy hajxy jimhaamby ja'a barcohahooyhaampiä pa'ahaam. Mänit hajxy jaduhñ mbáadät.

Mänitä chaay hajxy jim jiaančh pädaacy. May ja'a hacx hajxy jiaančh tehñ yaghadjycy. Cab hajxy hänäjty miaya'añii coo ja'a tsaay hajxy hänäjty jia wijtspädsøma'añ nøøjooty. ⁷Mänitä Pedro ñämaayyä ja'a Jesús ja'a jiamiøød, ja'a Jesús hänäjty jiaančh tehñ chojpiä:

—iJa'a nWiindsøn'hájtämhajxy yø'ø!

Tuunä Pedro jaduhñ ñä'ä mädooyy coo je'e Jiesúsä, mänitä wyitpägøøyy. Høxyø'øhuungmøød hajxy hänajty yhacxmach. Mänitä quiuhtøpxnajxy nøøjooty. Nøcxaamb hänajty pu'uwiing maa ja'a Jesúsän. ⁸Ja'a jiamiøødhajxy, jiiby hajxy miähmøøyy barcojooty. Mejypia'a mäwiingón hajxy hänajty yhacxjoomy. Jaduhñäda'a ja'a mejypia'a hajxy hänajty tøø ñähgue'egy mägo'xmetro. Hujts ja'a tsaay ja'a hacx hänajty miøødä. Mänitä tsaay hajxy pawich yajnøcxy mejypia'a barcojooty. ⁹Mänit hajxy biarcopädsøømy. Mänitä juhñdy hajxy yhiixy coo jim wyi'i tioy pu'uwiing. Jimä Jesús hänajty yhacxtsa'ay. Jimä tsajcaagy hänajty yajcoonna'ay. ¹⁰Mänitä Jesús miänaañ:

—Mämín ja'a hacx hajxy mejtstägøøg, ja'a hajxy tøø mmáchäbä.

¹¹Mänitä Pedro tiägøøguiumbä barcojooty. Mänitä tsaay pawich yajmejch mejypia'a. Mägo'x cu juxychägui'xmajtägøøg ja'a hacx hänajty jiiby tsaajiooty, haagä majatypä. Hujts ja'a tsaay hänajty, pero cabä hacx yajcøø'ch. ¹²Mänitä Jesús miänaañ:

—Minds hajxy cay.

Cab hajxy miäyajtøøyy pøn je'e. Tøø hajxy hänajty yhøxcapy coo je'e Jiesúsä. ¹³Mänitä Jesús ja'a jiamiøød ja'a tsajcaagy hajxy miooyy møødä hacxtsa'ay.

¹⁴Miädägøøghoocpä ja'a Jesús hajxy hänajty tøø yhiixy mänaa hänajty tøø jiuypioquiän.

¹⁵Coo hajxy quiaabiädøøyy, mänitä Jesús ja'a Simón Pedro ñämaayy:

—Simón, Juan miich mdeedyhajpy. Pønhoçhäda'a xmiaas tsojp, yø'ø njamiøødhajtäm o miich.

Mänitä Pedro yhadsooyy:

—Mnajuøøby miich cooçh miich njuø'øy nebiä hajch nebiä puhya'ayän.

Mänitä Jesús miänaañ:

—Yaghóçägøçhä nmeeghuunghajxy.

Ca'a mieeghuungä ja'a Jesús jaduhñ tiehm ñänøøm. Je'eduhñ ñänøøm coo ja'a Simón Pedro ja'a jäya'ayhajxy yajnähixø'owät, ja'a Jesús ja'a miädia'agy hajxy panøcxäbä. ¹⁶Mänitä Jesús miänáangumbä:

—Simón, nej, xchójpøch miichä.

Mänitä Pedro yhadsooyy:

—Mnajuøøby miich cooçh miich njuø'øy nebiä hajch nebiä puhya'ayän.

Mänitä Jesús miänaañ:

—Cueendähajtägøçhä nmeeghajxy.

¹⁷Ja'a miädägøøghoocpä ja'a Simón Pedro ñämáayyägumbä:

—Simón, nej, jaduhñch xjwiø'øyä nebiä hajch nebiä puhya'ayän.

Mänitä Pedro jiootmadiägøøyy coo miäyajtøøwa ja'a miädägøøghoocpä.

Mänitä Pedro yhadsooyy:

—Cøxiä miich mnajuø'øy.

Mnajuøøby jaduhñ cooçh miich njuø'øy nebiä hajch nebiä puhya'ayän.

Mänitä Jesús miänáangumbä:

—Pues, yaghóçägøçhä ja'a nmeeghajxy. ¹⁸Tehm tiøyhajtøch miich chaa nnämä'awät, coo hijty mdsucywiajyhatyñä, hamdsoo ja'a mwit hijty mbägø'øy. Mwädiij hijty maa ja'a mjoot

hijty choquiän. Pero coo hänäjty tøø mmäjaanä, mänit mgø'ø mxajtøwa'añ. Mänitä wiinghäna'c ja'a mwit xyajpägø'øwa'añ. Mänit xyajnøcxa'añ maa ja'a mjoot hänäjty quia'a tsoquiän.

¹⁹Paadiä Jesús jaduñ miänaañ nebiä Pedro jaduñ ñajuø'øwät neby hänäjty yagho'oga'añii, nebiä Dios ja'a miäjaa jaduñ yajcähxø'øgät ja'a Pedrocøxpä. Mänitä Jesús ja'a Pedro ñämaayy: —Jam hajxy wädijtäm.

²⁰Mänitä Pedro quioowiimbijty. Mänitøch xyhijxy coöchä Jesús hänäjty nbanøcxpä. Høøch, Juá nghøch høøch. Høøchä Jesús hijty xjiaanč tehñ chojp. Høøch je'e häñaayy ja'a Jesús ja'a ñähmøjc mänaa højts ndsuugayyän. Høøch jaduñ nyajtøw: “Wiindsøn, pøn miich jaduñ xyegaamb.” ²¹Coochä Pedro xyhijxy, mänitä Jesús miäyajtøyy:

—Wiindsøn, yø'øya'ayäts, nej yø'øya'ay jiada'añ.

²²Mänitä Jesús yhadsooyy: —Ca'a myiichä mgüentä yø'ø pø chøjpiøchä njoot jaduñ coo yø'øya'ay hänäjty jiinä coöchä ngädaactägätsät. Pero miich, panøcxägøch ja'a nmädia'agy.

²³Mänitä mädia'agy jii wiädijty maa ja'a jäya'ayhajxiän ja'a Diosmädia'agy hajxy panøcxpä cóogøch tyijy nga'a ho'oga'añ. Pero cabä Jesús jaduñ miänaañ cóogøch nga'a ho'oga'añ. Nøm jaduñ miänaañ: “Ca'a myiichä mgüentä yø'ø pø chøjpiøch ja'a njoot jaduñ coo yø'øya'ay hänäjty jiinä coöch ngädaactägätsät.”

²⁴Høøch, Juá nghøch høøch. Tehñ tiøyhájthøch jaduñ tøø nhixy nébiøch chaa ngujaayän. Ñajuøøbiøchä njamiøødhajxy coöchä tøyhajt nmøødä.

²⁵Madiu'u ja'a Jesús jaduñ jiaanč tuuñ. Cábøch yam cøxiä tøø ngujaay. Cooch häxøpy cøxiä tøø ngujaay, cabä ndijy hädaa naaxwiimbä miädøyhädät. Amén.